

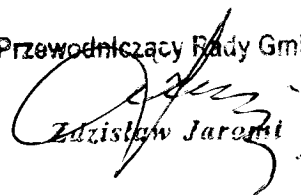
Uchwała Nr XXXI/297/2017
Rady Gminy Czarna
z dnia 25 sierpnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna
na lata 2017 - 2022**

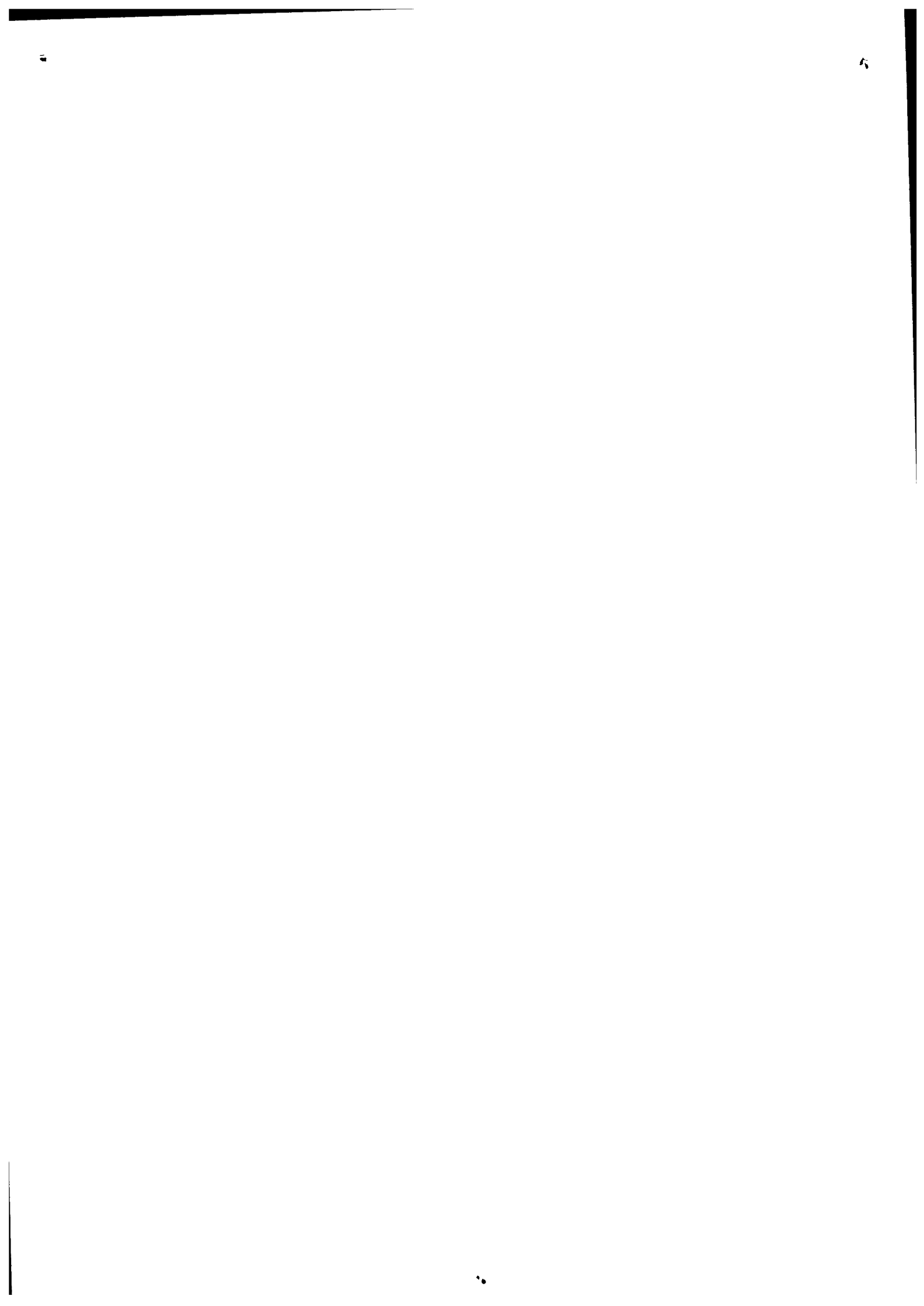
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) Rada Gminy Czarna uchwała, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017 - 2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

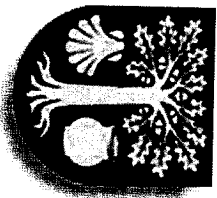

Zdzisław Jarosiński

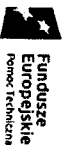
**RADA GMINY
w CZARNEJ**
37-125 Czarna
powiat Łańcut

Załącznik do
Uchwały nr XXXI/297/2017
Rady Gminy Czarna
z dnia 25 sierpnia 2017 r.

URZĄD GMINY CZARNA
37-125 Czarna
pow. łańcucki, woj. podkarpackie,

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZARNA na lata 2017-2022

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Społeczny

Sierpień 2017

Przewodniczący Rady Gminy

Zdzisław Jaromiński

{ 1 }

Opracowanie :

Eurogrant Sp. z o.o.
ul. Krakowska 25/2
33-100 Tarnów
biuro@eurogrant.pl
tel. 14 657 14 65, fax +48 14 657 14 64

eurogrant

Zespół w składzie:

Mgr inż. Lucyna Krupa-Szado
Mgr Wacław Oiko
Mgr Monika Gucwa
Mgr Monika Stach
Mgr Marta Rygiel

{ 2 }

1. WSTĘP	6
1.1. Wprowadzenie	6
2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY	9
2.1. Układ funkcjonalno-przestrzenny	9
2.1.1. Położenie i uwarunkowania przestrzenne	9
2.2. Sfera społeczna	11
2.2.1. Demografia	12
2.2.2. Rynek pracy i bezrobocie	14
2.2.3. Pomoc społeczna	16
2.2.4. Poziom kapitału społecznego	18
2.2.5. Przestępczość	19
2.2.5. Edukacja	19
2.3. Sfera gospodarcza	23
2.4. Sfera środowiskowa	26
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	30
2.5.1. Sieć wodociągowa	30
2.5.2. Sieć kanalizacyjna	31
2.5.3. Sieć gazowa	32
2.5.4. Zaspokazanie w energię	32
2.5.5. Sieć drogową, komunikacja	33
2.5.6. Walory krajobrazowe	34
2.5.7. Dostępność infrastruktury społecznej	36
2.6. Sfera techniczna	38
3. WYZNACZENIE OBSZARÓW KRYZYSOWYCH	41
3.1. Metodologia wyboru obszarów zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji	41
3.2. Identyfikacja zróżnicowania wewnątrzgminnego	42
3.3. Analiza zjawisk negatywnych	46

3.3.1. Wskaźniki SFERA SPOŁECZNA	46
3.3.2. Wskaźniki SFERA GOSPODARCZA	52
3.3.3. Wskaźniki SFERA TECHNICZNA	54
3.3.4. Wskaźniki SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	58
3.3.5. Wskaźniki SFERA ŚRODOWISKOWA	60
3.4. Wyniki delimitacji i wskazanie obszarów zdegradowanych	63
3.4.1. Wybór terenów zdiagnozowanych, jako obszary kryzysowe	64
3.5. Wybór obszarów rewitalizacji wraz z uzasadnieniem	66
3.5.1. Obszary do rewitalizacji	66
3.5.2. Poglębiona diagnoza obszarów rewitalizacji	69
3.5.3. Potencjał obszarów rewitalizacji	73
3.5.4. Zasięg terytorialny obszarów i uzasadnienie jego wyboru w odniesieniu do wskaźników referencyjnych dla województwa podkarpackiego	74
4. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	75
4.1. Wizja obszarów zdegradowanych	75
4.2. Cele rewitalizacji – logika interwencji	76
4.3. Projekty rewitalizacyjne	80
4.3.1. Projekty kluczowe inwestycyjne i społeczne	82
4.3.2. Powiązanie zaplanowanych zadań z celami i kierunkami rewitalizacji	94
4.4. Planowane efekty rewitalizacji	100
4.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	100
4.5.1. Komplementarność przestrzenna	101
4.5.2. Komplementarność problemowa	103
4.5.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	108
4.5.4. Komplementarność międzykresowa	108
4.5.5. Komplementarność źródeł finansowania	111
4.6. Nawiazanie do dokumentów strategiczno-programowych	111
5. PLAN FINANSOWY LPR	117

5.1. Plan finansowy LPR.....	117
5.1.1. Źródła finansowania	118
5.1.2. Analiza ryzyka wraz ze środkami zaradczymi.....	120
6. INSTRUMENTY WDRAŻANIA PROGRAMU, MONITORINGU I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	122
6.1. Organizacja procesu wdrażania i monitoringu.....	122
6.1.1. Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	124
6.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji	124
6.3. Zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym i społecznym.....	125
6.4. Monitoring i oczekiwane wskaźniki osiągnięć.....	126
6.4.1. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie realizacji zadań na obszarach rewitalizacyjnych	127
6.4.2. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna 2017-2022.....	129
6.4.3. Ewaluacja.....	131
6.4.4. Aktualizacja.....	132
6.5. Partycypacja społeczna	136
6.5.1. Spotkania z interesariuszami- prace projektowe	138
7. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	144
Spis fotografii, rysunków i tabel.....	146

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu terytorialnego, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej.

W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Na potrzeby projektowania i wdrażania interwencji w ramach procesu rewitalizacji, współfinansowanych środkami Unii Europejskiej, rewitalizację należy rozumieć jako: „wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji”¹

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *program rewitalizacji*, który opracowywany i przyjmowany jest przez samorząd gminy w drodze uchwały na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U.2017 poz. 446).

Ze względu na to, że celem rewitalizacji jest równoczesna odnowa społeczna, gospodarcza, kulturowa, przestrzenna (w tym także techniczna) oraz środowiskowa, nadanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą być środkiem, a nie celem rewitalizacji. Konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w Gminie nie były działaniami przypadkowymi, ale by były ujęte w ramy zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 (LPR) jest programem wieloletnich działań zmierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju poprzez optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań i wzmacnianie lokalnych potencjałów.

Objęcie danego obszaru programem lub planem rewitalizacji stanowi podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

¹ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 – Założenia, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014, s. 4.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 opracowany został zgodnie z zasadami określonymi w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wydane przez Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2017 r. oraz zgodnie z Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Załącznik do Uchwały nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017r.).

Niniejszy Program wspiera realizację celów i działań spreycyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej;

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarce, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturalnej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej. Rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju Gminy – powinna stać się kluczowym programem społecznym i gospodarczym dla Gminy w odniesieniu do jego obszarów problemowych. Równocześnie jest ona procesem długotrwałym, kosztownym i wymagającym zachowania ciągłości oraz konsekwencji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna jest narzędziem realizowania MISJ określonej w Strategii Rozwoju Gminy Czarna do roku 2020:

Jesteśmy Gminą położoną w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego po obu stronach rzeki Wisłok, gdzie mieszkańcy dbają o środowisko naturalne i bogate dziedzictwo kulturalne budując nowoczesną infrastrukturę oraz tworzą warunki dla rozwijania działalności gospodarczej, rozwoju ludzi, wypoczynku i turystyki.

Głównym założeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 jest prowadzenie działań skoncentrowanych na prowadzeniu działań kompleksowych w celu inicjowania przemian przestrzennych, technicznych, ekonomicznych i przede wszystkim społecznych, których celem jest przywrócenie funkcjonalności poszczególnych terenów i stworzenie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze problemowym/zdegradowanym – wymagającym interwencji publicznej.

Lokalny Program Rewitalizacji składa się z następujących części:

- CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA,
- CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA,
- CZĘŚĆ PROGRAMOWA.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania LPR-u oraz opis zaangażowania społeczności lokalnej w ten proces, a także uwarunkowania zewnętrzne dokumentu, tj. strategiczno-programowe i środowiskowe.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje charakterystykę obecnej sytuacji w Gminie Czarna w sferze przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i kulturalnej wraz ze skwantyfikowanymi danymi oraz ich analizą, celem identyfikacji problemów i delimitacji obszarów kryzysowych w gminie.

Część programowa przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Czarna w latach 2017-2022, tj.: wizja rewitalizacji, cel strategiczny rewitalizacji, horyzont czasowy dokumentu, obszary problemowe określone przestrzennie wraz z celami głównymi i celami szczegółowymi. Ponadto zostały tutaj wskazane priorytetowe projekty do realizacji oraz system ich wdrażania. Ważnym elementem jest również opracowany system monitoringu skuteczności działań wraz z systemem wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu oraz sposób ewaluacji i komunikacji społecznej dokumentu.

2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY

Na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) charakterystyka Gminy Czarna została przygotowana w czteroletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2012-2015. Ponadto, w celu lepszego zobrazowania zjawisk to analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu łanuckiego oraz województwa podkarpackiego, w tym samym okresie. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Całościowe spojrzenie na gminę, a także odniesienie się do wartości średnich z poziomu powiatu i województwa pozwoliło w dalszej części prac nad dokumentem lepiej rozumieć i diagnozować procesy zachodzące wewnątrz gminy, a także ich skalę i na tej podstawie wyciągnąć wnioski, co do istotności zdarzeń zachodzących w poszczególnych jednostkach urbanistycznych zdefiniowanych na poziomie gminy Czarna. Pomimo, iż dokument odnosi się do sytuacji wewnętrznej gminy w prowadzonej analizie zjawisk nie można abstrahować od wartości średnich dla porównywalnych jednostek, bowiem tylko wtedy możliwe jest rzetelne wskazywanie czy dane zjawisko rzeczywiście jest, czy nie jest problemem i przesyłają o obiektywnych czynnikach obciążających jakość życia mieszkańców danej jednostki urbanistycznej.

2.1. Układ funkcjonalno-przestrzenny

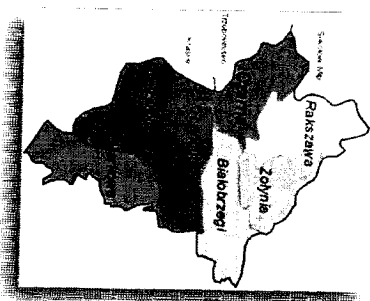
2.1.1. Położenie i uwarunkowania przestrzenne

Gmina Czarna jest gminą wiejską, położoną w środkowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie łanuckim. Gmina zajmuje powierzchnię 78,11 km². Razem z 13 Gminami tworzy Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

Gmina graniczy z siedmioma innymi gminami:

- Od północy z gminą Sokółów Małopolski,
- od północnego wschodu z gminą Rakiszawa,
- od wschodu z gminami Żółtyńca i Białobrzegi,
- od południa z gminami Łanów,
- od zachodu z gminami Krasne i Trzebówniko.

Pod względem geograficznym gmina leży w obrębie Płaskowyzu Kolbuszowskiego, w południowej części Kotliny Sandomierskiej, w dolinie Wisłoka. Są to tereny głównie równinne, rzadko urozmaicone niewielkimi wzniesieniami, z których najwyższe to: Królewska Góra (261 m n.p.m.) w Medyni Głogowskiej oraz wywyższenie Zalas (259 m n.p.m.) między Rakiszawą a Zalesiem.

Rysunek 1. Gmina Czarna tle województwa podkarpackiego i powiatu łanuckiego.

Źródło: <http://www.gminaczarna.pl>

Gmina Czarna obejmuje 8 sołectw: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łanucka, Pogwizdów, Woja Mała i Zalesie.

Największą miejscowością jest pod względem powierzchni Krzemienica (20,18% ogółu powierzchni Gminy), najmniejszą jest miejscowość Medynia Łanucka (5,38% ogółu powierzchni Gminy).

Tabela 1. Powierzchnia i ludność sołectw Gminy Czarna.

LP.	Sołectwa	Powierzchnia (ha)	% DO OGÓŁU	Liczba mieszkańców	% DO OGÓŁU
1	Czarna	15,31	19,60%	1790	15,68%
2	Dąbrówki	7,33	9,38%	1626	14,24%
3	Krzemienica	15,76	20,18%	2894	25,35%
4	Medynia Głogowska	7,74	9,91%	1602	14,03%
5	Medynia Łanucka	4,20	5,38%	713	6,24%
6	Pogwizdów	14,24	18,23%	1202	10,53%
7	Woja Mała	4,40	5,63%	871	7,63%
8	Zalesie	9,13	11,69%	720	6,31%
GMINA OGÓŁEM		78,11	100%	11418	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG.

Obszar gminy cechuje skupienie zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Układ ten jest kongruencją historycznych układów ulicowych, charakterystycznych również dla gmin sąsiednich. Przeważają budynki typu zabudowy jednorodzinnej. Dla Gminy Czarna czynnikiem najbardziej generującym możliwości rozwojowe gminy jest sąsiedztwo miasta Łañcut i wynikający stąd szeroki zakres powiazań:

- rynku pracy,
- infrastruktury technicznej,
- świadczenia usług: oświata, specjalistyczne usługi medyczne, hospitalizacja, pogotowie ratunkowe, kultura – teatr, kina, imprezy, handel specjalistyczny, usługi bytowe i produkcyjne specjalistyczne,
- obsługi administracyjnej (szczebla powiatowego), usług bankowych, ubezpieczeń społecznych, doradztwa biznesowego, urzędu skarbowego itp.
- połączeń komunikacyjnych,
- rynek zbytu produktów rolnych i produkcji rzemieślniczej.

Istnieją, choć zdecydowanie mniej znaczące powiażania odwrotne miasta z gminą. Dotyczy to głównie:

- wzrastającego zainteresowania mieszkańców miasta do osiedlania się na terenie gminy, zwłaszcza na obszarach przygranicznych o dobrych powiażaniach drogowych (tańsze niż w mieście tereny budowlane, niższe podatki),
- lokowania drobnych zakładów rzemieślniczych i usługowych (z powodów jak wyżej),
- rozwoju podmiejskiej rekreacji i wypoczynku.

Powiażania te wynikające z wzajemnego sąsiedztwa gminy z miastem należy uznać za bardzo pozytywne, aktywizujące gminę i zgodne z tendencją rozwoju stref podmiejskich wokół znaczących ośrodków miejskich.

Ważnym czynnikiem generującym rozwój gminy jest dostępność komunikacyjna. W granicach administracyjnych gminy występują dwie drogi krajowe: A4 Zgorzelec – Medyka oraz nr 19 relacji Rzeszów – Lublin. Równie ważne są drogi wojewódzkie: nr 811 Sokołów – Łañcut i nr 877 Leżajsk – Łañcut. Warto dodać, iż w pobliżu gminy znajduje się międzynarodowe lotnisko w Jaslocie.

2.2. Sfera społeczna

Najbardziej istotnymi w kontekście Programu Rewitalizacji zgodnie z ministerialnymi wytycznymi są zjawiska społeczne, a w szczególności takie kwestie jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom

z Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wydane przez Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2017 r.

uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto do obszaru społecznego zostały przypisane również zagadnienia z zakresu demografii. Poniżej zaprezentowano przegląd podstawowych danych:

2.2.1. Demografia

Podobnie jak w powiecie łañcutkim, w Gminie Czarna w ostatnich latach liczba mieszkańców systematycznie rosła: 11 215 osób w 2012r, do 11 534 osób w 2015r. (wzrost o 2,84%), w powiecie łañcutkim (0,68 %) i na całej niż w województwie podkarpackim, gdzie w analizowanym okresie odnotowano spadek liczby ludności (-0,11 %).

Gęstość zaludnienia w Gminie Czarna wynosi 148 osób/km², jest niższa niż w powiecie łañcutkim (178os/km²) oraz wyższa niż w województwie podkarpackim (119 os/km²). Gminę zamieszkuje 14,3% ludności powiatu łañcutkiego i 0,54% województwa podkarpackiego.

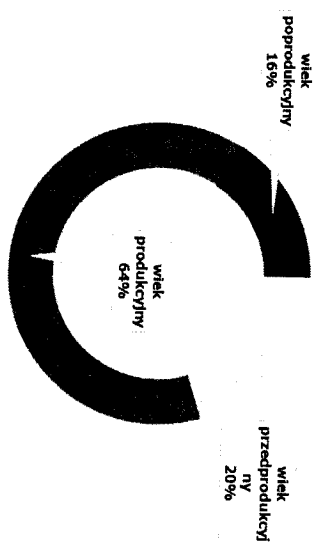
W Gminie Czarna struktura wieku ludzi wskazuje na dobrą proporcję między poszczególnymi grupami ludności. Można zaobserwować wzrostowy trend w zakresie liczby osób w wieku produkcyjnym, przy równoczesnej przewadze osób w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Struktura wiekowa wg ekonomicznych kategorii wieku - gmina Czarna (2012-2015).

	2012	2013	2014	2015
w wieku przedprodukcyjnym	2370	2342	2337	2329
w wieku produkcyjnym	7082	7191	7278	7341
w wieku poprodukcyjnym	1763	1802	1811	1864
% udział w ogólnej liczbie mieszkańców				
w wieku przedprodukcyjnym	21,13%	20,66%	20,45%	20,19%
w wieku produkcyjnym	63,15%	63,44%	63,70%	63,65%
w wieku poprodukcyjnym	15,72%	15,90%	15,85%	16,16%

Źródło: opracowano na podstawie danych z GUS, Bank Danych Lokalnych

Niestety analizując lata 2012-2015 widac spadek osób w wieku przedprodukcyjnym o 0,94% i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 0,44%). Powyższa analiza wskazuje, że społeczeństwo Gminy zaczyna się starzeć.

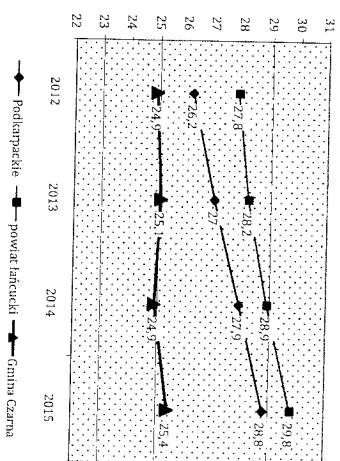
Rysunek 2. Struktura mieszkańców Gminy Czarna wg grup wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Tendencją spadkową w Gminie Czarna dotyczy głównie ludności w wieku przedprodukcyjnym. Niestety rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Zmiany w strukturze ludności stanowią wyzwanie dla nowej polityki rozwoju, w szczególności w zakresie wzmacniania atrakcyjności osadniczej i dostosowywania systemu świadczenia usług publicznych – głównie w obszarze polityki społecznej i edukacji.

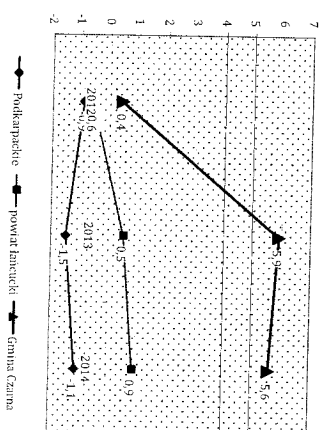
W latach 2012-2015, podobnie jak w powiecie, w gminie odnotowano niekorzystne zjawisko rosnącego wskaźnika obciążenia demograficznego, czyli liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku zarejestrowano 152 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 99 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Czarna 53. W latach 2012-2014³ saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe do Czarny, miało wartość dodatnią, ale w 2014r. spadło w porównaniu do 2016r. W tym samym czasie na Podkarpaciu saldo to było cały czas ujemne, a w powiecie tylko od 2013 roku było dodatnie.

Rysunek 4. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

2.2.2. Rynek pracy i bezrobocie

Na koniec grudnia 2015 r. spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w województwie podkarpackim 78 005 osób mieszkało na terenach wiejskich, co stanowiło 63,2 % ogółu bezrobotnych. Kobiety zamieszkałe na wsi (44 142 osoby) stanowiły 50,7 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich. Ponad 1/5 bezrobotnych w PUP tj. 22,2% posiada więcej niż 50 lat.

W ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według stanu na 31.12.2015 r. znaczny odsetek odnotowano w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze – zawodowe (29,7%) i następnie policealne i średnie zawodowe (25,5%). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 20,1% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Długotrwale bezrobotni (tj. przez okres 12 miesięcy i dłuższy) stanowili 60,5% w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych (według stanu odnotowanego w rejestrach powiatowych urzędach pracy) i 67,4% wśród bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy są min. niepełnosprawni, zarejestrowani we właściwym ze względu na aktualne miejsce zamieszkania powiatowym urzędzie pracy. Odsetek osób bezrobotnych z orzeczoną grupą dla całej populacji bezrobotnych przedłożonych powiatowym urzędem pracy w województwie podkarpackim bezrobotni

³ brak danych za 2015r.

zarejestrowani jako zamieszkańcy na terenach wiejskich posiadają również niewielkie udokumentowane doświadczenie zawodowe. Tylko 39,9 % spośród nich posiadało staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 23,4 % dotychczas w ogóle jeszcze nie pracowało. Osoby zamieszkałe na wsi stosunkowo długo pozostawały w ewidencji urzędów pracy tj: 44,9 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, z tego 28 % powyżej 24 miesięcy.

Tabela 3. Bezrobotni zarejestrowani wg pki w Gminie Czarna w latach 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Ogółem Gmina Czarna	893	1022	942	743
% udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg pki				
Ogółem Gmina Czarna	12,61%	14,21%	12,94%	10,12%
<i>Podkarpackie</i>	11,3	11,4	10,2	9,2
<i>Powiat Iancucki</i>	12,2	12,9	11,7	9,5

Źródło: GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w kańcuacie z grudnia 2014 roku w Gminie Czarna zarejestrowanych było 942 osób bezrobotnych. Najliczniejsza grupa bezrobotnych mieszka w Krzemienicy, Dąbrówkach, Czarniej oraz Medyni Głogowskiej.

Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych w gminie Czarna, stan na 31.12.2014 r.

	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	Liczba osób bezrobotnych długotrwale pow. 12 m-cy
Czarna	141	108
Dąbrówki	170	113
Krzemienica	198	84
Medyna Głogowska	151	32
Medyna kańcucka	54	68
Pogwizdów	102	31
Wola Mała	64	35
Zalesie	62	545
	942	

Źródło: GIS

Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienia od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny.

Długotrwale występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedlenia i inwestycyjnej Gminy.

Chcąc zmniejszyć poziom bezrobocia, władze Gminy powinny skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na swoim terenie m.in. poprzez tworzenie odpowiedniego systemu zachęt dla nowych przedsiębiorców lub poprzez wyznaczanie odpowiednich terenów inwestycyjnych.

2.2.3. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główne cele pomocy społecznej:

- ✓ wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- ✓ zapewnienie dochodu na poziomie interwencji społecznej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- ✓ zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji społecznej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- ✓ zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej,
- ✓ w tym przemocą w rodzinie,
- ✓ integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- ✓ stworzenie sieci usług społecznych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Działaniami z zakresu pomocy społecznej w Gminie Czarna zajmuje się **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej**.

Placówka jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową. Celem działania Ośrodka jest pomoc w uzyskaniu samodzielności oraz możliwości finansowych, osobom i rodzinom zamieszkałym na terenie Gminy, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Swoje zadania Ośrodek realizuje współpracując z jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i fundacjami.

W latach 2012-2015 o 0,9 % spada liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2012r. wynosiła 1038 wg. kryterium dochodowego zmniejszyła się do 960 osób w 2015r.

Tabela 5. Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznego grup wieku

	2012	2013	2014	2015
ogółem	1038	1070	1198	960

W tym poniżej kryterium dochodowego

736

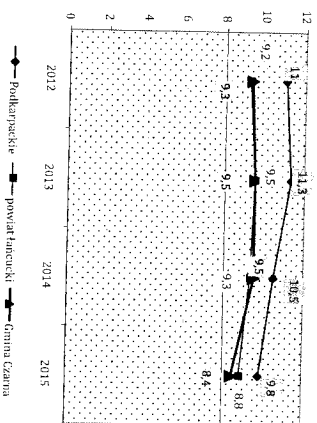
822

714

700

Źródło: GOPS Czarna

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy⁴ społecznej (udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem) w analizowanym okresie 2012-2015 w Gminie Czarna podobnie jak w województwie i powiecie ulegał zmniejszeniu.

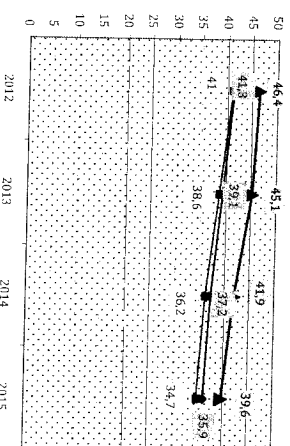

Rysunek 5. Zasięg korzystania z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten, dla Gminy Czarna w latach 2012-2015, był zawsze wyższy o kilka do kilkunastu punktów procentowych od średniej dla województwa, a niższy od średniej dla powiatu.

⁴ Wskaźnik według grup w wieku wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio do ludności ogółem w tym wieku.

Rysunek 6. Korzystający z pomocy społecznej (udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

2.2.4. Poziom kapitału społecznego

Jednym z niezwykle istotnych elementów poddanych analizie w ramach sfery społecznej w Gminie Czarna jest poziom kapitału społecznego. Kapitał społeczny określa zdolność mieszkańców do działania wspólnotowego, współpracy i kooperacji, a także angażowania się w sprawy społeczności lokalnej. Istotną składową kapitału społecznego jest zaufanie, wyrażane zarówno w wymiarze między ludzkim, jak i w relacji mieszkańców do instytucji i organów administracji publicznej.

Jako podstawowe wskaźniki partycypacji społecznej analizie statystycznej poddane zostały wskaźniki frekwencji wyborczej, w wyborach samorządowych. Z punktu widzenia interesów lokalnej społeczności bardziej istotne powinny być wybory samorządowe. Istotność tego głosowania przejawia się w bliskości przestrzennej i społecznej spraw i osób, których dotyczą. Zadania szczebla lokalnego w porównaniu do centralnych są bardziej konkretne i szczegółowe. Również problemy są bardziej techniczne i winny sposób niż ogólnokrajowe, powinny interesować i poruszać mieszkańców.

Poziom aktywności kapitału społecznego jest także zaangażowanie mieszkańców w uczestnictwo w różnych formach oferowanych zajęć zarówno edukacyjnych jak i rekreacyjnych i innych kumulujących czynniki integrujące mieszkańców.

W Gminie Czarna obecnie działa aktywnie 9 stowarzyszeń:

1. Stowarzyszenie Inicjatywy Czarnieńskiej SZABA
2. Stowarzyszenie na Rzecz Wiedzy i Rozwoju WIR Kopernik

3. Stowarzyszenie „Bezpieczna Droga do Szkoły”
4. Stowarzyszenie Rodziców „Z dziećmi, dla dzieci”
5. Stowarzyszenie VIVE
6. Stowarzyszenie na rzecz ementarzy
7. Stowarzyszenie „Klub kobiet”
8. Stowarzyszenie sportowców „Jordan”
9. Stowarzyszenie Intygatwy Zaleskiej „Jodełka”

2.2.5. Przestępczość

Istotnym wskaźnikiem warunkującym, jakoś życia lokalnej społeczności jest także liczba przestępstw i wykroczeń. Przekłada się ona, bowiem na poczucie bezpieczeństwa, które z jednej strony może powodować poczucie dyskomfortu psychicznego mieszkańców, a z drugiej strony może prowadzić do dezintegracji społeczności lokalnych, powodując rezygnację z przebywania w przestrzeniach publicznych.

Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem (Stan na 31.12.2014 r.)

1	Czarna	23
2	Dąbrówki	20
3	Krzemienica	27
4	Medynia Głogowska	17
5	Medynia Łańcucka	1
6	Pogwizdów	18
7	Wola Mała	13
8	Zalesie	11
GMINA OGÓŁEM		130

2.2.5. Edukacja

Na terenie Gminy Czarna działa 7 zespołów szkół w miejscowościach: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Wola Mała, Zalesie. W skład zespołów szkół wchodzi:

- Zespół Szkół w Dąbrówkach
37-100 Łańcut, Dąbrówki 211
- Szkoła Podstawowa im. Obrońców Westerplatte w Dąbrówkach
 - Publiczne Gimnazjum im. Obrońców Westerplatte w Dąbrówkach
- Zespół Szkół w Czarniej

- 37-125 Czarna 857
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Czarniej
 - Publiczne Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Czarniej
 - Publiczne Przedszkole w Czarniej
- Zespół Szkół w Krzemienicy
- 37-127 Krzemienica 631
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Krzemienicy
 - Publiczne Gimnazjum im. Św. Wojciecha w Krzemienicy
 - Publiczne Przedszkole w Krzemienicy
- Zespół Szkół im. Stanisława Piłonia w Medyni Łańcuckiej
- 37-126 Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka 105
- Szkoła Podstawowa w Medyni Łańcuckiej
 - Publiczne Gimnazjum w Medyni Łańcuckiej
 - Publiczne Przedszkole w Medyni Łańcuckiej
- Zespół Szkół w Medyni Głogowskiej
- 37-126 Medynia Głogowska 426
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Medyni Głogowskiej
 - Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Medyni Głogowskiej
 - Publiczne Przedszkole w Medyni Głogowskiej
- Zespół Szkół w Woli Małej
- 37-100 Łańcut Wola Mała 160
- Szkoła Podstawowa im. Kornelia Makuszyńskiego w Woli Małej
 - Publiczne Gimnazjum im. Kornelia Makuszyńskiego w Woli Małej
 - Publiczne Przedszkole w Woli Małej
- Zespół Szkół im. Św. Jana Kantego w Zalesiu
- 37-126 Medynia Głogowska, Zalesie 123
- Szkoła Podstawowa w Zalesiu
 - Publiczne Gimnazjum w Zalesiu
 - Publiczne Przedszkole w Zalesiu

Tabela 6. Liczba uczniów w szkole Gmina Czarna 2015/2017

hp	Placówka edukacyjna	Liczba uczniów
SZKOŁY PODSTAWOWE		
1	Czarna	133
2	Dąbrówki	130
3	Krzemienica	191
4	Medynia Głogowska	149
5	Medynia Łańcucka	105
6	Pogwizdów	46
7	Wola Mała	54
8	Zalesie	50
PUBLICZNE GIMNAZJA		
1	Czarna	50

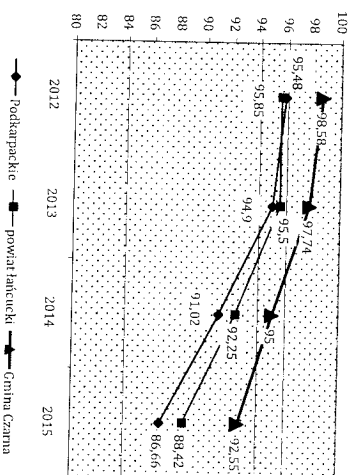
2	Dąbrowki	47
3	Krzemienica	84
4	Medynia Głogowska	73
5	Medynia karcucka	48
6	Pogwizdów	-
7	Wola Mała	30
8	Zalesie	26
RAZEM		1166

Źródło: dane Urzędu Gminy Czarna

łącznie we wszystkich placówkach edukacyjnych na terenie Gminy Czarna było 1166 uczniów, których wychowaniem i kształceniem zajmowało się 128 nauczycieli.

W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczone były 185 komputerów (ym 164 miały dostęp do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadło średnio 6,21 ucznia, czyli o 1,34 mniej w porównaniu do Podkarpacia i 1,55 mniej niż w powiecie.

W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto⁵ dla szkół podstawowych wyniósł 92,55% i spadł o 6,3 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wyniósł on odpowiednio 9,19 punktu procentowego dla Podkarpacia i 7,06 punktu procentowego dla powiatu. W całym analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Czarna przyjmował wartości wyższe niż w województwie i powiecie hańceckim.

Rysunek 7. Współczynnik skolaryzacji brutto szkoły podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

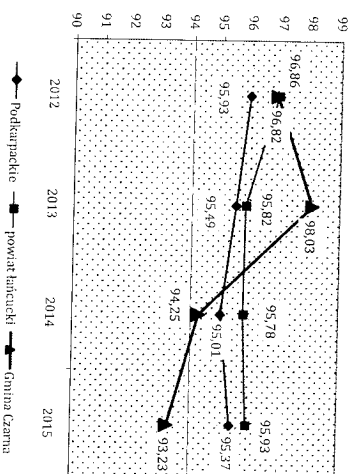
Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych w Gminie Czarna w 2015 roku wynosił

⁵ Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

63%, a w 2014 roku 62,4%. W obu przypadkach wyniki te były niższe niż średni procentowy wynik dla całego województwa podkarpackiego (72% w 2015r. i 79,9% w 2014r.) oraz powiatu hańceckiego (68% - 2015r. i 65,43% 2014r.).

W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczone było 45 komputerów, w tym 40 z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadło średnio 12,91 uczniów, czyli o 4,25 osób mniej w porównaniu ze średnią dla Podkarpacia i o 0,89 osób więcej niż w powiecie.

W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto⁶ dla szkół gimnazjalnych wyniósł 93,23% i spadł o 1,2 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 4,8 z rokiem 2013. W tym czasie odnotowano wzrost w porównywanych jednostkach terytorialnych i wyniósł on odpowiednio 0,36 punktu procentowego dla Podkarpacia i 0,15 punktu procentowego dla powiatu. W analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w Gminie Czarna tylko w 2013r. przyjmował wartości wyższe niż w województwie i powiecie hańceckim, od 2014r. przyjmował wartości niższe.

Rysunek 8. Współczynnik skolaryzacji brutto gimnazjum

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Wyniki egzaminu gimnazjalnego (2015 r.) w Gminie Czarna były niższe od średniej dla powiatu, we wszystkich zakresach przedmiotowych (wyjątek historia i wiedza o społeczeństwie).

- W zestawieniu z wynikami dla województwa prezentowały się różnie:
- język polski: Czarna – 63,5%, powiat – 64,4%, województwo – 63%,
 - matematyka: Czarna – 51,2%, powiat – 50,7%, województwo – 50%,
 - historia i wiedza o społeczeństwie: Czarna – 65,5%, powiat – 65,6%, województwo – 65%,
 - przedmioty przyrodnicze: Czarna – 52,7%, powiat – 51,7%, województwo – 51%,
 - język angielski poziom podstawowy: Czarna – 63,1%, powiat – 63,5%, województwo – 65%.

⁶ Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

Podobnie w 2014 roku średnie procentowe wyniki egzaminu gimnazjalnego były niższe niż wyniki w powiecie (wyjątek stanowiła matematyka oraz przedmioty przyrodnicze).

2.3. Siera gospodarca

Kolejnym obszarem, który został wytypowany zgodnie z *Wytycznymi MR* do analizy jest obszar gospodarzy. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja Gminy Czarna przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

Gmina Czarna należy do grupy gmin wiejskich o charakterze rolniczym. Gospodarstwa prowadzą produkcję na własne potrzeby oraz potrzeby rynku – dotyczy to zwłaszcza ziemniaków i warzyw. Gmina należy do obszarów o bardzo niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska, co usposabia do prowadzenia rolnictwa ekologicznego. Pomimo, że gmina Czarna jest gminą typowo rolniczą, jednak praca w rolnictwie ze względu na znane uwarunkowania ekonomiczne i wyjątkowo trudne warunki terenowe jest źródłem utrzymania niewielu jej mieszkańców – większość znajduje zatrudnienie poza gminą.

Wpływa to w znacznym stopniu na sytuację materialną mieszkańców. Ponadto właściwym kierunkiem w rolnictwie jest rozwój i edukacja ekologiczna, a w konsekwencji samo zatrudnienie w gospodarstwach agroturystycznych, posiadające w swej ofercie potrawy regionalne oparte na produktach ekologicznych. Bazując na wieloletnich doświadczeniach i tradycjach rolniczych tego regionu głównymi kierunkami rozwoju działalności rolniczej są:

- uprawy sadownicze w tym jagodowe - truskawki, maliny, porzeczki,
- uprawy warzywnicze - fasola, kapusta itp.,
- rozwój i promocja gospodarstw ekologicznych.

Wśród gospodarstw rolnych funkcjonujących w gminie przeważają gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha. Użytki rolne zajmują ok. 63 % powierzchni gminy, z czego ponad 39 % to grunty orne.

Coraz większą rolę w gospodarce gminy zaczyna odgrywać turystyka, w tym agroturystyka, czemu sprzyjają walory krajoznawcze, na które składają się pagórkowate pejzaże poprzecinane głębokimi wązozami oraz siecią potoków na południu gminy, lekko pofalowane równiny i wzniesienia w północnej jej części oraz znaczne kompleksy leśne. **Autami gminy są także zachowane dziedzictwo kulturowe obejmujące wszystkie najważniejsze dziedziny sztuki, od zabytków architektury po tradycje rękodzielnicze oraz ciekawe tematycznie szlaki turystyczne z rowerowym Garncarskim Szlakiem na czele.**

Jedną z zasadniczych gałęzi w skali całej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa. Od ich działania zależna jest w dużej mierze kondycja rynku pracy.

Tabela 7. Podmioty gospodarce w Gminie Czarna wg klas wielkości

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
0-9	764	788	817	824

10-49	25	26	25	27
50-249	2	2	3	2
Ogółem liczba firm	791	816	845	853

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku w Gminie Czarna było zarejestrowanych 853 podmiotów gospodarczych. Działalność gospodarza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny oraz usługi w zakresie napraw, przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. Świadczy to o przedsiębiorczości mieszkańców w kierunku samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy. Jest to wynikiem zarówno krótkiego okresu działania gospodarzy polskiej w systemie rynkowym, jak i uwarunkowań lokalnych w gminie, nie sprzyjających tworzeniu dużych jednostek gospodarczych.

Wśród 853 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (2015r.), głównie były to podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym. Dane te świadczą pozytywnie o rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy i wskazują na siłę potencjału sektora prywatnego gospodarzy. Istotne jest również to, że jest to dalszy systematyczny wzrost w stosunku do lat poprzednich.

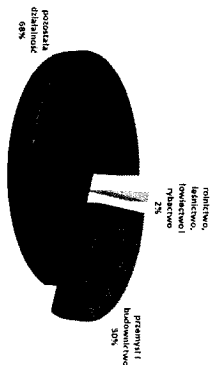
Tabela 8. Podmioty gospodarce w Gminie Czarna w latach 2012-2015*

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
	podmioty gospodarki narodowej ogółem	791	816	845
ogółem	33	33	33	33
sektor publiczny	33	33	33	33
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	0	0	0	0
spółki handlowe	758	783	812	812
ogółem	665	688	710	709
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	19	20	24	25
sektor prywatny	2	1	1	1
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5	5	5	5
spółdzielnie				

Źródło: Dane GUS

*Dane GUS
 Źródło: Podregiony 2015 woj.podkarpackie /GUS

W Gminie Czarna osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 95% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie.

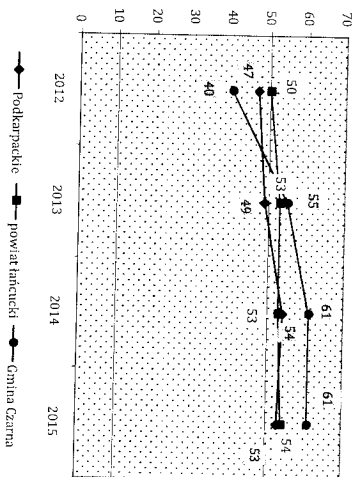

Rysunek 9. Struktura podstawowych branż gospodarki Gminy Czarna [2014r.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS - Bank Danych Lokalnych

W Gminie Czarna w 2015 r. wśród podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON 68% stanowiły podmioty "pozostalej działalności", 30% przemysł i budownictwo oraz 2% rolnictwo, łowiectwo i rybactwo.

W analizowanym okresie (2012-2015) w Gminie Czarna liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób w Gminie Czarna była zdecydowanie wyższa niż w Podkarpaciu i w powiecie. W 2015r. w porównaniu do roku 2012 w Gminie wyrejestrowano 52,50% więcej podmiotów niż w 2012r. W analogicznym okresie w województwie wyrejestrowano 12,7% więcej podmiotów niż w 2012r., a w powiecie 8%.

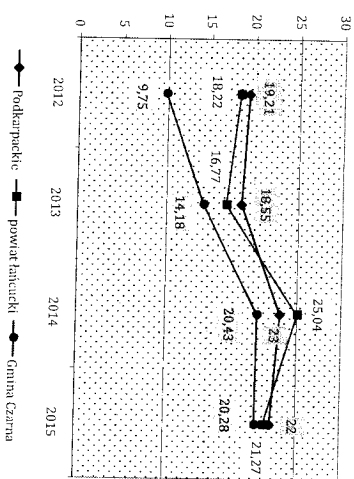

Rysunek 10. Liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS - Bank Danych Lokalnych

Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową przedsiębiorstw na poziomie gmin, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób prawnych, która jest pochodną wyników finansowych przedsiębiorstw.

W 2015 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 1054,45 zł, średnia dla gmin w powiecie jest 17,8% większa, natomiast przeciętna dla gmin w województwie jest większa o 21,34%. Zwrot do budżetu gminy z tytułu podatku CIT w Gminie Czarna na jednego mieszkańca w całym badanym okresie jest niższy niż w województwie i powiecie. Dodatkowo w ostatnich 3 latach zmalał z poziomu 20,43 zł w 2014 roku do poziomu 20,28 zł w 2015 roku.

Rysunek 11. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS - Bank Danych Lokalnych

2.4. Sfera środowiskowa

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w Wytycznych, w którym należy badać zjawiska kryzysowe, są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym z gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

Położenie geograficzne

Geograficznie gmina leży w obrębie Paskowyzu Kolbuszowskiego w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Jest to obszar płaskich garbów, o kierunku zbliżonym do równoleżnikowego, oddzielonych od siebie płaskimi dolinami po obu stronach rzeki Wisłok. Krajobraz charakteryzuje się płaską rzeźbą terenu z licznymi dolinami i potokami. Lasy na obszarze Gminy Czarna zajmują powierzchnię ponad 2380 ha i stanowią ok.30% ogólnej powierzchni gminy. Tworzą one 3 oddzielone od siebie przasterzenie kompleksy.

- największy, położony jest w północno - wschodniej części gminy, syka się z gruntami miejscowości Czarna, Medynia kańcuka i Zalesie,
- mniejszy kompleks, zwany Cisowiec, zajmuje północno - zachodnią część gminy, sąsiaduje z Medynią Głogowską i przysiółkiem Zofjówka,
- trzeci, położony na południe od powyższego, syka się z Pogwizdowem i Zofjówką.

Każdy z kompleksów charakteryzuje się nieco odmiennym składem florystycznym, związanym z różnicami w podłożu geologicznym, zróżnicowaniem geomorfologicznym, a także przeszłą działalnością człowieka. Zbiorowiska szary roślinnej, sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne, wśród których można spotkać jelenie, sarny, dziki, lisy, bobry, kuny leśne, borsuki. Tereny otwarte, tj. łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzęcej fauny (zające, kurpakiwy, bazanty). Na obszarze gminy ochronę prawną zastosowano przez utworzenie jednego pomnika przyrody o numerze 110 w wojewódzkim rejestrze. Jest to lipa drobnolistna, znajdująca się w miejscowości Czarna.

Gmina Czarna została zaliczona do gmin, na obszarze, których wyniki badań nie wskazują na występowanie ponadnormatywnych zanieczyszczeń i uciążliwości, mimo iż obserwuje się antropogeniczne oddziaływania i może zachodzić lub zachodziło podejrzenie, że powodują zły stan środowiska. Gmina Czarna zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych występujących na obszarze gminy. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy można wyróżnić zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisłoka, związane z zasięgiem występowania wód stałych, obejmujące środkową część gminy, w tym miejscowości: Czarna, Krzemienica, Dąbrówka,
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewami silnie zanieczyszczonych wód Wisłoka,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu i starorzeczy,
- tendencje do powstawania lokalnie osuwisk.

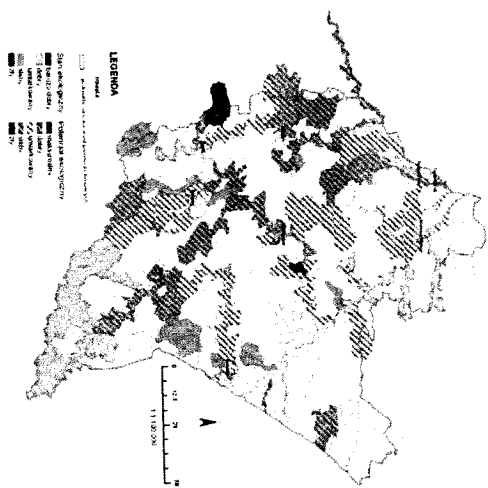
Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenie rzeki nieodpowiadające normom,
- nieuprządkowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach wiejskich (częściowo zrealizowana kanalizacja) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (nieszczelne i przepelnione szambła),

- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze E-4 w miejscowości Krzemienica w miarę jego nasłania,
- zagrożenie pożarowe związane z lokalizacja otworów wiertniczych w obrębie obszaru górniczego Palikówka,
- dzikie wyrobiska piasku powodujące degradację gleb i zmniejszanie arealu uprawowego,
- niewłaściwa agrokultura prowadząca do zjawiska zakwaszania gleb.

STAN WÓD NA TERENIE GMINY CZARNA

Wisłok jest rzeką o istotnym znaczeniu dla województwa podkarpackiego. Jego górna część to zalesione, górskie tereny Beskidu Niskiego w większej części objętych ochroną prawną w ramach parków krajobrazowych. Środkowa i dolna część zlewni to tereny o charakterze rolniczo-przemysłowym. Wisłok jest lewobrzeżnym dopływem Sanu.

Rysunek 12. Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego w jednolitych częściach wód powierzchniowych województwa podkarpackiego.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 roku

Pod względem hydrograficznym Gmina Czarna położona jest w dorzeczu rzeki Wisłok i jej lewobrzeżnych dopływów. W swym biegu na terenie gminy, Wisłok przyjmuje wody kilku niewielkich cieków wodnych do których zaliczają się:

- Potok Głemieniec przepływający przez wieś Krzemienica i Czarna,

- *Potok Medynka (przedłużenie potoku Trzebośnica) przepływający przez miejscowość Medynia Głogowska,*
- *Potok Pogwizdówka – przepływa przez teren wsi Pogwizdów.*

Jakość wód powierzchniowych płynących w tych rzekach nie jest monitorowana, stąd też nie można jednoznacznie wskazać stopnia ich zanieczyszczenia. Można jedynie domniemywać, że pomimo znacznego skanalizowania gminy do wód tych dostają się pewne ilości zanieczyszczeń pochodzenia antropogenicznego, w tym również rolnicze. Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 z projekcji pomiarowo-kontrolnych regionalnego monitoringu jakości wód płynących o nazwie: Wiśtok od zbiornika Rzeszów do ujścia. Badania wykonane były w miejscowości Dąbrówki oraz Zwięczyca.

Przeprowadzone badania jakości wód płynących w 2014 r. ujawniły, że rzeka Wiśtok w punkcie badawczym zlokalizowanym na terenie miasta Rzeszów (Zwięczyca) ze względu na elementy biologiczne zaliczana jest do klasy III ogólnej klasyfikacji wód, natomiast ze względu na elementy fizyko-chemiczne do klasy II.

W 2014 roku stan wód został scharakteryzowany, jako dobry w 25%, natomiast zły stwierdzono w 75% jednolitych części wód.

STAN POWIETRZA NA TERENIE GMINA CZARNA

Gmina Czarna położona jest na północny-wschód od miasta Rzeszowa, stąd też przy przewadze wiatrów południowo-zachodnich zanieczyszczenia emitowane przez koczownie i zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie miasta Rzeszowa nie mają znaczenia. Powietrze na terenie gminy nie jest zanieczyszczane w ponadnormatywnym stopniu, a nawet można uznać, że teren gminy należy do obszarów stosunkowo „czystszy”, pod tym względem.

Hatas

Emisja hatasu jest obecnie najpowszechniejszym zanieczyszczeniem środowiska. Ostatnie badania hatasu w Polsce wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym. Konsekwencją takiego stanu jest objęcie szkodliwym wpływem hatasu coraz większej liczby ludzi. Szacuje się, iż ponad 1/3 mieszkańców Polski narażona jest na ponadnormatywny hatas. Województwo podkarpackie na tle kraju należy do województw średnio zagrożonych hatasem.

Dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w województwie oraz gminie jest hatas drogowy. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnich latach związany, z tym wzrost natężenia ruchu, spowodowały znaczne pogorszenie klimatu akustycznego. Największą uciążliwość hatasową stwarzają przebiegające przez obszar gminy droga E – 4 i magistrała kolejowa Kraków-Medyka głównie we wsiach, przez które przebiegają ta szlaki komunikacyjne. W pozostałych wsiach gminy zagrożenie hatasem pochodzącym z ruchu pojazdów nie występuje. Oddziaływanie komunikacji drogowej na klimat akustyczny ma tendencję rosnącą. Wiąże się to ze stale rosnącą liczbą pojazdów na drogach, przy jednoczesnym niemożności z rozbudową lub modernizacją układów komunikacyjnych.

Wyroby azbestowe na terenie Gminy Czarna

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Najliczniejszą grupę zastosowań stanowią wyroby stosowane w budownictwie. Azbest jest zaliczany do działającej najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien

Przeprowadzona w 2011r. inwentaryzacja na terenie Gminy Czarna wykazała 522 miejsca występowania azbestu z czego 70 to były pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, 432 budynki gospodarcze i obiekty przemysłowe oraz 20 zdementowanych tyz azbestu.

Największa ilość zimentaryzowanego azbestu znajdowała się w miejscowości Medynia Głogowska (162,348Mg), Pogwizdów (153,90 Mg), Zalesie (124,04 Mg) i Dąbrówki (77,156Mg). Na budynki mieszkalne przypada 17,7% łącznej powierzchni dachów pokrytych azbestem.

Tablica 9.Zbiornicze zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki

Miejscowość	budynki mieszkalne			budynki gospodarcze			Luz	
	liczść	pow. m2	Masa Mg	liczść	pow. m2	Masa Mg	liczść	Masa Mg
1 Czarna	8	1 204	19,968	37	2 756	46,852	1	1,500
2 Dąbrówki	8	990	15,530	53	3 468	58,056	2	3,570
3 Krzemienica	11	1 170	17,204	44	4 121	67,777	3	3,460
4 Medynia								
5 Głogowska	7	980	15,360	97	8 239	138,878	6	8,114
6 Medynia Łanęcuka	14	1 412	22,704	41	4 218	70,706	3	1,650
7 Pogwizdów	5	612	9,104	67	8 362	142,104	2	2,720
8 Wola Mała	2	260	3,120	17	2 629	44,143	1	2,040
8 Zalesie	15	1 816	30,222	76	5 516	92,802	2	1,020

Źródło: Gminy Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest wraz z Inwentaryzacji z Terenu Gminy Czarna Powiat Łanęcki

2.5.Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Czwartą analizowaną sferą są zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, które charakteryzują: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakość podstawowych usług, dostępność komunikacyjna:

2.5.1.Sieć wodociągowa

Miejscowości Gminy Czarna zasilane są w wodę z czterech źródeł:

- z ujęcia wody w Czarniej, czerpiącego wodę podziemną ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Pogwizdowie, czerpiącego wodę ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Krzemienicy, również czerpiącego wodę ze studni wierconych,

– z miejskiej sieci wodociągowej miasta Łańcuta.

Woda z ujęcia w Czarniej zasila wodociąg miejscowości Czarna, Dąbrówki i Zalesie. Woda z ujęcia w Pogwizdowie, przez lokalną sieć wodociągową zaopatruje mieszkańców miejscowości Pogwizdów, Medynia Łańcutka i Medynia Głogowska. Woda z ujęcia Krzemienica zaopatruje wodociąg wsi Krzemienica, przy czym w przypadku każdego z powyższych ujęć istnieje możliwość podłączenia nowych odbiorców do istniejących sieci wodociągowych. Natomiast woda z sieci miejskiej Łańcuta zaopatruje mieszkańców miejscowości Wola Mała.

W gminie długość sieci wodociągowej wynosi 142,2 km, w tym liczba podłączeń prowadzonych do budynków mieszkalnych to 3348. Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych to 313,1 dm³, natomiast jeden mieszkaniec średnio wykorzystuje 27,3 dm³ wody.

Budynki mieszkalne w Gminie podłączone do wodociągu stanowią 99,9 % ogółu budynków mieszkalnych (w 2015r):

	2015
Podkarpackie	672
Powiat łańcutcki	912
Gmina Czarna	99,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

2.5.2. Sieć kanalizacyjna:

Gmina systematycznie realizuje przedsięwzięcia związane z budową systemu kanalizacji sanitarnej, odprowadzającej ścieki bytowe i komunalne do uruchomionej na terenie wsi Czarna mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków.

Budowa sieci kanalizacyjnej została zakończona w większości miejscowości należących do gminy. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 158,1km, ilość przyłączy do budynków wynosi 2860.

Budynki mieszkalne w Gminie podłączone do kanalizacji stanowią 86,6% ogółu budynków mieszkalnych (w 2015r):

	2015
Podkarpackie	52,9
Powiat łańcutcki	78,8
Gmina Czarna	86,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Czarna funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków. Gmina oczyszczalnią ścieków jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z sekwencyjnym reaktorem biologicznym (SBR) i chemicznym strącaniem fosforu, zaprojektowaną według indywidualnego projektu. Ścieki dopływające na oczyszczalnię oczyszczane są ze skratek na kracie schodowej lub

mechanicznej, kierowane są do piaskownika wirowego i stąd do dwukomorowego bioreaktora SBR. Osad czynny zagęszczany jest w dwóch osadnikach wtórnych, a osad nadmierny jest następnie usuwany i odsączany na węźle odwadniania i higienizacji osadu, który zastąpił urządzenie DRAINMAD 03. Oczyszczalnia ścieków została oddana do eksploatacji w 1997 r. Mimo położenia na terenach zalewowych, wyniesiona jest ponad zasięg wód stłernich, tak więc prawdopodobieństwo jej zatopienia jest niewielkie. Docelowa wydajność gminnej oczyszczalni ścieków w Czarniej wynosi 1 200 m³/d.

2.5.3. Sieć gazowa:

W gminie funkcjonuje sieć gazociągowa. Gmina w większości jest zgazyfikowana. Gaz przewodowy używany jest do celów socialno-bytowych, rzadko do celów grzewczych. Z możliwości przyłączenia skorzystało ponad 20% mieszkańców Gminy. Niemożność dostarczenia gazu wiązała się z blokadami natury technicznej lub ekonomicznej.

Gmina Czarna zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy z sieci średnioprężnych. Miejscowość Krzemienica zasilana jest z sieci średniego ciśnienia ze stacji (gazowej) I stopnia w miejscowości Kraczkowa. Wsie Medynia Łańcutka, Medynia Głogowska, Pogwizdów i Zalesie zasilane są ze stacji (gazowej) I stopnia w miejscowości Jasionka. Natomiast miejscowości Wola Mała, Dąbrówki i Czarna zasilane są ze stacji (gazowej) I stopnia w Łańcutcie. Dąbrówki można alternatywnie zasilać ze stacji I stopnia w miejscowości Smolnarzyny. Obsługę odbiorców na terenie Gminy Czarna prowadzi Rozdzielnia Gazu w Łańcutcie podlegająca Zakładowi Gazownictwu w Rzeszowie. Przepustowość gazociągów zasilających jest wystarczająca dla zasilania istniejącego osadnictwa. W związku z tym na terenie gminy nie przewiduje się rozbudowy sieci zasilających, jedynie rozbudowę sieci rozdzielczej dla planowanego obszaru zabudowy mieszkaniowej.

Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem stanowią w Gminie Czarna nieliczną grupę (815 gospodarstw domowych), ok. 7,07 % ogółu gospodarstw domowych.

Budynki nie zgazyfikowane to budynki w złym stanie technicznym lub grupy budynków oddalone od zawartej zabudowy, dla których prowadzenie gazociągów było ekonomicznie niezasadnione.

2.5.4. Zaopatrzenie w energię

Gmina Czarna jest zasilana energią elektryczną ze zintegrowanego ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego. Dla województwa podkarpackiego, a w tym Gminy Czarna, podstawowymi źródłami energii są: Elektrownia Połaniec w województwie świętokrzyskim i Elektrownia Stalowa Wola. Obie elektrownie wykorzystują, jako nośnik energii wejściowej klasyczne paliwo kopalniane – węgiel kamienny.

Gmina Czarna jest zasilana siecią elektroenergetyczną napięciem średniego napięcia 15 kV. Ciągły liniowy tworzą układ magistralno-odgałęźny. Magistralne swymi końcami są przyłączone do szyn rozdzielni 15 kV w GPZ-etach. Linie 15 kV wykonane są przewodami gołymi AFL, na słupach żelbetonowych, wrotowych i drewnianych.

Odnawialne źródła energii elektrycznej w Gminie mają znaczenie marginalne. Energję wiatru wykorzystują trzy małe elektrownie wiatrowe (dwie w Dąbrówkach i jedna w Krzemienicy) o mocy po 20 kW, pracujące na sieć wydzieloną (na potrzeby własne indywidualnych odbiorców). Uzyskana energia służy do podgrzania wody.

2.5.5. Sieć drogowa, komunikacja

Na terenie Gminy Czarna występują wszystkie kategorie dróg tj.: gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe.

Drogi krajowe

Drogi krajowe pozostają w administrowaniu przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie. W granicach administracyjnych gminy występują:

– dwa krótkie odcinki drogi krajowej Nr 4 Zgorzelec – Medyka: pierwszy o długości 0,757 km, drugi o długości 0,651 km. Na drodze Nr 4 średnio dobowe natężenie ruchu na odcinku Kraczkowa – Łańcut wynosiło 11,292 pol./dobę.

– odcinek drogi krajowej Nr 19 relacji Rzeszów – Lublin o długości około 0,180 km.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie, które pozostają w administrowaniu Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie:

– droga Nr 811 Sokotów – Łańcut o długości 16 km na terenie gminy. Klasa drogi Z, nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nieprzekraczających 80 kN/osi.

– droga Nr 877 Leżajsk – Łańcut o długości 5,1 km na terenie gminy. Klasa drogi Z, nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nieprzekraczających 80 kN/osi.

Drogi powiatowe

Zgodnie z nowym podziałem dróg publicznych przez teren gminy prowadzi 9 dróg powiatowych. Drogi te stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy obsługujący cały teren gminy tj. podstawowe jednostki osadnicze i podstawowe obszary funkcjonalne. Sieć dróg powiatowych umożliwia powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z przyległymi obszarami. Drogi te pozostają w administrowaniu powiatowego Zarządu Dróg w Łańcutcie.

Drogi gminne

Uzupelnienie sieci dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Zalicza się do nich drogi o charakterze lokalnym niezaliczone do innych kategorii. Obsługują one (łącznie z drogami wewnętrznymi) przyległą zabudowę na terenie poszczególnych miejscowości gminy. Łączna długość dróg gminnych wynosi 20 000 m. Na drogach tych występuje 11 obiektów mostowych o łącznej długości 64 m. Są to w bardzo różnym stanie technicznym, najczęściej wymagają remontu i modernizacji, niektóre zaś po prostu realizacji.

Komunikacja

Głównymi zewnętrznymi powiązaniami komunikacyjnymi Gminy Czarna są kierunki drogowe powiązane poprzez drogi wojewódzkie Sokotów Małopolski – Łańcut – Żurawica i sieć dróg powiatowych.

Przez miejscowość Wola Mała przebiega droga wojewódzka Łańcut – Leżajsk oraz droga powiatowa Czarna – Wola Mała.

Przez miejscowość Dąbrówki przebiega droga wojewódzka Naklik – Leżajsk - Skłary, drogi powiatowe Czarna – Białobrzegi – Leszczyń.

Przez miejscowość Pogwizdów przebiega droga wojewódzka Medynia Łańcutka – Wólka Podlesna. Komunikacja zbiorowa dla miejscowości Pogwizdów jest dobra rozwinięta. Autobusy PKS oraz przewoźnicy prywatni, kursują w kierunku Łańcuta, Rzeszowa i Sokotowa Małopolskiego. Połączenie z Rzeszowem jest także możliwe dzięki MKS Rzeszów nr linii 202. Najlepszy dojazd do wsi zapewniają lokalne drogi z Medyni Głogowskiej do Stobiernej i Medyni Łańcutkiej do Stobiernej.

Przez miejscowość Krzemienica przebiega droga krajowa nr 4, droga wojewódzka Sokotów Małopolski – Żurawica oraz dwie drogi powiatowe, pozostałe to drogi gminne.

Przez teren Gminy Czarna przebiega linia kolejowa. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Krzemienica. Trasa kolejowa na trasie Przemyśl - Kraków.

Generalnie powiązania wewnętrzne opierają się na drodze wojewódzkiej i sieci dróg powiatowych. Elementem uzupełniającym w/w układ drogowy stanowią drogi gminne.

Teren gminy obsługują przewoźnicy zarówno prywatni firma „Budyn” , PKS Gonnex Łańcut oraz publiczni MKS Rzeszów, dzięki której wielu mieszkańców może dojeżdżać do pracy i szkół ponadgimnazjalnych w pobliskich miastach i innych miejscowościach.

2.5.6. Walory krajobrazowe

Gmina Czarna położona jest w Dolinie Wisłoka (wsie Czarna, Dąbrówki, Wola Mała) na pograniczu Pogórze Rzeszowskiego i Paskowyzu Kolbuszowskiego (Medynia Głogowska i Łańcutka, Pogwizdów i Zalesie).

Najbardziej zróżnicowany krajobraz posiada wieś Krzemienica charakteryzująca się pagórkowatym pejzażem pociełym głębokimi wązozami dróg polnych oraz gęstą siecią rzeczną. Największy strumień płynie wzdłuż drogi głównej przez wieś w głębokim wąwozie wyżłobionym w lesie. Tereny nadbrzeżne są mocno zadżerżawione. Niezwykle malownicze widoki na okoliczne miejscowości i dolinę Wisłoka rozciągają się z dróg polnych wzdłuż zachowanych układów łanowych.

Miejscowości położone wzdłuż doliny Wisłoka, na pograniczu dużych obszarów leśnych, posiadają płaski, mało zróżnicowany pejzaż. Atrakcją krajobrazową jest gęsto zadżerżawiona

dolina Wisłoka widoczna z dróg oraz zbiorniki wodne (pozostałości po zwirowaniach) zlokalizowane w pobliżu obszarów leśnych.

Niezwykłe malownicza jest dolina Starego Wiśtoczyska (Wola Mata) gęsto zadrzewiona z tradycyjnymi, drewnianymi budynkami. Najciekawsze punkty widokowe zlokalizowano na drogach polnych wzdłuż zachowanych układów łanowych w Woli Matej. Także atrakcyjne krajobrazowo są drogi polne w przysiółkach Czarniej, Kołki i Podbórz oraz w przysiółku Dąbówek - Pastwiska.

Wieś leżące na pograniczu Płaskowizny Kolbuszowskiego (Medynia Łańcucka i Głogowska, Pogwizdów i Zalesie) charakteryzują się większym zróżnicowaniem terenu i dużym zalesieniem. Najciekawsze punkty widokowe znajdują się w Medyni Głogowskiej w okolicach kościoła parafialnego i z dróg wzdłuż zachowanych układów łanowych pol.

Bardzo ciekawy jest potok Pogwizdówka, silnie zadrzewiony, z licznymi rozlewiskami. Biegająca wzdłuż niego droga przez Pogwizdów i Medynie w kierunku Trzebosi (z licznymi enklawami starej zabudowy i kapliczkami) należy do najatrakcyjniejszych na terenie gminy.

Istotne dla atrakcyjności turystycznej terenu mają miejsca, z których można podziwiać rozległe widoki, dlatego też ważna jest ochrona tych miejsc przed przypadkowymi i nieprzemysłowymi formami działalności człowieka, które mogłyby zakłócić istniejący ład przestrzenny. Na terenie Gminy Czarna znajduje się 24 punkty widokowe, w tym min.:

1. Punkt widokowy w Pogwizdowie, z drogi polnej do lasu Cisowiec na zabudowę Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.
2. Oś widokowa ze skrzyżowania dróg w Medyni Głogowskiej na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej.
3. Oś widokowa z drogi głównej przez Medynię Głogowską na kościół parafialnego.
4. Ciąg widokowy z drogi polnej od kościoła parafialnego do drogi głównej przez Medynię Głogowską na zabudowę Medyni Głogowskiej i Łańcuckiej oraz Dolinę Wisłoka.
5. Punkt widokowy ze wzgórza z kapliczką w Medyni Głogowskiej (niedaleko kościoła parafialnego) na zabudowę Medyni i Zalesia oraz Dolinę Wisłoka.
6. Ciąg widokowy z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na zabudowę Medyni Łańcuckiej.
7. Oś widokowa z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej.
8. Ciąg widokowy z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na zabudowę Zalesia

2.5.7. Dostępność infrastruktury społecznej

Przedszkola Publiczne w Gminie Czarna

Przedszkola obok szkół spełniają bardzo ważną funkcję oświatową i wychowawczą. W gminie funkcjonuje 8 przedszkoli, do których łącznie uczęszcza 407 dzieci. Na Podkarpacku jest to jedyna gmina wiejska, gdzie w każdej miejscowości (wyjątek stanowi Pogwizdów łączący się w jednej części z Medynią Głogowską a w drugiej z Medynią Łańcucką) jest przedszkole, które zapewnia chętnym dzieciom miejsce i czas pobytu w zależności od potrzeb rodziców. Do przedszkoli uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 lat.

Ochrona zdrowia

Pomoc w zakresie opieki zdrowotnej mieszkańcom Gminy świadczy 4 placówki. Do podstawowych usług medycznych oferowanych mieszkańcom należą: porada lekarska, czyli wizyta u lekarza pierwszego kontaktu lub rodzinnego, leczenie ambulatoryjne (ośrodek zdrowia) oraz w domu pacjenta (wizyta domowa), opieka paliatywno-hospicyjna przy długotrwałym leczeniu i opieka, także w domu pacjenta, nad osobami niedoświadczonymi i chorymi (wezwanie pogotowia ratunkowego) w przypadkach zagrożenia życia, rehabilitacja lecznicza oraz szpitalna ochronna. Dostępność usług medycznych oferowanych mieszkańcom Gminy Czarna jest dobra.

We wrześniu 1990 r. wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu mieszkańców utworzono Państwowy Dom dla Przewlekłe Chorych Reumistów i Reumatyków w Handzłówce. Pierwsi pensjonariusze, 52 osoby, przyjęci zostali 13.11.1990r., i obsługiwani byli przez około 30 pracowników. Dnia 7.04.1991r. otwarto nowy Ośrodek Zdrowia w Krzemienicy.

W miejscowości Medynia Głogowska funkcjonuje Ośrodek Zdrowia w którym mieszkańcy mogą korzystać z usług lekarza rodzinnego oraz stomatologa. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Medyni Głogowskiej korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej.

Mieszkańcy Pogwizdowa korzystają z usług lekarza rodzinnego oraz stomatologa w Ośrodku Zdrowia w Medynia Głogowska. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Pogwizdowa korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej.

W miejscowości Dąbówki funkcjonuje nieprzerwanie od początku istnienia Ośrodek Zdrowia zapewniający mieszkańcom pomoc medyczną lekarzy o różnych specjalnościach, m.in. internisty, i stomatologa. Ludność może korzystać z usług położnej, pielęgniarek środowiskowych, a także punktu aptecznego znajdującego się w Delikatkach Centrum. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Dąbówek korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie.

W miejscowości Krzemienica funkcjonuje Ośrodek Zdrowia, w którym mieszkańcy mogą korzystać z usług lekarza rodzinnego, stomatologa oraz z punktu rehabilitacyjnego. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Krzemienicy korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łauce. W przypadku zapotrzebienia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z aptek w Łauce i Czarnie.

W miejscowościach Medynia Łaucecka, Zalesie i Wola Mała nie funkcjonuje żaden ośrodek zdrowia. Mieszkańcy korzystają z usług lekarza rodzinnego i stomatologa w Medyni Głogowskiej, Jasionie lub Łauce. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Medyni Łauceckiej korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łauce. W przypadku zapotrzebienia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej i Czarnie lub w Łauce.

Opieką medyczną nad mieszkańcami miejscowości Czarna zajmuje się przechochnia zdrowia - dziś Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czarnie. Mogą oni liczyć w nim na pomoc medyczną lekarzy o różnych specjalnościach m.in.: pediatrii, internisty i stomatologa.

Kultura

Na terenie Gminy Czarna działalność kulturalna jest kształtowana przez Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarnie oraz jego filie w Krzemienicy, Woli Małej, Medyni Głogowskiej, Dąbórkach, Czarnie, Medyni Łauceckiej i Zalesiu w których organizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży. Instytucje realizują zadania mające na celu zagospodarowanie pozarszkolnego czasu dzieci (związcza na festiach i wakacjach). Ponadto w placówkach GOK działają zespoły artystyczne – śpiewacze, taneczne - oraz kółka zainteresowań.

Lokalne produkty rękodzieła, sposoby wytworzenia, tradycyjne produkty żywnościowe - dziedzictwo kulinarne.

W Gminie Czarna, w miejscowościach: Medynia Głogowska, Pogwizdów i Zalesie istnieją bogate tradycje garncarskie. Stanowią one ważne dziedzictwo kulturowe nie tylko gminy ale także regionu i kraju. Naczytnia i rzeźby wysokiej jakości i wartości artystycznej i użytkowej wykonywane są tradycyjnymi sposobami przez lokalnych garncarzy. Opracowania etnograficzne mówią o typowych kształtach i zdobieniach charakterystycznych dla tego Ośrodka Garncarskiego. Obecne produkty sztuki garncarskiej nawiązują do tych tradycji, ale także dają się zauważyć poszukiwanie nowych rozwiązań, dostosowanych do potrzeb odbiorców. Tradycje garncarskie są podtrzymywane i rozwijane poprzez organizację imprez promocyjnych, prezentacje w kraju i zagranicą ale przede wszystkim poprzez lekcje garncarskie i ogólnopolskie warsztaty garncarskie organizowane w Zagrodzie Garncarskiej w Medyni Głogowskiej, powstałej w celu ocalenia od zapomnienia i wskrzeszenia dawnych ważnych lokalnych tradycji.

Do 2006 roku w Krzemienicy żył i tworzył najstarszy czynny artysta w Polsce - Franciszek Frączek, który był znanym w kraju i za granicą malarzem, ostatnim ze „Szczepu Rogate Serce”. Zostawił po sobie niezwykle bogatą spuściznę malarską.

Malarswem zajmowała się również niezycą już artystka Ludowa Helena Gwizdak z Krzemienicy oraz Janina Jurek z Pogwizdowa, Grazyna Sortyl z Krzemienicy, Janina Haradyj Różak z Krzemienicy, Agnieszka Ożóg Nawłoka z Medyni Głogowskiej,

W Gminie Czarna aktywnie tworzą rzeźbiarze Jan Grabarz i Jacek Golec. Obaj zajmują się rzeźbieniem w drewnie i wykonują różne formy rzeźbiarskie.

Dziedzictwo kulinarne gminy jest kulturowane przez stowarzyszenia kobiece prezentujące tradycje potrawy podczas przeglądów i konkursów a także podczas lokalnych imprez. Tradycyjne produkty żywnościowe przygotowywane w Gminie Czarna i stanowiące jej wyjątkowość to: smalcówka, prozaki, ziemniaki z kociółka, potrawy zapiekane w ceramice siwej, jagodzianki z malasem, powidła sliwkowe smażone w żeltych kochach, pierogi.

Turytyka

Gmina Czarna posiada doskonałe warunki do wypoczynku i turystyki. Jedną z głównych atrakcji jest między innymi **Zagroda Garncarska** prowadzona przez Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji.

Zagroda znajduje się w Medyni Głogowskiej i stanowi pierwszy punkt ścieżki rowerowej „Garncarski Szlak”, nagrodzony przez Polską Organizację Turystyczną Certyfikatem Produktu Turystycznego roku 2007. Na trasie ścieżki wiodącej kilka miejscowości (Medynia Głogowska i Łaucecka, Zalesie, Pogwizdów i Czarną) turyści mogą zobaczyć : tradycyjne warsztaty garncarskie, galerię Rzeźby Ceramicznej Władysławy Prucnal, kościół z ceramyczną mozaiką zdobiącą wnętrze, galerię rzeźby w drewnie Jana Grabarza, Park MB Jagodnej. Turyści mają okazję zajrzeć do przyrodniczych zakątków jak źródłose stawy z żeremianami bobrów i podziwiać wiele pięknych widoków na leśnych traktach i na polnych pagórkach. Zagroda Garncarska stanowi największą atrakcję turystyczną Gminy Czarna, co potwierdza liczba odwiedzających ją turystów. Ponad 4 tys. osób rocznie uczestniczy w warsztatach, lekcjach garncarskich, imprezach integracyjnych i w kulgach oraz ok. 3 tys. osób bierze udział w corocznym Jarmarku Garncarskim.

Najważniejszym zabytkiem architektury drewnianej w gminie Czarna jest XVII-wieczny kościół p.w. Świętego Jakuba Apostoła Starszego w Krzemienicy z barokowym wyposażeniem. Kościół znajduje się na prowadzonym przez teren gminy Szlaku Architektury Drewnianej oraz Szlaku Świętego Jakuba. Przez Krzemienicę przebiega również ścieżka rowerowa Polski Wschodniej „Green Velo”

W gminie znajduje się także stadnina koni – Ośrodek Jeździecki, dzięki czemu na terenie lasu przeprowadzono specjalny trakt do jazdy konnej. Na wyrobiskach po pobieraniu kruszywa od niedawna działa także wydział do nauki pływania na desce surfingowej Wake Zone.

2.6. Sfera techniczna

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe są rozwiązania techniczne, które opisują stan techniczny obiektów budowlanych, w tym

o przeznaczeniu mieszkaniowym, niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

MIESZKALNICTWO

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gminie Czarna w okresie 2012 – 2015 wzrosła nieznacznie z 90,9 m² do 92,7 m² tj. 1,98%. W przeliczeniu na 1 osobę mieszkania w Gminie Czarna miały w 2015 r. 25,4 m², natomiast w 2012- 24,8 m². Nieznaczny wzrost komfortu zamieszkiwania przez 1 osobę w mieszkaniu wiąże się z niewielkim (3,5%) wzrostem zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Czarna.

Zgodnie z danymi GUS, w Gminie Czarna istnieje 3404 budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2015 r.). Liczba budynków mieszkalnych w okresie 2012-2015 wzrosła o 8,7%. Zdecydowana większość budynków mieszkalnych jest starsza, wybudowana przed 1989 rokiem - w 2015 r. było ich ponad 76,53%.

Tabela 10. Zbiorecze zestawienie budynki mieszkalne w Gminie Czarna

	2012	2013	2014	2015
Budynki mieszkalne	3143	3177	3208	3404
Udział % budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w liczbie budynków ogółem	82,88%	82,00%	81,20%	76,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Procentowe wyposażenia mieszkań w instalacje (wodociąg, łazienka, CO) w Gminie Czarna w analizowanym okresie (2012-2015) niewiele wzrosło ale w porównaniu do gmin województwa i powiatu prezentuje wyższe wartości.

Tabela 11. Wyposażenie mieszkań w instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie)

	2012	2013	2014	2015
wodociąg				
Podkarpackie	90,5	90,6	90,7	90,8
Powiat łancucki	91,6	91,6	91,7	91,8
Gmina Czarna	94,3	94,4	94,4	94,5
łazienka				
Podkarpackie	82,1	82,3	82,5	82,6
Powiat łancucki	82,6	82,7	82,8	83
Gmina Czarna	83,4	83,5	83,7	83,9
centralne ogrzewanie				
Podkarpackie	65,1	65,4	65,8	66,1

⁹ Dane BDL

Powiat łancucki	69,9	70,1	70,3	70,6
Gmina Czarna	70,4	70,7	71	71,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015r. liczba gospodarstw domowych wykorzystująca do CO gazu stanowiła niewielki procent (23,9%)

	2012	2013	2014	2015
Liczba gospodarstw ogółem	3143	3177	3208	3404
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	725	754	781	815
% gospodarstw używające do CO gazu	23,07%	23,73%	24,35%	23,94%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Gmina Czarna dysponuje znaczącym, chociaż nie w pełni wykorzystanym potencjałem turystycznym. Na jej terenie istnieje szereg interesujących obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadregionalnym. Do najciekawszych obiektów zabytkowych posiadających wpis do rejestru zabytków należą:

I. Dąbrówki

1. Zespół Budynków Dyrekcji Lasów Ordynacji Łancuckiej:
 - Dyrekcja Lasów – Dworek, działka nr 1332/9
 - Adunukówka, działka nr 1326/33

Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 962 z dnia 12.06.1976 r.

II. Krzemienica

1. Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Jakuba Starszego Apostoła:

- Kościół, działka nr 1507/1
- Dzwonnica, działka nr 1506
- Kosznicca, działka nr 1509
- Ogródrzenie, działka nr 1506, 1509, 1507/1
- schodki w ogrodzeniu, działka nr 1506, 1507/1

Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 928 z dnia 28.10.1975 r.

2. Dawny cmentarz Rzymskokatolicki, działka nr 985

Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 285 z dnia 23.09.2008 r.

III. Medynia Głogowska

1. Kościół Parafialny p.w. Nawiedzenia NMP, działka nr 1521/6

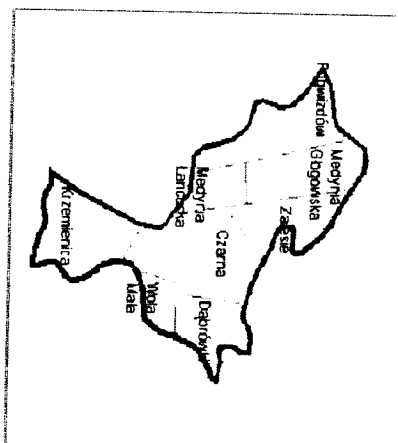
Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 196 z dnia 12.04.2007 r.

3. WYZNACZENIE OBSZARÓW KRZYŻOSOWYCH

3.1. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji

Na potrzeby analizy czynników określających stan kryżosowy, do zdiagnozowania przyjęto sołectwa¹⁰ jako jednostki urbanistyczne umożliwiające porównanie wewnątrzgminnego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników degradacji¹¹. W skład gminy wchodzi Gmina Czarna obejmująca 8 sołectw: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Pogwizdów, Wola Mała i Zalesie.

Rysunek 13. Gmina Czarna

Źródło: <http://gminaczarna.pl/>

Tabela 12. Jednostki urbanistyczne poddane diagnozie w Gminie Czarna.

Sołectwa	Charakterystyka
Czarna	Wieś Czarna, siedziba gminy, położona w dolinie wijącego się Wisłoka wśród płaskich równin Pradoliny Podkarpackiej, 8 km na północny zachód od Łańcucia.

¹⁰ Dla usystematyzowania zbierania danych przyjęto sołectwo, jako najmniejszą jednostkę poddawaną analizie i najłatwiejszą do przebadania przez dostawców danych.

¹¹ Wskaźniki określone w wytycznych MR (w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dokument przyjęty w dniu 2.08.2017 r.) opisujące negatywne zjawiska społeczne: poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Sołectwa	Charakterystyka
Dąbrówki	Wieś założona w 1584 roku. Dąbrówki leżą na północ od Łańcucia, w dorzeczu rzeki Wisłok, przy trasie Łańcut – Leżajsk. Nazwę swą zawdzięczają dąbrowie, czyli lasom dębowym. Przy szosie, obok XIX-wiecznych dworców, zachował się niewielki park. Znajduje się tu kościół zabytkowym obrzeżem Matki Bożej Królowej Serce Naszych oraz założony współcześnie Ogrod Kółanowy.
Krzemienica	Największa miejscowość gminy. Miejscowość położona jest około 3 km na zachód od Łańcucia, przy drodze wojewódzkiej nr 881. Jest siedzibą rzymskokatolickiej parafii Matki Bożej Pocieszenia (w kościele gotycka figura Maryi z Dzieciątkiem). Według tradycji Krzemienica istniała w roku 1341 r., choć imię wymieniają daty z końca połowy XIV w. Znajduje się tu najstarszy zabytek gminy – drewniany kościół pw. św. Jakuba Apostoła.
Medynia Głogowska	Wieś założona na początku XVII wieku. Znajduje się tu zabytkowy kościół z charakterystyczną ceramniczną mozaiką w miejscowości jest Zagroda Gancarska powstała z 2001 roku. Tworzą ją XIX-wieczne budynki mieszkalne z ówczesnym wyposażeniem i tradycyjny piec do wypalania ceramiki. Przez cały rok odbywają się zajęcia dla grup zorganizowanych i turystów indywidualnych.
Medynia Łańcucka	Najmniejsza wieś położona w zachodniej części gminy. Miejscowość słynna była z wyrobów gancarskich. Znajduje się tu Park MB Jagodni z kapliczką zawierającą ceramniczną figurę matki Bożej, także staw, źródelko i owocowy i kwiatowy ogród.
Pogwizdów	Najbardziej wysunięta na zachód wieś gminy Czarna. Pogwizdów początkowo był przysiółkiem Wólki Łukawskiej. Znajduje się tu Park MB Jagodni z kapliczką zawierającą ceramniczną figurę matki Bożej, także staw, źródelko i owocowy i kwiatowy ogród. (leży na granicy dwóch wiosek)
Wola Mała	Miejscowość leży w widłach starego i nowego Wisłoka, założona przed 1450 rokiem. Na terenie wsi prężnie działa zespół śpiewaczy „Wolanie”, jak również Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe „Jordan”. Znajdują się tu zabytkowe zabudowania siestr zakonnych.
Zalesie	Jedna z najmniejszych wsi gminy lokowana w II połowie XVIII wieku. W miejscowości znajduje się zabytkowy Park leśny założony przez Potocich w lesie, z dala od zabudowań wiejskich, niedaleko granicy z Węgliskami. Obok źródłowe stawy oraz okazałe dęby. Wieś słynie z bogatych tradycji gancarskich.

3.2. Identyfikacja różnicowania wewnątrzgminnego

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter Gminy Czarna występujące tutaj zjawiska społeczne i demograficzne, jak również środowiskowe, przestrzenne i techniczne, konieczne było zbadanie

szerzege zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę na każdym ze wskazanych w Wytycznych poziomie.

Dla wyznaczonych obszarów (jednostek urbanistycznych – miejscowości) przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne i przestrzenno - funkcjonalne¹², czyli min. poziom bezrobocia, ubóstwa, przestarzałości, niskiego poziomu edukacji.

Tabela 13. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk społecznych do wyznaczania obszarów zdegradowanych.

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono, jako iloraz liczniku różnicy między liczbą zameldowań w miejscowości, a liczbą wymeldowań w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości	Urząd Gminy Czarna, stan na 3.11.2014 r.
	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym miejscowości, pomnożony przez 100% Wskadegmiej = $(Lopop/Loppr) \cdot 100\%$	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
DEMOGRAFIA	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczniku różnicy między liczbą urodzeń żywych w miejscowości, a liczbą zgonów w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
RYNEK PRACY	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczniku liczby osób bezrobotnych posiadających pracę pow.12 m-cy w miejscowości i liczby bezrobotnych ogółem w miejscowości, pomnożony przez 100%	Powiatowy Urząd Pracy Łańcut, stan na 31.12.2014 r.
POMOC SPOŁECZNA	Liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy	Wskadegmiej = $(Lz \cdot 100) / Lm$ Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczniku liczby osób korzystających z zaszków pomocy społecznej w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości	GOPS Czarna, stan 31.12.2014 r.

¹² Wskaźniki określone w wytycznych MIR (w zakresie rewitalizacji) w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dokument przyjęty w dniu 3 lipca 2015 r.) opisujące negatywne zjawiska społeczne: poziom bezrobocia, ubóstwa, przestarzałości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

EDUKACJA	Wyniki egzaminów 6-klasy	Wskaźnik wyliczono jako iloraz przeliczenia w 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono jako iloraz pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości	Wska degmiej = $(Lz \cdot 100) / Lm$	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, stan 31.12.2015 r. Komenda Policji, stan na 31.12.2014 r.
BEZPIECZESTWO PUBLICZNE	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczniku przestępstw w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości	Wska degmiej = $(Lzpp \cdot 100) / Lms$	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.	
INTEGRACJA SPOŁECZNA	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczniku liczby wybranych do organów jednostek samorządu terytorialnego (1 tura)	Wska degmiej = $(Lopnr \cdot 100) / Lms$	Państwowa Komisja Wyborcza, stan na 31.12.2014 r.	

jednostka urbanistyczna, dla której wskaźnik społeczny jest gorszy niż średnia dla całej gminy może być potencjalnie uznany za zdegradowaną, pod warunkiem występowania dodatkowo, co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk.

- 1) gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nie funkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Tabela 14. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk gospodarczych, technicznych przestrzenno-funkcjonalnych środowiskowych do wyznaczania obszarów zdegradowanych.

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
PODMIOTY GOSPODARZE	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego zamieszkania	Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 i faktycznej liczby mieszkańców	GUS – Bank Danych Lokalnych, Urząd Gminy Czarna - stan na 31.12.2014 r.
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wska-degmieł = $(Zrg * 100) / Imn$ Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
SPERA TECHNICZNA	Liczba zabrytków	Wskaźnik wyliczony jako liczba zabrytków wpisanych do rejestru ocena 0/1 (jest lub nie na obecność to ocena 1)	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
	Liczba budynków przyłączonych do sieci gazowej	Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczby budynków przyłączony do gazu i liczby budynków ogółem w miejscowości oraz liczby 100% Wska-degmieł = $(Lb * 1989 / lbo) * 100\%$	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczby osób korzystających z sieci wodociągowej pomnożony przez 100% i faktycznej liczby mieszkańców	Urząd Gminy Czarna stan na 31.12.2014 r.
UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNE	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Wska-degmieł = $(Losw * 100\%) / Lms$	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
	Dostępność infrastruktury kultury	Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczby instytucji kultury w miejscowości pomnożony przez 100% i liczby mieszkańców	Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.
	Odsetek ludności	Wska-degmieł = $(Losk * 100\%) / Lmm$ Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczący wskaźnik wyliczony jako iloraz liczący	Urząd Gminy Czarna e.

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
SPERA ŚRODOWISKO	Liczba budynków z pokryciem azbestowym	Wska-degmieł = $(Losgm * 100\%) / Lmm$ Wskaźnik wyliczony jako iloraz liczący liczby budynków mieszkańców z azbestowym w miejscowości pomnożony przez 100% i liczby budynków	Urząd Gminy Czarna e, stan na 31.12.2014 r.
	Emisja dwutlenku azotu z transportu	Wska-degmieł = $(Losk * 100\%) / Lmm$ Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie: Ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2014	

3.3. Analiza zjawisk negatywnych

3.3.1. Wskaźniki SPERA SPOŁECZNA

Kluczowa z punktu widzenia rewitalizacji SPERA SPOŁECZNA została poddana analizie, dzięki której wprowadzono wskaźniki pokazujące kondycję poszczególnych jednostek statystycznych. Wartość wskaźników wprowadzono z liczby bezwzględnej osób w poszczególnych kategoriach, którą przeliczono na 100 faktycznej liczby mieszkańców poszczególnych jednostek statystycznych oraz całej Gminy. Umożliwia to porównanie wartości wskaźnika pomiędzy jednostkami statystycznymi oraz w stosunku do wartości średniej dla całej Gminy Czarna.

Analizując wskaźniki z zakresu demografii, można zauważyć, iż w zakresie ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania wszystkie miejscowości w Gminie Czarna mają korzystniejszy wskaźnik niż dana referencyjna dla województwa, podobnie jak średnia całej Gminy.

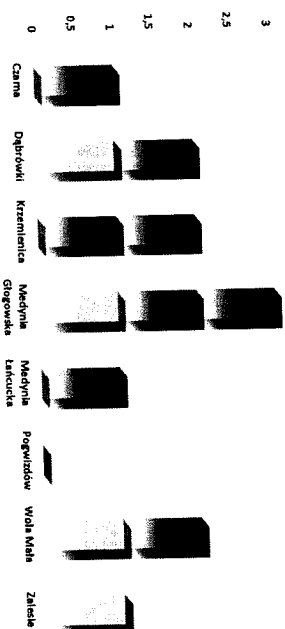
DEMOGRAFIA

- saldo migracji na pobyt stały – stanowi obok przyrostu naturalnego jeden z najważniejszych czynników kształtujących liczbę ludności. W analizowanych miejscowościach 4 charakteryzują się gorszym saldem migracji niż średnia dla Gminy. Są to miejscowości: Medynia Głogowska, Dąbrówka, Wola Mała i Zalesie.
- przyrost naturalny – w gminie, występuje ujemny przyrost naturalny, aż w 3 miejscowościach jest on niższy niż średnia dla Gminy tj. Medynia Głogowska, Kirzemiańca, Dąbrówka.
- stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym- wskaźnik ten potwierdza niekorzystne zjawisko starzenia się społeczeństwa- Aż 5 miejscowości gminy (wszystkich jest 8) ma niekorzystny wskaźnik, gorszy niż dana referencyjna dla całej Gminy.

Tabela 15. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – demografia.

Wskaźnik porównawczy	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Ludność w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	SUMA
Jednostka urbanistyczna				
Czarna	0,61	0	0	0
Dąbrówki	0,49	1	-0,18	1
Krzemienica	0,73	0	-0,35	1
Medynia Głogowska	-0,25	1	-0,44	1
Medynia Łaniewska	0,84	0	0,42	0
Pogwizdów	1,41	0	0,38	0
Wola Mała	0,11	1	0,34	0
Zalesie	-0,42	1	0,42	0
GINNA OGÓLNEM wartość referencyjna (średnia dla gminy)	0,5	24,97%	-0,04	1

Należenie niekorzystnych zjawisk: SFERA SPOŁECZNA – demografia

RYNEK PRACY-BEZROBOCIE, POMOC SPOŁECZNA EDUKACJA

Niepokojąco przedstawia się również ilość długotrwale bezrobotnych w strukturze mieszkańców. Edzie średnia dla Gminy wynosi prawie 57,86%. Największe nasilenie zjawiska obserwuje się w Pogwizdowie (66,67%).

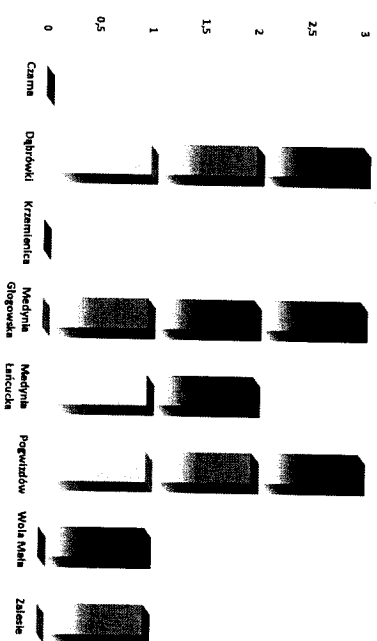
Ważnym problemem mającym często duży wpływ na pozostałe dysfunkcje wśród osób objętych pomocą społeczną w Gminie Czarna jest bezrobocie. Problem bezrobocia, który jest silnie związany z problemem ubóstwa dotyczy mieszkańców Gminy Czarna. Najsilniej w miejscowościach: Pogwizdów (13,89%), Zalesie (13,33%) i Medynia Głogowska (12,80%) przy średniej dla Gminy 10,49%.

Analizując pozostałe wskaźniki sfery społecznej można zauważyć występowanie niekorzystnych wskaźników w każdej miejscowości, ale w różnym natężeniu.

Tabela 16. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA - rynek pracy, pomoc społeczna, edukacja.

Wskaźnik porównawczy	RYNEK PRACY	POMOC SPOŁECZNA	EDUKACJA	SUMA
Jednostka urbanistyczna				
Czarna	52,48%	0	7,93%	0
Dąbrówki	63,53%	1	11,81%	1
Krzemienica	57,07%	0	9,09%	0
Medynia Głogowska	55,63%	0	12,80%	1
Medynia Łaniewska	59,26%	1	9,68%	0
Pogwizdów	66,67%	1	13,89%	1
Wola Mała	48,44%	0	7,35%	0
Zalesie	56,45%	0	13,33%	1
GINNA OGÓLNEM wartość referencyjna (średnia dla gminy)	57,86%	10,49%	0,97%	63,3%

Należenie niekorzystnych zjawisk: SFERA SPOŁECZNA - rynek pracy

POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO INTEGRACJI SPOŁECZNEJ, BEZPIECZEŃSTWO

Organizacje pozarządowe aktywne działają na rzecz społeczności lokalnej. Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywa się w następujących obszarach: upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki; kultury; ochrony tradycji i dziedzictwa kulturowego; promocji gminy; profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej. Przebiega w różnych formach: zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności, konsultowania projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji, publikowania ważnych informacji dotyczących organizacji na stronach internetowych Urzędu Gminy i w miesięczniku "NASZA GMINA"-Pismo Samorządu Gminy Czarna.

- **Frekwencja** w Wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego (2014r.). Poziom aktywności mierzony aktywnością obywatelską i uczestnictwem w życiu publicznym poprzez udział w wyborach ogółem w gminie jest na poziomie (53,58%) ale w miejscowościach o niskim kapitale społecznym jest niższy: Medynia Głogowska (47,61%) czy Pogorzów (41,21%).
- **Bezpieczeństwo publiczne.**

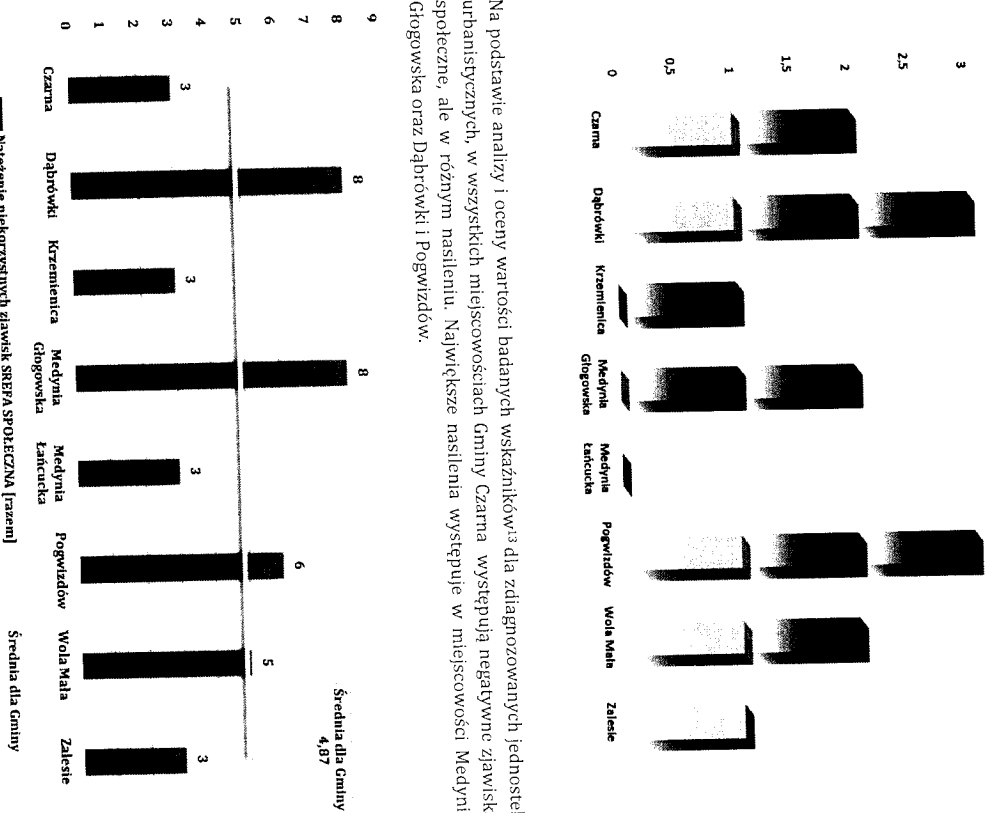
Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przystępność stanowi ważny czynnik wpływający, na jakość życia mieszkańców. Dla diagnozy wykorzystano informacje dotyczące liczby przestępstw: kradzieże i rozboje oraz wybrzyki chuligańskie, których liczba ogółem w przeliczeniu na 100 osób waha się od 1,50 (miejscowość pogorzów) do 0,14 (miejscowość Medynia Łanuccka).

- **Poziom** uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, dla zdiagnozowania niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przeprowadzono diagnozę uczestnictwa w kulturze instytucjonalnej (aktywnościach organizowanych przez gminne instytucje kultury)Jako się okazuje tylko w 3 miejscowościach na terenie gminy nie ma problemu w zakresie funkcjonowania tej formy aktywności społecznej, w pozostałych jest ich mało ilość lub taka działalność nie występuje.

Tabela 17. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA - bezpieczeństwo publiczne , integracja społeczna.

Wskaźnik porównawczy	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	INTEGRACJA SPOŁECZNA		SUMA INTEGRACJA SPOŁECZ.	
		Frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania		
Czarna	1,28	1	0,17	0	1
Dąbrowki	1,23	1	0,06	1	2
Krzemienica	0,93	0	0,07	1	1
Medynia Głogowska	1,06	0	0,00	1	2
Medynia Łanuccka	0,14	0	0,14	0	0
Pogorzów	1,50	1	0,00	1	2
Wola Mała	1,49	1	0,11	0	1
Zalesie	1,53	1	0,14	0	0
GNIA OGÓŁEM	1,14			0,08	
wartość referencyjna (średnia wartość dla Gminy)		Wartość poniżej wartości referencyjnej(średnie dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej(średnie dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej(średnie dla Gminy)	

Należenie niekorzystnych zjawisk: **SFERA SPOŁECZNA - pomoc społeczna**

Na podstawie analizy i oceny wartości badanych wskaźników¹³ dla zdiagnozowanych jednostek urbanistycznych, w wszystkich miejscowościach Gminy Czarna występują negatywne zjawiska społeczne, ale w różnym nasileniu. Największe nasilenia występuje w miejscowości Medynia Głogowska oraz Dąbrowki i Pogwizdów.

¹³ Wskaźniki negatywne zjawiska społeczne, czyli poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;

3.3.2. Wskaźniki SFERA GOSPODARCZA

Teren Gminy Czarna to nie tylko obszar rozwojowy dla rolnictwa. Głównym elementem rozwoju gospodarki Gminy jest drobna działalność pozarolnicza, w której istnieje przeważy handlu i drobnych usług. Według stanu na koniec roku 2014 w Gminie Czarna, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 812 podmiotów gospodarczych, tj. o 54 (7,12%) więcej niż w roku 2011. Analiza obszarów kryzysowych pod względem gospodarczym jest przeprowadzana w oparciu o wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób oraz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania. Bazowano tu na danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowego Rejestru Sądowego rejestru przedsiębiorców. Ujęto zatem w analizie wszystkie podmioty gospodarcze aktywnie działające w gminie.

Tabela 18. Podmioty gospodarcze – wskaźnik: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014 r.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Wskaźnik degradacji dla miejscowości	Wskaźnik referencyjny (średnia wartość dla Gminy)
1 Czarna	5,30	0
2 Dąbrowki	3,89	0
3 Krzemienica	4,56	0
4 Medynia Głogowska	3,24	1
5 Medynia Kańcucka	3,36	1
6 Pogwizdów	3,07	1
7 Wola Mała	3,90	0
8 Zalesie	2,50	1
GMINA OGÓLEM - wartość referencyjna (średnia wartość dla Gminy)	3,89	3,89

Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)

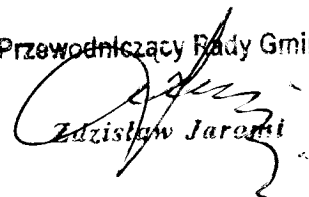
Uchwała Nr XXXI/297/2017
Rady Gminy Czarna
z dnia 25 sierpnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna
na lata 2017 - 2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) Rada Gminy Czarna uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017 - 2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

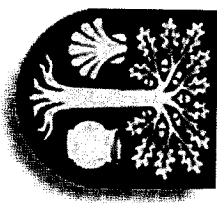

Zdzisław Jarocki

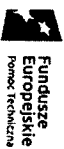
**RADA GMINY
w CZARNEJ**
37-125 Czarna
powiat Łańcut

Załącznik do
Uchwały nr XXXI/297/2017
Rady Gminy Czarna
z dnia 25 sierpnia 2017 r.

URZĄD GMINY CZARNA
37-125 Czarna
pow. łańcutcki, woj. podkarpackie.

**LOKALNY PROGRAM
REWITALIZACJI
GMINY CZARNA**
na lata 2017-2022

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusze Spójności

Sierpień 2017

Przewodniczący Rady Gminy

Zdzisław Jaromiński

{ 1 }

Opracowanie:

Eurogrant Sp. z o.o.
ul. Krakowska 25/2
33-100 Tarnów
biuro@eurogrant.pl
tel. 14 657 14 65, fax +48 14 657 14 64

Zespół w składzie:

Mgr inż. Lucyna Krupa-Szando
Mgr Włodaw Olko
Mgr Monika Gucwa
Mgr Monika Stach
Mgr Marta Rygiel

{ 2 }

1. WSTĘP	6
1.1. Wprowadzenie	6
2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY	9
2.1. Układ funkcjonalno-przestrzenny	9
2.1.1. Położenie i uwarunkowania przestrzenne	9
2.2. Sfera społeczna	11
2.2.1. Demografia	12
2.2.2. Rynek pracy i bezrobocie	14
2.2.3. Pomoc społeczna	16
2.2.4. Poziom kapitału społecznego	18
2.2.5. Przestępczość	19
2.2.5. Edukacja	19
2.3. Sfera gospodarcza	23
2.4. Sfera środowiskowa	26
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	30
2.5.1. Sieć wodociągowa	30
2.5.2. Sieć kanalizacyjna:	31
2.5.3. Sieć gazowa:	32
2.5.4. Zaopatrzenie w energię	32
2.5.5. Sieć drogową, komunikacja	33
2.5.6. Walory krajobrazowe	34
2.5.7. Dostępność infrastruktury społecznej	36
2.6. Sfera techniczna	38
3. WYZNACZENIE OBSZARÓW KRZYWOSOWYCH	41
3.1. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji	41
3.2. Identyfikacja różnicowania wewnątrzgminnego	42
3.3. Analiza zjawisk negatywnych	46

3.3.1. Wskaźniki SFERA SPOŁECZNA	46
3.3.2. Wskaźniki SFERA GOSPODARCZA	52
3.3.3. Wskaźniki SFERA TECHNICZNA	54
3.3.4. Wskaźniki SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	58
3.3.5. Wskaźniki SFERA ŚRODOWISKOWA	60
3.4. Wyniki delimitacji i wskazanie obszarów zdegradowanych	63
3.4.1. Wybór terenów zdiagnozowanych, jako obszary kryzysowe	64
3.5. Wybór obszarów rewitalizacji wraz z uzasadnieniem	66
3.5.1. Obszary do rewitalizacji	66
3.5.2. Poglębiona diagnoza obszarów rewitalizacji	69
3.5.3. Potencjał obszarów rewitalizacji	73
3.5.4. Zasięg terytorialny obszarów i uzasadnienie jego wyboru w odniesieniu do wskaźników referencyjnych dla województwa podkarpackiego	74
4. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	75
4.1. Wzrost obszarów zdegradowanych	75
4.2. Cele rewitalizacji – logika interwencji	76
4.3. Projekty rewitalizacyjne	80
4.3.1. Projekty kluczowe inwestycyjne i społeczne	82
4.3.2. Powiązanie zaplanowanych zadań z celami i kierunkami rewitalizacji	94
4.4. Planowane efekty rewitalizacji	100
4.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	100
4.5.1. Komplementarność przestrzenna	101
4.5.2. Komplementarność problemowa	103
4.5.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	108
4.5.4. Komplementarność międzyokresowa	108
4.5.5. Komplementarność źródeł finansowania	111
4.6. Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych	111
5. PLAN FINANSOWY LPR	117

5.1. Plan finansowy LPR.....	117
5.1.1. Źródła finansowania	118
5.1.2. Analiza ryzyka wraz ze środkami zaradczymi.....	120
6. INSTRUMENTY WDRAŻANIA PROGRAMU, MONITORINGU I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	122
6.1. Organizacja procesu wdrażania i monitoringu.....	122
6.1.1. Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	124
6.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.....	124
6.3. Zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym i społecznym	125
6.4. Monitoring i oczekiwane wskaźniki osiągnięć.....	126
6.4.1. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie realizacji zadań na obszarach rewitalizacyjnych	127
6.4.2. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna 2017-2022.....	129
6.4.3. Ewaluacja	131
6.4.4. Aktualizacja	132
6.5. Partycypacja społeczna	136
6.5.1. Spotkania z interesariuszami- prace projektowe	138
7. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	144
Spis fotografii, rysunków i tabel.....	146

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu terytorialnego, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej.

W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Na potrzeby projektowania i wdrażania interwencji w ramach procesu rewitalizacji, współfinansowanych środkami Unii Europejskiej, rewitalizację należy rozumieć jako: „wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia catostowe (integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji”¹.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *program rewitalizacji*, który opracowywany i przyjmowany jest przez samorząd gminy w drodze uchwały na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U.2017 poz. 446).

Ze względu na to, że celem rewitalizacji jest równoczesna odnowa społeczna, gospodarza, kulturowa, przestrzenna (w tym także techniczna) oraz środowiskowa, nadanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą być środkiem, a nie celem rewitalizacji. Konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w Gminie nie były działaniami przyypadkowymi, ale by były ujęte w ramy zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 (LPR) jest programem wieloletnich działań zmiierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju poprzez optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań i wzmocnienie lokalnych potencjałów.

Objęcie danego obszaru programem lub planem rewitalizacji stanowi podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

¹ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 – Zakożenia, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014, s. 4.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 opracowany został zgodnie z zasadami określonymi w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, wydane przez Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2017 r. oraz zgodnie z *Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* (Załącznik do Uchwały nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017r.).

Niniejszy Program wspiera realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i kulturalnej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej. Rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju Gminy – powinna stać się kluczowym programem społecznym i gospodarczym dla Gminy w odniesieniu do jego obszarów problemowych. Równocześnie jest ona procesem długotrwałym, kosztownym i wymagającym zachowania ciągłości oraz konsekwencji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna jest narzędziem realizowania MISII określonej w *Strategii Rozwoju Gminy Czarna* do roku 2020:

Jesteśmy Gminą położoną w obrębie Paskowyzu Kolbuszowskiego po obu stronach rzeki Wisłok, gdzie mieszkańcy dbają o środowisko naturalne i bogate dziedzictwo kulturowe budują nowoczesną infrastrukturę oraz tworzą warunki dla rozwijania działalności gospodarczej, rozwoju ludzi, wypoczynku i turystyki.

Głównym założeniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022* jest prowadzenie działań skoncentrowanych na prowadzeniu działań kompleksowych w celu integrowania przemian przestrzennych, technicznych, ekonomicznych i przede wszystkim społecznych, których celem jest przywrócenie funkcjonalności poszczególnych terenów i stworzenie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze problemowym/zdegradowanym – wymagającym interwencji publicznej.

Lokalny Program Rewitalizacji składa się z następujących części:

- CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA,
- CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA,
- CZĘŚĆ PROGRAMOWA.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania LP-ru oraz opis zaangażowania społeczności lokalnej w ten proces, a także uwarunkowania zawnętrzane dokumentu, tj. strategiczno-programowe i środowiskowe.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje charakterystykę obecnej sytuacji w Gminie Czarna w sferze przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i kulturalnej wraz ze skwantyfikowanymi danymi oraz ich analizą, celem identyfikacji problemów i delimitacji obszarów kryzysowych w gminie.

Część programowa przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Czarna w latach 2017-2022, tj.: wizja rewitalizacji, cel strategiczny rewitalizacji, horyzont czasowy dokumentu, obszary problemowe określone przestrzennie wraz z celami głównymi i celami szczegółowymi. Ponadto zostały tutaj wskazane priorytetowe projekty do realizacji oraz system ich wdrażania. Ważnym elementem jest również opracowany system monitoringu skuteczności działań wraz z systemem wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu oraz sposób ewaluacji i komunikacji społecznej dokumentu.

2. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY

Na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) charakterystyka Gminy Czarna została przygotowana w czteroletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2012-2015. Ponadto, w celu lepszego zobrazowania zjawisk to analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu łanckiego oraz województwa podkarpackiego, w tym samym okresie. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcyjne, techniczne i środowiskowe.

Całościowe spojrzenie na gminę, a także odniesienie się do wartości średnich z poziomu powiatu i województwa pozwoliło w dalszej części prac nad dokumentem lepiej rozumieć i diagnozować procesy zachodzące wewnątrz gminy, a także ich skalę i na tej podstawie wyznaczyć wnioski, co do istotności zdarzeń zachodzących w poszczególnych jednostkach urbanistycznych zdefiniowanych na poziomie gminy Czarna. Pomimo, iż dokument odnosi się do sytuacji wewnętrznej gminy w prowadzonej analizie zjawisk nie można abstrahować od wartości średnich dla porównywalnych jednostek, bowiem tylko wtedy możliwe jest rzetelne wskazywanie czy dane zjawisko rzeczywiście jest czy nie jest problemem i przesądza o obiektywnych czynnikach obciążających jakość życia mieszkańców danej jednostki urbanistycznej.

2.1. Układ funkcjonalno-przestrzenny

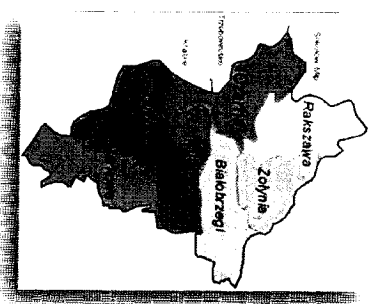
2.1.1. Położenie i uwarunkowania przestrzenne

Gmina Czarna jest gminą wiejską, położoną w środkowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie łanckim. Gmina zajmuje powierzchnię 78,11 km². Razem z 13 Gminami tworzy Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

Gmina graniczy z siedmioma innymi gminami:

- Od północy z gminą Sokółów Małopolski,
- od północnego wschodu z gminą Rakiszawa,
- od wschodu z gminami Zołynia i Białobrzegi,
- od południa z gminami Łanów,
- od zachodu z gminami Krasne i Trzebownisko.

Pod względem geograficznym gmina leży w obrębie Paskowyzu Kolbuszowskiego, w południowej części Kotliny Sandomierskiej, w dolinie Wisłoka. Są to tereny głównie równinne, rzadko urozniczone niewielkimi wzniesieniami, z których najwyższe to: Królewska Góra (261 m n.p.m.) w Medyni Głogowskiej oraz wywyższenie Zalas (259 m n.p.m.) między Rakiszawą a Zalesiem.

Rysunek 1. Gmina Czarna na województwa podkarpackiego i powiatu łanckiego.

Źródło: <http://www.gminaczarna.pl>

Gmina Czarna obejmuje 8 sołectw: Czarna, Dąbrówka, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łanowska, Pogwizdów, Wola Mała i Zalesie.

Największą miejscowością jest pod względem powierzchni Krzemienica (20,18% ogółu powierzchni gminy), najmniejszą jest miejscowość Medynia Łanowska (5,38% ogółu powierzchni gminy).

Tabela 1. Powierzchnia i ludność sołectw Gminy Czarna.

Lp.	Sołectwa	Powierzchnia (ha)	% DO OGÓŁU	Liczba mieszkańców	% DO OGÓŁU
1	Czarna	15,31	19,60%	1790	15,68%
2	Dąbrówka	7,33	9,38%	1626	14,24%
3	Krzemienica	15,76	20,18%	2894	25,35%
4	Medynia Głogowska	7,74	9,91%	1602	14,03%
5	Medynia Łanowska	4,20	5,38%	713	6,24%
6	Pogwizdów	14,24	18,23%	1202	10,53%
7	Wola Mała	4,40	5,63%	871	7,63%
8	Zalesie	9,13	11,69%	720	6,31%
GMINA OGÓŁEM		78,11	100%	11418	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG.

Obszar gminy cechuje skupienie zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Układ ten jest kontynuacją historycznych układów ulicowych, charakterystycznych również dla gmin sąsiednich. Przeważają budynki typu zabudowy jednorodzinnej. Dla Gminy Czarna czynnikiem najbardziej generującym możliwości rozwojowe gminy jest sąsiedztwo miasta Łañcut i wynikający sład szeroki zakres powiãzani:

- rynku pracy,
- infrastruktury technicznej,
- świadczenia usług: ošwiata, specjalistyczne usługi medyczne, hospitalizacja, pogotowie ratunkowe, kultura – teatr, kina, imprezy, handel specjalistyczny, usługi bytowe i produkcyjne specjalistyczne,
- obsługi administracyjnej (szczebla powiatowego), usług bankowych, ubezpieczeni społecznych, doradztwa biznesowego, urzãdu skarbowego itp.
- połączeni komunikacyjnych,
- rynek zbytu produktów rolnych i produkcji rzemiešlniczej.

Istniejà, choç zdecydowanie mniej znaczące powiãzania odwrotne miasta z gminã. Dotyczy to głównie:

- wzrastającego zainteresowania mieszkañców miasta do osiedlania siã na terenie gminy, zwłaszcza na obszarach przygranicznych o dobrych powiãzaniach drogowych (tañsze niz w miešcie tereny budowlane, niŹsze podatki),
- lokowania drobnych zakłãdów rzemiešlniczych i uslugowych (z powodów jak wyŹej),
- rozwoju podmiejskiej rekreacji i wypoczynku.

Powiãzania te wynikajãce z wzajemnego sãsiedztwa gminy z miastem naleŹy uznaç za bardzo pozytywne, aktywizujãce gminã i zŹodnie z tendencjà rozwoju strefi podmiejskich wokół znaczących ošrodków miejskich.

Waznym czynnikiem generującym rozwój gminy jest dostãpnošç komunikacyjna. W granicach administracyjnych gminy wystãpujà dwie drogi krajowe: A4 Zgorzelec – Medyka oraz nr 19 relacji Rzeszów – Lublin. Równie wazne sã drogi wojewódzkie: nr 811 Sokółków – Łañcut i nr 877 Łañcut – Łañcut. Watro dodaç, iŹ w pobliŹu gminy znajduje siã miãdzynarodowe lotnisko w Łasionce.

2.2. Sfera społeczna

Najbardziej istotnymi w kontekšcie Programu Rewitalizacji zgodnie z ministerialnymi wytycznymi² sã zjawiska społeczne, a w szczególnošci takie kwestie jak bezrobocie, uboštvo, przestãpnošç, niŹki poziom edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczajãcy poziom

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, wydane przez Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2017 r.

uczestnictwa w Źyciu publicznym i kulturalnym. Ponadto do obszaru społecznego zostały przypisane równieŹ zagadnienia z zakresu demografii. PoniŹej zaprezentowano przeglad podstawowych danych:

2.2.1. Demografia

Podobnie jak w powiecie łañcutkim, w Gminie Czarna w ostatnich latach liczba mieszkañców systematycznie rosta: 11 215 osb w 2012r. do 11 534 osb w 2015r. (wzrost o 2,84%), w powiecie łañcutkim (0,68 %) inaczej niŹ w województwie podkarpackim, gdnie w analizowanym okresie odnotowano spadek liczby ludnošci (-0,11 %).

Gęstošç zaludnienia w Gminie Czarna wynosi 148 osb/km², jest niŹsza niŹ w powiecie łañcutkim (178os/km²) oraz wyŹsza niŹ w województwie podkarpackim (119 os/km²). Gminã zamieszkuje 14,3% ludnošci powiatu łañcutkiego i 0,54% województwa podkarpackiego.

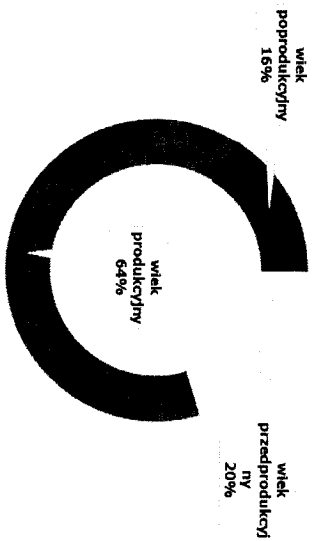
W Gminie Czarna struktura wieku ludzi wskazuje na dobrã proporcje miãdzy poszczególnymi grupami ludnošci. MoŹna zaobserwowaç wzrostowy trend w zakresie liczby osb w wieku produkcyjnym, przy równoczesnej przewadze osb w wieku przedprodukcyjnym nad ludnošciã w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Struktura wiekowa wg ekonomicznych kategorii wieku - Gmina Czarna (2012-2015).

	2012	2013	2014	2015
w wieku przedprodukcyjnym	2370	2342	2337	2329
w wieku produkcyjnym	7082	7191	7278	7341
w wieku poprodukcyjnym	1763	1802	1811	1864
	<i>% udział w ogólnej liczbie mieszkañców</i>			
w wieku przedprodukcyjnym	21,13%	20,66%	20,45%	20,19%
w wieku produkcyjnym	63,15%	63,44%	63,70%	63,65%
w wieku poprodukcyjnym	15,72%	15,90%	15,85%	16,16%

Źródło: opracowano na podstawie danych z GUS, Bank Danych Lokalnych

Niestety analizujãc lata 2012-2015 wiãdaç spadek osb w wieku przedprodukcyjnym o 0,94% i wzrost liczby osb w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 0,44%). PowyŹsza analiza wskazuje, Źe społeczeñstwo Gminy zaczyna siã starzeç.

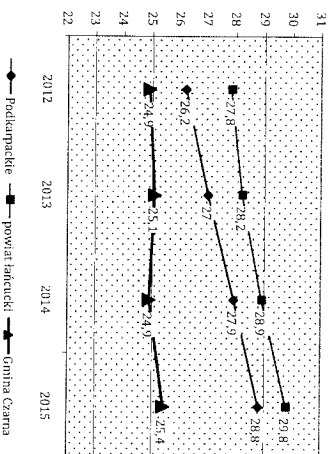
Rysunek 2. Struktura mieszkańców Gminy Czarna wg grup wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

Tendencja spadkowa w Gminie Czarna dotyczy głównie ludności w wieku przedprodukcyjnym. Niesłaby rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Zmiany w strukturze ludności stanowią wyzwanie dla nowej polityki rozwoju, w szczególności w zakresie wzmocnienia atrakcyjności osadniczej i dostosowywania systemu świadczenia usług publicznych – głównie w obszarze polityki społecznej i edukacji.

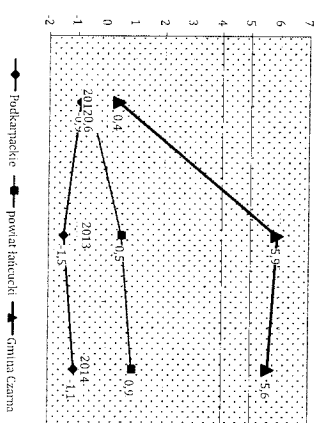
W latach 2012-2015, podobnie jak w powiecie, w gminie odnotowano niekorzystne zjawisko rosnącego wskaźnika obciążenia demograficznego, czyli liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku zarejestrowano 152 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 99 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Czarna 53. W latach 2012-2014³ saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe do Czarnej, miało wartość dodatnią, ale w 2014r. spadło w porównaniu do 2016r. W tym samym czasie na Podkarpackiu saldo to było cały czas ujemne, a w powiecie tylko od 2013 roku było dodatnie.

Rysunek 4. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

2.2.2. Rynek pracy i bezrobocie

Na koniec grudnia 2015 r. spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w województwie podkarpackim 78 005 osób mieszkało na terenach wiejskich, co stanowiło 63,2 % ogółu bezrobotnych. Kobiety zamieszkałe na wsi (44 142 osoby) stanowiły 50,7 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich. Ponad 1/5 bezrobotnych w PUP tj. 22,2% posiada więcej niż 50 lat.

W ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według stanu na 31.12.2015 r. znaczny odsetek odnotowano w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze – zawodowe (29,7%) i następnie policealne i średnie zawodowe (25,5%). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 20,1% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Wykształceniem wyższym legitymowało się 14,2% ogółu osób bezrobotnych w PUP. Długotrwałe bezrobocni (tj. przez okres 12 miesięcy i dłuższy) stanowili 60,5% w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych (według stanu odnotowanego w rejestrach powiatowych urzędach pracy) i 67,4% wśród bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy są min. niepełnosprawni, zarejestrowani we właściwym ze względu na aktualne miejsce zamieszkania powiatowym urzędzie pracy. Odsetek osób bezrobotnych z orzeczoną grupą dla całej populacji bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowym urzędach pracy wyniósł 4,6%. Jak wynika z dokumentów przedłożonych powiatowym urzędem pracy w województwie podkarpackim bezrobocni

³ brak danych za 2015r.

zarejestrowani jako zamieszkujący na terenach wiejskich posiadają również niewielkie udokumentowane doświadczenie zawodowe. Tylko 39,9 % spośród nich posiadało staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 23,4 % dotychczas w ogóle jeszcze nie pracowało. Osoby zamieszkałe na wsi stosunkowo długo pozostawały w ewidencji urzędów pracy tj. 44,9 % bezrobotnych zamieszkających na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, z tego 28 % powyżej 24 miesięcy.

Tabela 3. Bezrobotni zarejestrowani wg. pici w Gminie Czarna w latach 2012-2015.

	2012	2013	2014	2015
Ogółem Gmina Czarna	893	1022	942	743
% Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg pici				
Ogółem Gmina Czarna	12,61%	14,21%	12,94%	10,12%
Podkarpackie	11,3	11,4	10,2	9,2
Powiat tartacki	12,2	12,9	11,7	9,5

Źródło: GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łancucie z grudnia 2014 roku w Gminie Czarna zarejestrowanych było 942 osób bezrobotnych. Najliczniejsza grupa bezrobotnych mieszka w Krzemienicy, Dąbrówkach, Czarniej oraz Medyni Głogowskiej.

Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych w gminie Czarna, stan na 31.12.2014 r.

	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	Liczba osób bezrobotnych długotrwale pow. 12 m-cy
Czarna	141	74
Dąbrówki	170	108
Krzemienica	198	113
Medynia Głogowska	151	84
Medynia Łancucka	54	32
Pogwizdów	102	68
Wola Mała	64	31
Zalesie	62	35
	942	545

Źródło: GUS

Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienia od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny.

Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy.

Chcąc zmniejszać poziom bezrobocia, władze Gminy powinny skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na swoim terenie m.in. poprzez tworzenie odpowiedniego systemu zachęt dla nowych przedsiębiorców lub poprzez wyznaczanie odpowiednich terenów inwestycyjnych.

2.2.3. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główne cele pomocy społecznej:

- ✓ wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- ✓ zapewnienie dochodu na poziomie interwencji społecznej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- ✓ zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji społecznej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- ✓ zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzicom dotkniętym skutkami patologii społecznej,
- ✓ w tym przemocą w rodzinie,
- ✓ integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- ✓ stworzenie sieci usług społecznych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Działaniami z zakresu pomocy społecznej w Gminie Czarna zajmuje się **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej**.

Płacówka jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową. Celem działania Ośrodka jest pomoc w uzyskaniu samodzielności oraz możliwości finansowych osobom i rodzinom zamieszkającym na terenie Gminy, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Swoje zadania Ośrodek realizuje współdziałając z jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i fundacjami.

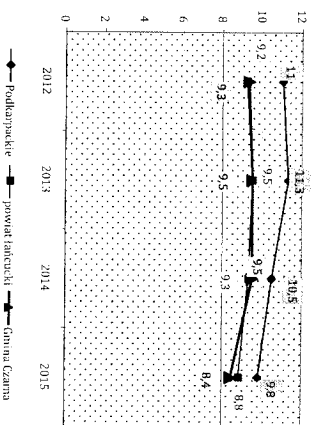
W latach 2012-2015 o 0,9 % spadła liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2012r. wynosiła 1038 wg. kryterium dochodowego zmniejszyła się do 960 osób w 2015r.

Tabela 5. Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg. kryterium dochodowego i ekonomicznego grup wieku

	2012	2013	2014	2015
ogółem	1038	1070	1198	960

W tym poniżej kryterium dochodowego	736	822	714	700
Źródło: GOPS Czarna				

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy⁴ społecznej (udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem) w analizowanym okresie 2012-2015 w Gminie Czarna podobnie jak w województwie i powiecie ulegał zmniejszeniu.

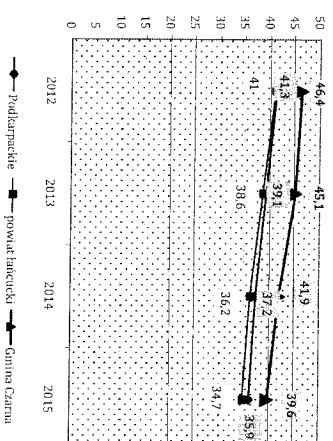

Rysunek 5. Zasięg korzystania z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten, dla Gminy Czarna w latach 2012-2015, był zawsze wyższy o kilka do kilkunastu punktów procentowych od średniej dla województwa, a niższy od średniej dla powiatu.

⁴ Wskaźnik według grup w wieku wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio do ludności ogółem w tym wieku.

Rysunek 6. Korzystający z pomocy społecznej [udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

2.2.4. Poziom kapitału społecznego

Jednym z niezwykłe istotnych elementów poddanych analizie w ramach sfery społecznej w Gminie Czarna jest poziom kapitału społecznego. Kapitał społeczny określa zdolność mieszkańców do działania wspólnotowego, współpracy i kooperacji, a także angażowania się w sprawy społeczności lokalnej. Istotną składową kapitału społecznego jest zaufanie, wyrażane zarówno w wymiarze między ludzkim, jak i w relacji mieszkańców do instytucji i organów administracji publicznej.

Jako podstawowe wskaźniki partycypacji społecznej analizie statystycznej poddane zostały wskaźniki frekwencji wyborczej, w wyborach samorządowych. Z punktu widzenia interesów lokalnej społeczności bardziej istotne powinny być wybory samorządowe. Istotność tego głosowania przejawia się w bliskości: przestrzennej i społecznej spraw i osób, których dotyczą. Zadania społeczne lokalnego w porównaniu do centralnych są bardziej konkretne i szczegółowe. Również problemy są bardziej techniczne i w inny sposób niż ogólnokrajowe, powinny interesować i poruszać mieszkańców.

Poziom aktywności kapitału społecznego jest także zaangażowanie mieszkańców w uczestnictwo w różnych formach oferowanych zajęć zarówno edukacyjnych jak i rekreacyjnych i innych kumulujących czynniki integrujące mieszkańców.

W Gminie Czarna obecnie działa aktywnie 9 stowarzyszeń:

1. Stowarzyszenie Inicjatywy Czarnieńskiej SZABA
2. Stowarzyszenie na rzecz Wiedzy i Rozwoju WIR Kopernik

3. Stowarzyszenie „Bezpieczna Droga do Szkoły”
4. Stowarzyszenie Rodziców „Z dziećmi, dla dzieci”
5. Stowarzyszenie WVE
6. Stowarzyszenie na rzecz cmentarzy
7. Stowarzyszenie „Klub kobiet”
8. Stowarzyszenie sportowców „Jordan”
9. Stowarzyszenie Inicjatywy Zaleskiej „Jodełka”

2.2.5. Przestępczość

Istotnym wskaźnikiem warunkującym, jakość życia lokalnej społeczności jest także liczba przestępstw i wykroczeń. Przekłada się ona, bowiem na poczucie bezpieczeństwa, które z jednej strony może powodować poczucie dyskomfortu psychicznego mieszkańców, a z drugiej strony może prowadzić do dezintegracji społeczności lokalnych, powodując rezygnację z przebywania w przestrzeniach publicznych.

Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem (Stan na 31.12.2014 r.)

1	Czarna	23
2	Dąbrówki	20
3	Krzemienica	27
4	Medynia Głogowska	17
5	Medynia kańcucka	1
6	Pogwizdów	18
7	Wola Mała	13
8	Zalesie	11
GMINA OGÓŁEM		130

2.2.5. Edukacja

Na terenie Gminy Czarna działa 7 zespołów szkół w miejscowościach: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia kańcucka, Wola Mała, Zalesie. W skład zespołów szkół wchodzi:

- Zespół Szkół w Dąbrówkach
- 37-100 karcut, Dąbrówki 211
- Szkoła Podstawowa im. Obrońców Westerplatte w Dąbrówkach
- Publiczne Gimnazjum im. Obrońców Westerplatte w Dąbrówkach
- Publiczne Przedszkole w Dąbrówkach
- Zespół Szkół w Czarnie

- 37-125 Czarna 857
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Czarnie
- Publiczne Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Czarnie
- Publiczne Przedszkole w Czarnie
- Zespół Szkół w Krzemienicy
- 37-127 Krzemienica 631
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Krzemienicy
- Publiczne Gimnazjum im. Św. Wojciecha w Krzemienicy
- Publiczne Przedszkole w Krzemienicy
- Zespół Szkół im. Stanisława Piłonia w Medyni kańcuckiej
- 37-126 Medynia Głogowska, Medynia kańcucka 105
- Szkoła Podstawowa w Medyni kańcuckiej
- Publiczne Gimnazjum w Medyni kańcuckiej
- Publiczne Przedszkole w Medyni kańcuckiej
- Zespół Szkół w Medyni Głogowskiej
- 37-126 Medynia Głogowska 426
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Medyni Głogowskiej
- Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Medyni Głogowskiej
- Publiczne Przedszkole w Medyni Głogowskiej
- Zespół Szkół w Woli Małej
- 37-100 karcut, Wola Mała 160
- Szkoła Podstawowa im. Kornelia Makuszyńskiego w Woli Małej
- Publiczne Gimnazjum im. Kornelia Makuszyńskiego w Woli Małej
- Publiczne Przedszkole w Woli Małej
- Zespół Szkół im. Św. Jana Kantego w Zalesiu
- 37-126 Medynia Głogowska, Zalesie 123
- Szkoła Podstawowa w Zalesiu
- Publiczne Gimnazjum w Zalesiu
- Publiczne Przedszkole w Zalesiu

Tabela 6. Liczba uczniów w szkoła Gmina Czarna 2015/2017

Lp.	Placówka edukacyjna	Liczba uczniów
SZKOŁY PODSTAWOWE		
1	Czarna	133
2	Dąbrówki	130
3	Krzemienica	191
4	Medynia Głogowska	149
5	Medynia kańcucka	105
Pogwizdów		
6	Wola Mała	46
7	Zalesie	54
PUBLICZNE GIMNAZJA		
8	Czarna	50

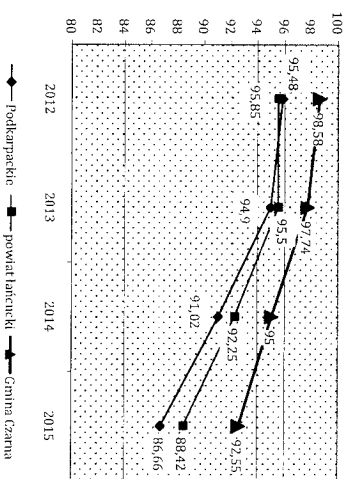
2	Dąbrowki	47
3	Krzemienica	84
4	Medynia Ołogowska	73
5	Medynia Łańcucka	48
6	Pogwizdów	-
7	Wola Mała	30
8	Zalesie	26
RAZEM		1166

Źródło: dane Urzędu Gminy Czarna

Łącznie we wszystkich placówkach edukacyjnych na terenie Gminy Czarna było 1166 uczniów, których wychowaniem i kształceniem zajmowało się 128 nauczycieli.

W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczone były 185 komputerów tym 164 miały dostęp do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 6,21 ucznia, czyli o 1,34 mniej w porównaniu do Podkarpacia i 1,55 mniej niż w powiecie.

W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto⁵ dla szkół podstawowych wyniósł 92,55% i spadł o 6,3 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanym jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 9,19 punktu procentowego dla Podkarpacia i 7,06 punktu procentowego dla powiatu. W całym analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Czarna przyjmował wartości wyższe niż w województwie i powiecie łańcuckim.

Rysunek 7. Współczynnik skolaryzacji brutto szkoły podstawowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

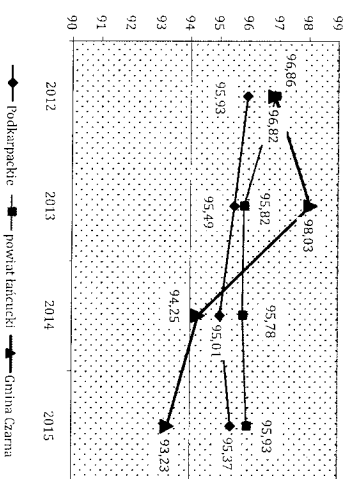
Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych w Gminie Czarna w 2015 roku wynosił

⁵ Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

63%, a w 2014 roku 62,4%. W obu przypadkach wyniki te były niższe niż średni procentowy wynik dla całego województwa podkarpaciego (72% w 2015r. i 79,9% w 2014r.) oraz powiatu łańcuckiego (68% - 2015r. i 65,43% 2014r.).

W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczone było 45 komputerów, w tym 40 z dostępem do Internetu. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 12,91 uczniów, czyli o 4,25 osób mniej w porównaniu ze średnią dla Podkarpacia i o 0,89 osób więcej niż w powiecie.

W 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto⁶ dla szkół gimnazjalnych wyniósł 93,23% i spadł o 1,2 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 4,8 z rokiem 2013. W tym czasie odnotowano wzrost w porównywanym jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 0,36 punktu procentowego dla Podkarpacia i 0,15 punktu procentowego dla powiatu. W analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w Gminie Czarna tylko w 2013r. przyjmował wartości wyższe niż w województwie i powiecie łańcuckim, od 2014r. przyjmował wartości niższe.

Rysunek 8. Współczynnik skolaryzacji brutto gimnazjum

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Wyniki egzaminu gimnazjalnego (2015 r.) w Gminie Czarna były niższe od średniej dla powiatu, we wszystkich zakresach przedmiotowych (wyjątek historia i wiedza o społeczeństwie). W zestawieniu z wynikami dla województwa prezentowały się różnice:

- język polski: Czarna – 63,5%, powiat – 64,4%, województwo – 63%,
- matematyka: Czarna – 51,2%, powiat – 50,7%, województwo – 50%,
- historia i wiedza o społeczeństwie: Czarna – 65,5%, powiat – 65,6%, województwo – 65%,
- przedmioty przyrodnicze: Czarna – 52,7%, powiat – 51,7%, województwo – 51%,
- język angielski poziom podstawowy: Czarna – 63,1%, powiat – 63,5%, województwo – 65%.

⁶ Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

Podobnie w 2014 roku średnie procentowe wyniki egzaminu gimnazjalnego były niższe niż wyniki w powiecie (wyjątek stanowiła matematyka oraz przedmioty przyrodnicze).

2.3. Sfera gospodarstwa

Kolejnym obszarem, który został wytypowany zgodnie z *Wytycznymi MR* do analizy jest obszar gospodarstwa. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja Gminy Czarna przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

Gmina Czarna należy do grupy gmin wiejskich o charakterze rolniczym. Gospodarstwa prowadzą produkcję na własne potrzeby oraz potrzeby rynku – dotyczy to zwłaszcza ziemniaków i warzyw. Gmina należy do obszarów o bardzo niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska, co usposabia do prowadzenia rolnictwa ekologicznego. Pomimo, że gmina Czarna jest gminą typowo rolniczą, jednak praca w rolnictwie ze względu na znane uwarunkowania ekonomiczne i wyjątkowo trudne warunki terenowe jest źródłem utrzymania niewielu jej mieszkańców – większość znajduje zatrudnienie poza gminą.

Wpływa to w znacznym stopniu na sytuację materialną mieszkańców. Ponadto właściwym kierunkiem w rolnictwie jest rozwój i edukacja ekologiczna, a w konsekwencji samo zatrudnienie w gospodarstwach agroturystycznych, posiadające w swej ofercie potrawy regionalne oparte na produktach ekologicznych. Bazując na wieloletnich doświadczeniach i tradycjach rolniczych tego regionu głównymi kierunkami rozwoju działalności rolniczej są:

- uprawy sadownicze w tym jagodowe - truskawki, maliny, porzeczki,
- uprawy warzywnicze - fasola, kapusta, itp.,
- rozwój i promocja gospodarstw ekologicznych.

Wśród gospodarstw rolnych funkcjonujących w gminie przeważają gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha. Użytki rolne zajmują ok. 63 % powierzchni gminy, z czego ponad 39 % to grunty orne.

Coraz większą rolę w gospodarce gminy zaczyna odgrywać turystyka, w tym agroturystyka, czemu sprzyjają walory krajobrazowe, na które składają się pagórkowate pejzaże poprzecinane głębokimi wąwozami oraz siecią potoków na południu gminy, lekko pofalowane równiny i wzniesienia w północnej jej części oraz znaczne kompleksy leśne. **Atutami gminy są także zachowane dziedzictwo kulturowe obejmujące wszystkie najważniejsze dziedziny sztuki, od zabytków architektury po tradycje rękodzielnicze oraz ciekawe tematycznie szlaki turystyczne z rowerowym Garniearskim Szlakiem na czele.**

Jedną z zasadniczych gałęzi w skali całej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa. Od ich działania zależna jest w dużej mierze kondycja rynku pracy.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w Gminie Czarna wg klas wielkości

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
0-9	764	788	817	824

10-49	25	26	25	27
50-249	2	2	3	2
Ogółem liczba firm	791	816	845	853

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku w Gminie Czarna było zarejestrowanych 853 podmiotów gospodarczych. Działalność gospodarstwa w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny oraz usługi w zakresie napraw, przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, transport i gospodarstwa magazynowa oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. Świadczy to o przedsiębiorczości mieszkańców w kierunku samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy. Jest to wynikiem zarówno krótkiego okresu działania gospodarki polskiej w systemie rynkowym, jak i uwarunkowań lokalnych w gminie, nie sprzyjających tworzeniu dużych jednostek gospodarczych.

Wśród 853ª zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (2015r.), głównie były to podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym. Dane te świadczą pozytywnie o rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy i wskazują na silną potencjalną sektora prywatnego gospodarki. Istotne jest również to, że jest to dalszy systematyczny wzrost w stosunku do lat poprzednich.

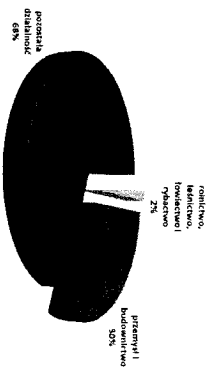
Tabela 8. Podmioty gospodarcze w Gminie Czarna w latach 2012-2015^a.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
	podmioty gospodarki narodowej ogółem	791	816	845
ogółem	33	33	33	33
sektor publiczny				
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	33	33	33	33
spółki handlowe	0	0	0	0
ogółem	758	783	812	812
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	665	688	710	709
sektor prywatny				
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	19	20	24	25
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	1	1	1
spółdzielnie	5	5	5	5

Źródło: Dane GUS

^aDane GUS
^a Źródło: Podregiony 2015_woj.podkarpackie /GUS

W Gminie Czarna osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowią 95% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie.

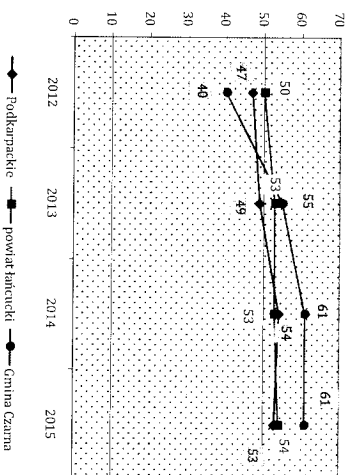

Rysunek 9. Struktura podstawowych branż gospodarki Gminy Czarna [2014r.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

W Gminie Czarna w 2015 r. wśród podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON 68% stanowiły podmioty "pozostałej działalności", 30% przemysł i budownictwo oraz 2% rolnictwo, łowiectwo i rybactwo.

W analizowanym okresie (2012-2015) w Gminie Czarna liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób w Gminie Czarna była zdecydowanie wyższa niż w Podkarpaciu i w powiecie. W 2015r. w porównaniu do roku 2012 w Gminie wyrejestrowano 52,50% więcej podmiotów niż w 2012r. W analogicznym okresie w województwie wykreślono 12,7% więcej podmiotów niż w 2012r., a w powiecie 8%.

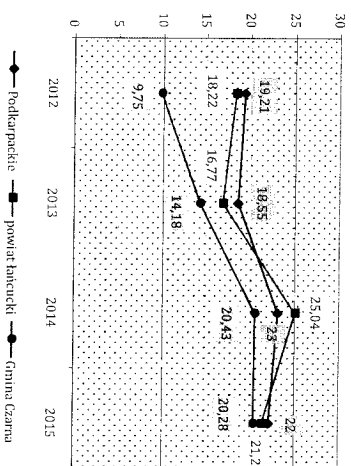

Rysunek 10. Liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową przedsiębiorstw na poziomie gmin, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób prawnych, która jest pochodną wyników finansowych przedsiębiorstw.

W 2015 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 1054,45 zł, średnią dla gmin w powiecie jest 21,34%, zwrot do budżetu gminy z tytułu podatku CIT w Gminie Czarna na jednego mieszkańca w całym badanym okresie jest niższy niż w województwie i powiecie. Dodatkowo w ostatnich 3 latach zmalał z poziomu 20,43 zł w 2014 roku do poziomu 20,28 zł w 2015 roku.

Rysunek 11. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

2.4. Sfera środowiskowa

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe, są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym z gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

Położenie geograficzne

Geograficznie gmina leży w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego w południowej części Kotliny Sandomierskiej; jest to obszar płaskich garbów, o kierunku zbliżonym do równoleżnikowego, oddzielonych od siebie płaskimi dolinami po obu stronach rzeki Wisłok. Krajobraz charakteryzuje się płaską rzeźbą terenu z licznymi dolinami i potokami. Lasy na obszarze Gminy Czarna zajmują powierzchnię ponad 2380 ha i stanowią ok.30% ogólnej powierzchni gminy. Tworzą one 3 oddzielone od siebie przestrzennie kompleksy:

- największy, położony jest w północno - wschodniej części gminy, styka się z gruntami miejscowości Czarna, Medynia Łanęcka i Zalesie,
- mniejszy kompleks, zwany Cisowiec, zajmuje północno - zachodnią część gminy, sąsiaduje z Medynią Głogowską i przysiółkami Zofjówka,
- trzeci, położony na południe od powyższego, styka się z Pogwizdowem i Zofjówką.

Każdy z kompleksów charakteryzuje się nieco odmiennym składem florystycznym, związanym z różnicami w podłożu geologicznym, zróżnicowaniem geomorfologicznym, a także przeszłą działalnością człowieka. Zbiornowiska szaty roślinnej, sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne, wśród których można spotkać jelenie, samy, dziki, lisy, bobry, kuny leśne, borsuki. Tereny otwarte, tj. łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzęcej fauny (zajęczki, kurpapatki, bażanty). Na obszarze gminy ochronę prawną zastosowano przez utworzenie jednego pomnika przyrody o numerze 110 w wojewódzkim rejestrze. Jest to lipa drobnolistna, znajdująca się w miejscowości Czarna.

Gmina Czarna została zaliczona do gmin, na obszarze, których wyniki badań nie wskazują na występowanie ponadnormatywnych zanieczyszczeń i uciążliwości, mimo iż obserwowane są antropogeniczne oddziaływania i może zachodzić lub zachodziło podejrzenie, że powodują zły stan środowiska. Gmina Czarna zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych występujących na obszarze gminy. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy można wyróżnić zagrożenia naturalne i antropogeniczne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisłoka, związane z zasięgiem występowania wód stuletnich, obejmujące środkową część gminy, w tym miejscowości: Czarna, Krzemienica, Dąbrówki,
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z występowaniem powodzi i wylewaniami silnie zanieczyszczonych wód Wisłoka,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu i starorzeczy,
- tendencje do powstawania lokalnie osuwisk.

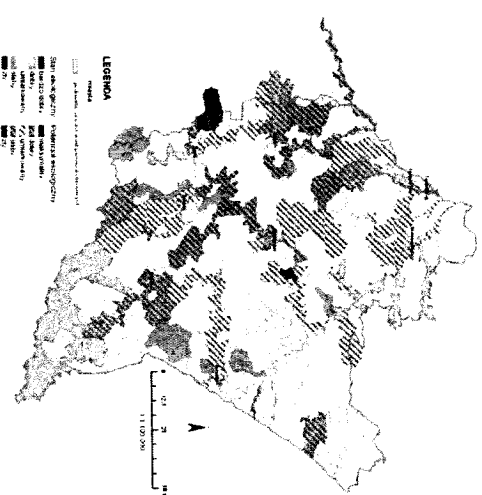
Zagrożenia antropogeniczne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczenie rzeki nieodpowiadające normom,
- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach wiejskich (częstoowo zrealizowana kanalizacja) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (nieszczelne i przepelnione szambo),

- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze E-4
- w miejscowości Krzemienica w miarę jego nasilania,
- zagrożenie pożarowe związane z lokalizacją otworów wiertniczych w obrębie obszaru górniczego Palikowka,
- dzięki wyrobiska piasku powodujące degradację gleb i zmniejszanie arealu uprawowego,
- niewłaściwa agrokultura prowadząca do zjawiska zakwaszenia gleb.

STAN WÓD NA TERENIE GMINY CZARNA

Wisłok jest rzeką o istotnym znaczeniu dla województwa podkarpackiego. Jego górna część to zalesione, górskie tereny Beskidu Niskiego w większej części objętych ochroną prawną w ramach parków krajobrazowych. Środkowa i dolna część zlewni to tereny o charakterze rolniczo-przemysłowym. Wisłok jest lewobrzezным dopływem Sanu.

Rysunek 12. Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego w jednolitych częściach wód powierzchniowych województwa podkarpackiego.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 roku

Pod względem hydrograficznym Gmina Czarna położona jest w dorzeczu rzeki Wisłok i jej lewobrzeznych dopływów. W swym biegu na terenie gminy, Wisłok przyjmuje wody kilku niewielkich cieków wodnych do których zaliczają się:

- Potok Głemieniec przepływający przez wieś Krzemienica i Czarna,

- *Potok Medynka (przedłużenie potoku Trzebošnica) przepływający przez miejscowość Medynia Głogowska,*
- *Potok Pogwizdówka - przepływa przez teren wsi Pogwizdów.*

Jakość wód powierzchniowych płynących w tych rzekach nie jest monitorowana, stąd też nie można jednoznacznie wskazać stopnia ich zanieczyszczenia. Można jedynie domniemywać, że pomimo znacznego skanalizowania gminy do wód tych dostają się pewne ilości zanieczyszczeń pochodzenia antropologicznego, w tym również rolnicze. Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 z przekrojów pomiarowo-kontrolnych regionalnego monitoringu jakości wód płynących o nazwie: Wisłok od zbiornika Rzeszów do ujścia. Badania wykonane były w miejscowości Dąbrówki oraz Zwięzcza.

Przeprowadzone badania jakości wód płynących w 2014 r. ujawniły, że rzeka Wisłok w punkcie badawczym zlokalizowanym na terenie miasta Rzeszów (Zwzięzcza) ze względu na elementy biologiczne zaliczana jest do klasy III ogólnej klasyfikacji wód, natomiast ze względu na elementy fizyko-chemiczne do klasy II.

W 2014 roku stan wód został scharakteryzowany, jako dobry w 25%, natomiast zły stwierdzono w 75% jednolitych części wód.

STAN POWIETRZA NA TERENIE GMINA CZARNA

Gmina Czarna położona jest na północny-wschód od miasta Rzeszowa, stąd też przy przewadze wiatrów południowo-zachodnich zanieczyszczenia emitowane przez kotłownię i zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie miasta Rzeszowa nie mają znaczenia. Powietrze na terenie gminy nie jest zanieczyszczone w ponadnormatywnym stopniu, a nawet można uznać, że teren gminy należy do obszarów stosunkowo „czystych”, pod tym względem.

Hałas

Emisja hałasu jest obecnie najpowszechniejszym zanieczyszczeniem środowiska. Ostatnie badania hałasu w Polsce wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym. Konsekwencją takiego stanu jest objęcie szkodliwym wpływem hałasu coraz większej liczby ludzi. Szacuje się, iż ponad 1/3 mieszkańców Polski narazona jest na ponadnormatywny hałas. Województwo podkarpackie na tle kraju należy do województw średnio zagrożonych hałasem.

Dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w województwie oraz gminie jest hałas drogowy. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnich latach związany, z tym wzrost natężenia ruchu, spowodowały znaczne pogorszenie klimatu akustycznego. Największą uciążliwość hałasową stwarzają przebiegające przez obszar gminy droga E – 4 i magistrala kolejowa Kraków-Medynia głównie we wsiach, przez które przebiegają ta szlaki komunikacyjne. W pozostałych wsiach gminy zagrożenie hałasem pochodzącym z ruchu pojazdów nie występuje. Oddziaływanie komunikacji drogowej na klimat akustyczny ma tendencję rosnącą. Wiąże się to ze stale rosnącą liczbą pojazdów na drogach, przy jednoczesnym niemożnością z rozbudową lub modernizacją układów komunikacyjnych.

Wyroby azbestowe na terenie Gminy Czarna

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Najbliższą grupę zastosowań stanowią wyroby stosowane w budownictwie. Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien

Przeprowadzona w 2011r. inwentaryzacja na terenie Gminy Czarna wykazała 522 miejsca występowania azbestu z czego 70 to były pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, 432 budynki gospodarcze i obiekty przemysłowe oraz 20 zdementowanych ryz azbestu.

Największa ilość zinwentaryzowanego azbestu znajdowała się w miejscowości Medynia Głogowska (162,348Mg), Pogwizdów (153,90 Mg), Zalesie (124,04 Mg) i Dąbrówki (77,156Mg). Na budynki mieszkalne przypada 1,77% łącznej powierzchni dachów pokrytych azbestem.

Tabela 9 Zbiórce zestawienie występowania azbestu z podziałem na budynki

Miejscowość	budynki mieszkalne		budynki gospodarcze		Luz			
	liczść	pow. m2	Masa Mg	liczść	pow. m2	Masa Mg	liczść	Masa Mg
1 Czarna	8	1 204	19 968	37	2 756	46 852	1	1 500
2 Dąbrówki	8	990	15 530	53	3 468	58 056	2	3 570
3 Krzemienica	11	1 170	17 204	44	4 121	67 777	3	3 460
4 Medynia								
5 Głogowska	7	980	15 360	97	8 239	138 878	6	8 114
5 Medynia Łańcucka	14	1 412	22 704	41	4 218	70 706	3	1 650
6 Pogwizdów	5	612	9 104	67	8 362	142 104	2	2 720
7 Wola Mała	2	260	3 120	17	2 629	44 143	1	2 040
8 Zalesie	15	1 816	30 222	76	5 516	92 802	2	1 020

Źródło: Gminy Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest wraz z Inwentaryzacją z Terenu Gminy Czarna Powiat Łańcucki

2.5.Sfera przestrzennie-funkcjonalna

Czwartą analizowaną sferą są zjawiska przestrzennie-funkcjonalne, które charakteryzują wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakość podstawowych usług, dostępność komunikacyjna:

2.5.1.Sieć wodociągowa

Miejscowości Gminy Czarna zasilane są w wodę z czterech źródeł:

- z ujęcia wody w Czarnej, czerpiącego wodę podziemną ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Pogwizdowie, czerpiącego wodę ze studni wierconych,
- z ujęcia wody w Krzemienicy, również czerpiącego wodę ze studni wierconych,

- z miejskiej sieci wodociągowej miasta Łañcuta.

Woda z ujęcia w Czarniej zasila wodociąg miejscowości Czarna, Dąbrowki i Zalesie. Woda z ujęcia w Pogwizdowie, przez lokalną sieć wodociagow¹ zaopatruje mieszkañców miejscowości Pogwizdów, Medynia Łañcutka i Medynia Głogowska. Woda z ujęcia Krzemienia zaopatruje wodociąg wsi Krzemienia, przy czym w przypadku ka¿dego z powy¿szych ujęć istnieje mo¿liwość podłączenia nowych odbiorców do istniejàcych sieci wodociagowych. Natomiast woda z sieci miejskiej Łañcuta zaopatruje mieszkañców miejscowości Wola Mała.

W gminie długość sieci wodociagowej wynosi 142,2 km, w tym liczba podłączeñ prowadzonych do budynków mieszkalnych to 3348. Średnie zu¿ycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych to 313,1 dm³, natomiast jeden mieszkaniec średnio wykorzystuje 27,3 dm³ wody.

Budynki mieszkalne w Gminie podłączone do wodociągu stanowią 99,9 % ogółu budynków mieszkalnych (w 2015r.):

	2015
Podkarpackie	67,2
Powiat łañcutki	91,2
Gmina Czarna	99,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

2.5.2. Sieć kanalizacyjna:

Gmina systematycznie realizuje przedsięwzięcia związane z budow¹ systemu kanalizacji sanitarnej, odprowadzaj¹cej ścieki bytowe i komunalne do uruchomionej na terenie wsi Czarna mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków.

Budowa sieci kanalizacyjnej została zakończona w większości miejscowości nale¿ących do gminy. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 158,1km, ilość przyłączy do budynków wynosi 2860.

Budynki mieszkalne w Gminie podłączone do kanalizacji stanowią 86,6% ogółu budynków mieszkalnych (w 2015r.):

	2015
Podkarpackie	52,9
Powiat łañcutki	78,8
Gmina Czarna	86,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GIS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Czarna funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków. Gminna oczyszczalnia ścieków jest oczyszczaln¹ mechaniczno-biologiczn¹ z sekwencyjnym reaktorem biologicznym (SBR) i chemicznym struganiem fosforu, zaprojektowan¹ wedlug indywidualnego projektu. Ścieki dopływaj¹ce na oczyszczaln¹ oczyszczane s¹ ze stratek na kracie schodowej lub

mechanicznej, kierowane s¹ do piaskownika wirowego i st¹d do dwukomorowego biorreaktora SBR. Osad czynny zagęszczany jest w dwóch osadnikach wtórnych, a osad nadmierny jest nastepnie usuwany i odsączany na wę¿le odwadniania i higienizacji osadu, który zast¹pił urz¹dzenie DRAMAD 03. Oczyszczalnia ścieków została oddana do eksploatacji w 1997 r. Mimo poło¿enia na terenach zalewowych, wyniesiona jest ponad zasięg wód szlachej, tak, wiêc prawdopodobieñstwo jej zatopienia jest niewielkie. Docelowa wydajność gminnej oczyszczalni ścieków w Czarniej wynosi 1 200 m³/d.

2.5.3. Sieć gazowa:

W gminie funkcjonuje sieć gazociagowa. Gmina w większości jest zgazyfikowana. Gaz przewodowy u¿ywany jest do celów spo¿alno-bytowych, rzadko do celów grzewczych. Z mo¿liwością przyłączenia skorzystało ponad 20% mieszkañców Gminy. Niemo¿ność dostarczenia gazu wi¹zała się z blokadami natury technicznej lub ekonomicznej.

Gmina Czarna zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy z sieci średnioprężnych. Miejscowość Krzemienia zasilana jest z sieci średniego ciñnienia ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Kraczkowa. Wsie Medynia Łañcutka, Medynia Głogowska, Pogwizdów i Zalesie zasilane s¹ ze stacji gazowej I stopnia miejscowości Jasionka. Natomiast miejscowości Wola Mała, Dąbrowki i Czarna zasilane s¹ ze stacji gazowej I stopnia w Łañcutce. Dąbrowki mo¿na alternatywnie zasilać ze stacji I stopnia w miejscowości Smolarzyny. Obsług¹ odbiorców na terenie Gminy Czarna prowadzi Rozdzielnia Gazu w Łañcutce podlegaj¹ca Zakładowi Gazownictwu w Rzeszowie. Przepistowość gazociągów zasilaj¹cych jest wystarczaj¹ca dla zasilania istniejàcego osadnictwa. W zwi¹zku z tym na terenie gminy nie przewiduje się rozbudowy sieci zasilaj¹cych, jedynie rozbudow¹ sieci rozdzielczej dla planowanego obszaru zabudowy mieszkaniowej.

Odbiorcy gazu ogrzewaj¹cy mieszkania gazem stanowią w Gminie Czarna nieliczn¹ grup¹ (815 gospodarstw domowych), ok. 7,07% ogółu gospodarstw domowych.

Budynki nie zgazyfikowane to budynki w zrym stanie technicznym lub grupy budynków oddalone od zawartej zabudowy, dla których prowadzenie gazociągów było ekonomicznie nieuzasadnione.

2.5.4. Zaopatrzenie w energi¹

Gmina Czarna jest zasilana energi¹ elektryczn¹ ze zintegrowanego ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego. Dla województwa podkarpackiego, a w tym Gminy Czarna, podstawowymi Źródłami energii s¹: Elektrownia Połaniec w województwie świętokrzyskim i Elektrownia Stalowa Wola. Obie elektrownie wykorzystuj¹, jako nośnik energii wejsjciowej klasyczne paliwo kopalniane – węgiew kamienny.

Gmina Czarna jest zasilana sieci¹ elektroenergetyczn¹ napowietrzn¹ średniego napięcia 15 kV. Ci¹gi liniowe tworzą ukł¹d magistralno-odgał¹czy. Magistrale swymi koñcami s¹ przyłączone do szyn rozdzielni 15 kV w GPZ-ach. Linie 15 kV wykonane s¹ przewodami gołymi AFL, na słupach zejbetowych, wirowych i drewnianych.

Odnawialne źródła energii elektrycznej w Gminie mają znaczenie marginalne. Energię wiatru wykorzystują trzy małe elektrownie wiatrowe (dwie w Dąbrówkach i jedna w Krzemienicy) o mocy po 20 kW, pracujące na sieć rozdzieloną (na potrzeby własne indywidualnych odbiorców). Uzyskana energia służy do podgrzania wody.

2.5.5 Sieć drogowa, komunikacja

Na terenie Gminy Czarna występują wszystkie kategorie dróg tj.: gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe.

Drogi krajowe

Drugi krajowe pozostają w administrowaniu przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie. W granicach administracyjnych gminy występują:

- dwa krótkie odcinki drogi krajowej Nr 4 Zgorzelec - Medyka: pierwszy o długości 0,757 km, drugi o długości 0,651 km. Na drodze Nr 4 średnio dobowe natężenie ruchu na odcinku Kraszakowa - Łańcut wynosiło 11,292 poj./dobę.

- odcinek drogi krajowej Nr 19 relacji Rzeszów - Lublin o długości około 0,180 km.

Drugi wojewódzkie

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie, które pozostają w administrowaniu

Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie:

- droga Nr 811 Sokołów - Łańcut o długości 16 km na terenie gminy. Klasa drogi Z, nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nieprzekraczających 80 kN/os.

- droga Nr 877 Leżajsk - Łańcut o długości 5,1 km na terenie gminy. Klasa drogi Z, nośność nawierzchni dostosowana jest do przenoszenia obciążeń nieprzekraczających 80 kN/os.

Drugi powiatowe

Zgodnie z nowym podziałem dróg publicznych przez teren gminy prowadzi 9 dróg powiatowych. Drogi te stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy obsługujący cały teren gminy tj. podstawowe jednostki osadnicze i podstawowe obszary funkcjonalne. Sieć dróg powiatowych umożliwia powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z przyległymi obszarami. Drogi te pozostają w administrowaniu powiatowego Zarządu Dróg w Łańcutcie.

Drugi gminne

Uzupelnienie sieci dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Zalicza się do nich drogi o charakterze lokalnym niezaliczone do innych kategorii. Obsługują one (łącznie z drogami wewnętrznymi) przyległą zabudowę na terenie poszczególnych miejscowości gminy. Łączna długość dróg gminnych wynosi 20 000 m. Na drogach tych występuje 11 obiektów mostowych o łącznej długości 64 m. Są to w bardzo różnym stanie technicznym, najczęściej wymagają remontu i modernizacji, niektóre zaś po prostu realizacji.

Komunikacja

Głównymi zewnętrznymi powiązaniami komunikacyjnymi Gminy Czarna są kierunki drogowe powiązane poprzez drogę wojewódzką Sokółów Małopolski - Łańcut - Żurawica i sieć dróg powiatowych.

Przez miejscowość Wola Mała przebiega droga wojewódzka Łańcut - Leżajsk oraz droga powiatowa Czarna - Wola Mała.

Przez miejscowość Dąbrówka przebiega droga wojewódzka Naklik - Leżajsk - Szklary, drogi powiatowe Czarna - Białobrzegi - Leszczyny.

Przez miejscowość Pogwizdów przebiega droga wojewódzka Medynia Łańcutka - Wólka Podleśna. Komunikacja zlotorowa dla miejscowości Pogwizdów jest dobrze rozwinięta. Autobusy PKS oraz przewoźnicy prywatni, kursują w kierunku Łańcuta, Rzeszowa i Sokółowa Małopolskiego. Połączenie z Rzeszowem jest także możliwe dzięki MKS Rzeszów nr linii 202. Najlepszy dojazd do wsi zapewniają lokalne drogi z Medyni Głogowskiej do Stobiernej i Medyni Łańcutkiej do Stobiernej.

Przez miejscowość Krzemienica przebiega droga krajowa nr 4, droga wojewódzka Sokółów Małopolski - Żurawica oraz dwie drogi powiatowe, pozostałe to drogi gminne.

Przez teren Gminy Czarna przebiega linia kolejowa. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Krzemienica. Trasa kolejowa na trasie Przemysł - Kraków.

Generalnie powiązania wewnętrzne opierają się na drodze wojewódzkiej i sieci dróg powiatowych. Elementem uzupełniającym w/w układ drogowy stanowią drogi gminne.

Teren gminy obsługują przewoźnicy zarówno prywatni firma „Budzyń”, PKS Connex Łańcut oraz publiczni MKS Rzeszów, dzięki której wielu mieszkańców może dojeżdżać do pracy i szkół ponadgimnazjalnych w pobliskich miastach i innych miejscowościach.

2.5.6 Walory krajobrazowe

Gmina Czarna położona jest w Dolinie Wisłoka (wsie Czarna, Dąbrówka, Wola Mała), na pograniczu Pogorza Rzeszowskiego i Paskowyzu Kolbuszowskiego (Medynia Głogowska i Łańcutka, Pogwizdów i Zalesie).

Najbardziej różnicowany krajobraz posiada wieś Krzemienica charakteryzująca się pagórkowatym pejzażem pociełym głębokimi wąwozami dróg polnych oraz gęstą siecią rzeczna. Największy strumień płynie wzdłuż drogi głównej przez wieś w głębokim wąwozie wyżłobionym w lasie. Tereny nadrzeczne są mocno zadrzewione. Niezwykle malownicze widoki na okoliczne miejscowości i dolinę Wisłoka rozciągają się z dróg polnych wzdłuż zachowanych ukladów łanowych.

Miejscowości położone wzdłuż doliny Wisłoka, na pograniczu dużych obszarów leśnych, posiadają płaski, mało zróżnicowany pejzaż. Atrakcją krajobrazową jest gęsto zadrzewiona

dolina Wisłoka widoczna z dróg oraz zbiorniki wodne (pozostałości po żwirowniach) zlokalizowane w pobliżu obszarów leśnych.

Niezwykłe malownicza jest dolina Starego Wiśloczyska (Wola Mała) gęsto zadrzewiona z tradycyjnymi, drewnianymi budynkami. Najciekawsze punkty widokowe zlokalizowano na drogach polnych wzdłuż zachowanych układów tanowych w Woli Małej. Także atrakcyjne krajobrazowo są drogi polne w przysiółkach Czarniej: Kolki i Podbórz oraz w przysiółku Dąbrówek - Pastwiska.

Wsie leżące na pograniczu Płaskowizny Kolbuszowskiego (Medynia Łańcucka i Głogowska, Pogwizdów i Zalesie) charakteryzują się większym zróżnicowaniem terenu i dużym załasceniem. Najciekawsze punkty widokowe znajdują się w Medyni Głogowskiej w okolicach kościoła parafialnego i z dróg wzdłuż zachowanych układów tanowych pól.

Bardzo ciekawy jest potok Pogwizdówka, silnie zadrzewiony, z licznymi rozlewiskami. Biegająca wzdłuż niego droga przez Pogwizdów i Medynię w kierunku Trzebosi (z licznymi enklawami starej zabudowy i kapliczkami) należy do najatrakcyjniejszych na terenie gminy.

Istotne dla atrakcyjności turystycznej terenu mają miejsca, z których można podziwiać rozległe widoki, dlatego też ważna jest ochrona tych miejsc przed przyrpadkowymi i nieprzemysłowymi formami działalności człowieka, które mogłyby zakłócić istniejący ład przestrzenny. Na terenie Gminy Czarna znajduje się 24 punkty widokowe, w tym m.in.:

1. Punkt widokowy w Pogwizdowie, z drogi polnej do lasu Cisowiec na zabudowę Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.
2. Oś widokowa ze skrzyżowania dróg w Medyni Głogowskiej na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej.
3. Oś widokowa z drogi głównej przez Medynię Głogowską na kościół parafialnego.
4. Ciąg widokowy z drogi polnej od kościoła parafialnego do drogi głównej przez Medynię Głogowską na zabudowę Medyni Głogowskiej i Łańcuckiej oraz Dolinę Wisłoka.
5. Punkt widokowy ze wzgórza z kapliczką w Medyni Głogowskiej (niedaleko kościoła parafialnego) na zabudowę Medyni i Zalesia oraz Dolinę Wisłoka.
6. Ciąg widokowy z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na zabudowę Medyni Łańcuckiej.
7. Oś widokowa z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na kościół parafialny w Medyni Głogowskiej.
8. Ciąg widokowy z drogi Zalesie - Medynia Głogowska na zabudowę Zalesia

2.5.7. Dostępność infrastruktury społecznej

Przedszkola Publiczne w Gminie Czarna

Przedszkola obok szkół spełniają bardzo ważną funkcję oświatową i wychowawczą. W gminie funkcjonuje 8 przedszkoli, do których łącznie uczęszcza 407 dzieci. Na Podkarpacku jest to jedyna gmina wiejska, gdzie w każdej miejscowości (wyjątek stanowi Pogwizdów łączący się w jednej części z Medynią Głogowską a w drugiej z Medynią Łańcucką) jest przedszkole, które zapewnia całonocnym dzieciom miejsce i czas pobytu w zależności od potrzeb rodziców. Do przedszkoli uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 lat.

Ochrona zdrowia

Pomoc w zakresie opieki zdrowotnej mieszkańcom Gminy świadczy 4 placówki. Do podstawowych usług medycznych oferowanych mieszkańcom należą: poradnia lekarska, czyli wizyta u lekarza pierwszego kontaktu lub rodzinnego, leczenie ambulatoryjne (ośrodek zdrowia) oraz w domu pacjenta (wizyta domowa), opieka paliatywno-hospicyjna przy długotrwałym leczeniu i opieka, także w domu pacjenta, nad osobami niedoświadczonymi i chorzyymi przewlekłe, badania laboratoryjne, podstawowe świadczenia stomatologiczne, pomoc doraźna (wezwanie pogotowia ratunkowego) w przypadkach zagrożenia życia, rehabilitacja lecznicza oraz uzupełnienie ochrone. Dostępność usług medycznych oferowanych mieszkańcom Gminy Czarna jest dobra.

We wrześniu 1990 r. wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu mieszkańców utworzono Państwowy Dom dla Przewlekłe Chorych Renistów i Rolników w Handzłowiec. Pierwsi pensjonariusze, 52 osoby, przyjęci zostali 13.11.1990r., i obsługiwani byli przez około 30 pracowników. Dnia 7.04.1991r. otwarto nowy Ośrodek Zdrowia w Krzemienicy.

W miejscowości Medynia Głogowska funkcjonuje Ośrodek Zdrowia w którym mieszkańcy mogą korzystać z usług lekarza rodzinnego oraz stomatologa. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Medyni Głogowskiej korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej.

Mieszkańcy Pogwizdowa korzystają z usług lekarza rodzinnego oraz stomatologa w Ośrodku Zdrowia w Medynia Głogowska. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Pogwizdowa korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy societwa korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej.

W miejscowości Dąbrówki funkcjonuje nieprzerwanie od początku istnienia Ośrodek Zdrowia zapewniający mieszkańcom pomoc medyczną lekarzy o różnych specjalnościach, m.in. internisty, i stomatologa. Ludność może korzystać z usług położnej, pielęgniarek środowiskowych, a także punktu aptecznego znajdującego się w Delikatessach Centrum. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Dąbrówek korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie.

W miejscowości Krzemienica funkcjonuje Ośrodek Zdrowia, w którym mieszkańcy mogą korzystać z usług lekarza rodzinnego, stomatologa oraz z punktu rehabilitacyjnego. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Krzemienicy korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z aptek w Łańcucie i Czarniej.

W miejscowościach Medynia łańcucka, Zalesie i Wola Mała nie funkcjonuje żaden ośrodek zdrowia. Mieszkańcy korzystają z usług lekarza rodzinnego i stomatologa w Medyni Głogowskiej, Jasionce lub Łańcucie. W przypadku konieczności hospitalizacji, jak również specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy Medyni łańcuckiej korzystają z usług Szpitala Powiatowego w Łańcucie. W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy korzystają z apteki w Medyni Głogowskiej i Czarniej lub w Łańcucie.

Opieką medyczną nad mieszkańcami miejscowości Czarna zajmuje się przychodnia zdrowia - dziś Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czarniej. Mogą oni liczyć w nim na pomoc medyczną lekarzy o różnych specjalnościach m.in.: pediatrij, internisty i stomatologa.

Kultura

Na terenie Gminy Czarna działalność kulturalna jest kształtowana przez Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarniej oraz jego filie w Krzemienicy, Woli Matej, Medyni Głogowskiej, Dąbrówkach, Czarniej, Medyni łańcuckiej i Zalesiu w których organizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży. Instytucje realizują zadania mające na celu zagospodarowanie porazkowego czasu dzieci (zawieszca na feriach i wakacjach). Ponadto w placówkach GOK działają zespoły artystyczne – śpiewacze, taneczne - oraz kółka zainteresowań.

Lokalne produkty rękodzieła, sposoby wytwarzania, tradycyjne produkty żywnościowe - dziedzictwo kulinarne.

W Gminie Czarna, w miejscowościach: Medynia Głogowska, Pogwizdów i Zalesie istnieją bogate tradycje garncarskie. Stanowią one ważne dziedzictwo kulturowe nie tylko gminy ale także regionu i kraju. Naczytnia i tęczby wysokiej jakości i wartości artystycznej i użytkowej wykonywane są tradycyjnymi sposobami przez lokalnych garncarzy. Opracowania etnograficzne mówią o typowych kształtach i zdobieniach charakterystycznych dla tego Ośrodka Garncarskiego. Obecne produkty sztuki garncarskiej nawiązują do tych tradycji, ale także dają się zauważyć poszukiwanie nowych rozwiązań, dostosowanych do potrzeb odbiorców. Tradycje garncarskie są podtrzymywane i rozwijane poprzez organizację imprez promocyjnych, prezentacje w kraju i zagranicą ale przede wszystkim poprzez lekcje garncarskie i ogólnopolskie warsztaty garncarskie organizowane w Zagrodzie Garncarskiej w Medyni Głogowskiej, powstałej w celu ocalenia od zapomnienia i wskrzeszenia dawnych ważnych lokalnych tradycji.

Do 2006 roku w Krzemienicy żył i tworzył najstarszy czynny artysta w Polsce - Franciszek Frączek, który był znanym w kraju i za granicą malarzem, ostatnim ze „Szczepu Rogate Serce”. Zostawił po sobie niezwykle bogatą spuściznę malarstwa.

Malarstwem zajmowała się również, nieżyjąca już artystka ludowa Helena Gwizdak z Krzemienicy oraz Janina Jurek z Pogwizdowa, Grażyna Sorczył z Krzemienicy, Janina Hady Różek z Krzemienicy, Agnieszka Ożóg Nawotka z Medyni Głogowskiej,

W Gminie Czarna aktywnie tworzą rzeźbiarze Jan Grabarz i Jacek Golec. Obaj zajmują się rzeźbieniem w drewnie i wykonują różne formy rzeźbiarskie.

Dziedzictwo kulinarne gminy jest kulturowane przez stowarzyszenia kobiece prezentujące tradycyjne potrawy podczas przeglądów i konkursów a także podczas lokalnych imprez. Tradycyjne produkty żywnościowe przygotowywane w Gminie Czarna i stanowiące jej wizytówkę to: smalcówka, prozaki, ziemniaki z kociółka, potrawy zapiekane w ceramicie stwej, Jagodzianki z małsem, powidła śliwkowe smażone w żelitynych kółkach, pierogi.

Turystyka

Gmina Czarna posiada doskonałe warunki do wypoczynku i turystyki. Jedną z głównych atrakcji jest między innymi **Zagroda Garncarska** prowadzona przez Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji.

Zagroda znajduje się w Medyni Głogowskiej i stanowi pierwszy punkt ścieżki rowerowej „Garncarski Szlak” - nagrodzony przez Polską Organizację Turystyczną Certyfikatem Produktu Turystycznego roku 2007. Na trasie ścieżki wiodącej kilka miejscowości (Medynia Głogowska i łańcucka, Zalesie, Pogwizdów i Czarną) turyści mogą zobaczyć : tradycyjne warsztaty garncarskie, Galerię Rzeźby Ceramicznej Władysławy Prucnal, kościół z ceramiczną mozaiką zdobiącą wnętrze, galerię rzeźby w drewnie Jana Grabarza, Park MB Jagodnoj, Turyści mają okazję zająrzeć do przyrodniczych zakątków - jak źródłose stawy z żeremianami bobrów i podziwiać wiele pięknych widoków na leśnych traktach i na polnych pagórkach. Zagroda Garncarska stanowi największą atrakcję turystyczną Gminy Czarna, co potwierdza liczba odwiedzających ją turystów. Ponad 4 tys. osób rocznie uczestniczy w warsztatach, lekacjach garncarskich, imprezach integracyjnych i w kuliogach oraz ok. 3 tys. osób bierze udział w corocznym Jarmarku Garncarskim.

Najważniejszym zabytkiem architektury drewnianej w gminie Czarna jest XVII-wieczny kościół p.w. Świętego Jakuba Apostoła Starszego w Krzemienicy z barokowym wyposażeniem. Kościół znajduje się na prowadzącym przez teren gminy Szlaku Architektury Drewnianej oraz Szlaku Świętego Jakuba. Przez Krzemienicę przebiega również ścieżka rowerowa Polski Wschodniej „Green Velo”

W gminie znajduje się także stadnina koni – Ośrodek Jeździecki, dzięki czemu na terenie lasu przeprowadzono specjalny trakt do jazdy konnej. Na wyrobiskach po pobieraniu kruszywa od niedawna działa także wyciąg do nauki pływania na desce surfingowej Wake Zone.

2.6. Sfera techniczna

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe są rozwiązania techniczne, które opisują stan techniczny obiektów budowlanych, w tym

o przeznaczaniu mieszkaniowym, niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

MIESZKALNICTWO

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gminie Czarna w okresie 2012 - 2015 wzrosła nieznacznie z 90,9 m² do 92,7 m², tj. 1,98%. W przeliczeniu na 1 osobę mieszkania w Gminie Czarna miały w 2015 r. 25,4 m² natomiast w 2012- 24,8 m². Nieznaczny wzrost komfortu zamieszkiwania przez 1 osobę w mieszkaniu wiąże się z niewielkim (3,5%) wzrostem zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Czarna.

Zgodnie z danymi GUS, w Gminie Czarna istnieje 3404 budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2015 r.). Liczba budynków mieszkalnych w okresie 2012-2015 wzrosła o 8,7%. Zdecydowana większość budynków mieszkalnych jest starsza, wybudowana przed 1989 rokiem - w 2015 r. było ich ponad 76,53%.

Tabela 10. Zbiorecze zestawienie budynki mieszkalne w Gminie Czarna

	2012	2013	2014	2015
Budynki mieszkalne	3143	3177	3208	3404
Udział % budynków mieszkalnych zamieszkalnych, wybudowanych przed rokiem 1989 w liczbie budynków ogółem	82,88%	82,00%	81,20%	76,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

Procentowe wyposażenie mieszkań w instalacje (wodociągi, łazienka, CO) w Gminie Czarna w analizowanym okresie (2012-2015) niewiele wzrosło ale w porównaniu do gmin województwa i powiatu prezentuje wyższe wartości.

Tabela 11. Wyposażenie mieszkań w instalacje (wodociągi, łazienka, centralne ogrzewanie)

	2012	2013	2014	2015
wodociągi				
Podkarpackie	90,5	90,6	90,7	90,8
Powiat łancucki	91,6	91,6	91,7	91,8
Gmina Czarna	94,3	94,4	94,4	94,5
łazienka				
Podkarpackie	82,1	82,3	82,5	82,6
Powiat łancucki	82,6	82,7	82,8	83
Gmina Czarna	83,4	83,5	83,7	83,9
centralne ogrzewanie				
Podkarpackie	65,1	65,4	65,8	66,1

⁹ Dane BDL

	2012	2013	2014	2015
Powiat łancucki	69,9	70,1	70,3	70,6
Gmina Czarna	70,4	70,7	71	71,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015r. liczba gospodarstw domowych wykorzystująca do CO gazu sanowitła niewielki procent (23,9%)

	2012	2013	2014	2015
Liczba gospodarstw ogółem	3143	3177	3208	3404
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	725	754	781	815
% gospodarstw używające do CO gazu	23,07%	23,73%	24,35%	23,94%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Lokalnych

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Gmina Czarna dysponuje znaczącym, chociaż nie w pełni wykorzystanym potencjałem turystycznym. Na jej terenie istnieje szereg interesujących obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadregionalnym. Do najciekawszych obiektów zabytkowych posiadających wpis do rejestru zabytków należą:

I. Dąbrowki

- Zespół Budynków Dyrekcji Lasów Ordynacji Łancuckiej;
 - Dyrekcja Lasów – Dworek, działka nr 1332/9
 - Aduntkówka, działka nr 1326/33
- Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 962 z dnia 12.06.1976 r.

II. Krzemienica

- Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Jakuba Starszego Apostoła;
 - Kościół, działka nr 1507/1
 - Dzwonnica, działka nr 1506
 - Kostnica, działka nr 1509
 - Ogrodzienie, działka nr 1506, 1509, 1507/1
 - schocki w ogrodzeniu, działka nr 1506, 1507/1
- Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 928 z dnia 28.10.1975 r.

- Dawny cmentarz Rzymskokatolicki, działka nr 985

Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 285 z dnia 23.09.2008 r.

III. Medynia Głogowska

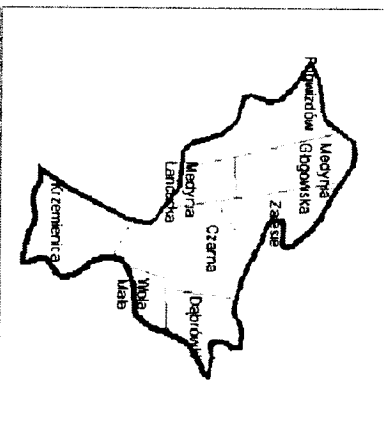
- Kościół Parafialny pw. Nawiedzenia NMP, działka nr 1521/6
- Nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków i data wydania decyzji: A – 196 z dnia 12.04.2007 r.

3. WYZNACZENIE OBSZARÓW KRYZYSOWYCH

3.1. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji

Na potrzeby analizy czynników określających stan kryzysowy, do zdiagnozowania przyjęto społeczeństwo¹⁰ jako jednostki urbanistyczne porównanie wewnątrzgminnego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników degradacji¹¹. W skład gminy wchodzi Gmina Czarna obejmująca 8 sołectw: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łanućcka, Pogwizdów, Wola Mała i Zalesie.

Rysunek 13. Gmina Czarna

Źródło: <http://gminaczarna.pl/>

Tabela 12. Jednostki urbanistyczne poddane diagnozie w Gminie Czarna.

Sołectwa	Charakterystyka
Czarna	Wies Czarna, siedziba gminy, położona w dolinie wijącego się Wisłoka wśród płaskich równin Pradoliny Podkarpackiej, 8 km na północy zachód od Łanućca.

¹⁰ Dla usystematyzowania zbierania danych przyjęto sołectwo, jako najmniejszą jednostkę poddawaną analizie i najłatwiejszą do przebadania przez dostawców danych.

¹¹ Wskaźniki określone w wytycznych MR (w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dokument przyjęty w dniu 2.08.2017 r.) opisujące negatywne zjawiska społeczne: poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji (ub. kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).

Sołectwa	Charakterystyka
	Wies lokował w 1562 roku. We wsi znajduje się zabytkowy kościół, przydrożna kapliczka z XIX w., dawna leśniczówka z 1934 roku, zachowały się również budynki mieszkalne z XIX wieku.
Dąbrówki	Wies założona w 1584 roku. Dąbrówki leżą na północ od Łanućca, w dorzeczu rzeki Wisłok, przy trasie Łanuć – Leżajsk. Nazwę swą zawdzięczają dąbrowie, czyli lasom dębowym. Przy szosie, obok XIX-wiecznych dworów, zachował się niewielki park. Znajduje się tu kościół z zabytkowym obrazem Matki Bożej Królowej Serca Naszych oraz założony współcześnie Ogród Różaneczny.
Krzemienica	Największa miejscowość gminy. Miejscowość położona jest około 3 km na zachód od Łanućca, przy drodze wojewódzkiej nr 881. Jest siedziłą rzymskokatolickiej parafii Matki Bożej Pocieszenia (w kościele gotycka figura Maryi z Dzieciątkiem) Według tradycji Krzemienica istniała w roku 1341 r., choć inni wymieniają datę z końca połowy XIV w. Znajduje się tu najstarszy zabytek gminy – drewniany kościół pw. Św. Jakuba Apostoła.
Medynia Głogowska	Wies założona na początku XVII wieku. Znajduje się tu zabytkowy kościół z charakterystyczną ceramiczną mozaiką w miejscowości jest Zagroda Garncarska powstała z 2001 roku. Tworzą ją XIX-wieczne budynki mieszkalne z ówczesnym wyposażeniem i tradycyjny piec do wypalania ceramiki. Przez cały rok odbywają się zajęcia dla grup zorganizowanych i turystów indywidualnych.
Medynia Łanućcka	Najmniejsza wieś położona w zachodniej części gminy. Miejscowość słynna była z wyrobów garncarskich. Znajduje się tu Park MB Jągodna z kapliczką zawierającą ceramiczną figurę matki Bożej, także staw, źródelko i kwiatowy ogród.
Pogwizdów	Najbardziej wysunięta na zachód wieś gminy Czarna. Pogwizdów początkowo był przysiółkiem Wólki Łukawskiej. Znajduje się tu Park MB Jągodna z kapliczką zawierającą ceramiczną figurę matki Bożej, także staw, źródelko i owocowy i kwiatowy ogród. (leży na granicy dwóch wiosek)
Wola Mała	Miejscowość leży w widłach starego i nowego Wisłoka, założona przed 1450 rokiem. Na terenie wsi prężnie działa zespół śpiewaczy „Wolanie”, jak również Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe „Jordan”. Znajdują się tu zabytkowe zabudowania sióstr zakonnych.
Zalesie	Jedną z najmniejszych wsi gminy lokowana w II połowie XVIII wieku. W miejscowości znajduje się zabytkowy Park leśny założony przez Potockich w lesie, z dala od zabudowań wiejskich, niedaleko granicy z Węgliskami. Obok źródleńskie stawy oraz okazałe dęby. Wies słynie z bogatych tradycji garncarskich.

3.2. Identyfikacja różnicowania wewnątrzgminnego

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter Gminy Czarna występujące tutaj zjawiska społeczne i demograficzne, jak również środowiskowe, przestrzenne i techniczne, konieczne było zbadanie

szerzemu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę na każdym ze wskazanych w Wytycznych poziomie.

Dla wyznaczonych obszarów (jednostek urbanistycznych – miejscowości) przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, techniczne i przestrzenno - funkcjonalne², czyli m.in. poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji.

Tabela 13. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk społecznych do wyznaczania obszarów zdegradowanych.

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
DEMOGRAFIA	<p>Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego zamieszkania</p> <p>Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym miejscowości i liczby osób w wieku produkcyjnym miejscowości, pomnożony przez 100%</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Lpop}/\text{Loprs}) \cdot 100\%$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
RYNEK PRACY	<p>Liczba długoterwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby osób bezrobotnych posiadających przych. pow.12 m-cy w miejscowości i liczby bezrobotnych ogółem w miejscowości, pomnożony przez 100%</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Luzm} - \text{Lzm}) \cdot 100\% / \text{Lzm}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
POMOC SPOŁECZNA	<p>Liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p> <p>Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Lzpm} / \text{Lm}) \cdot 100\%$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>

² Wskaźniki określone w wytycznych MRR (w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dokument przyjęty w dniu 3 lipca 2015 r.) opisujące negatywne zjawiska społeczne : poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

<p>społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p>	<p>niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Lz} \cdot 100) / \text{Lm}$</p>
<p>EDUKACJA</p> <p>Wyniki egzaminów 6-klasy</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz przestępczości i wykręceń w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Lzpg} \cdot 100) / \text{Lms}$</p>
<p>BEZPIECZYSTWO PUBLICZNE</p> <p>Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wsk.deg.miej. = $(\text{Lzpg} \cdot 100) / \text{Lms}$</p>
<p>INTEGRACJA SPOŁECZNA</p> <p>Frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego (1 тура)</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczby organizacji pozarządowych w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wska.deg.miej. = $(\text{Lopm} \cdot 100) / \text{Lms}$</p> <p>Wskaźnik wyliczono jako iloraz liczb udziału osób w głosowaniu w miejscowości podzielony przez liczbę wyborców w miejscowości i liczby 100</p> <p>Wska.deg.miej. = $(\text{Lopgm} / \text{Lwybm}) \cdot 100$</p>

Jednostka urbanistyczna, dla której wskaźnik społeczny jest gorszy niż średnia dla całej gminy może być potencjalnie uznana za zdegradowaną, pod warunkiem występowania dodatkowo, co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nie funkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Tabela 14. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk gospodarczych, technicznych przestrzenno-funkcjonalnych środowiskowych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych.

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
GOSPODARZE	<p>Liczba zarejestrowanych podmiotów</p> <p>Gospodarzych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p>	<p>GUS – Bank Danych Lokalnych, Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
	<p>Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p>	<p>Wska. deg. miej. = $(\text{Izrg} \cdot 100) / \text{Imm}$</p> <p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w miejscowości pomnożony przez 100 i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
SPERA TECHNICZNA	<p>Liczba budynków mieszkalnych zamieszkalych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkalych</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu liczby budynków wybudowanych przed 1989 miejscowości i liczby budynków ogółem w miejscowości oraz liczby 100% Wska. deg. miej. = $(\text{Ib}1989 / \text{Ibo}) \cdot 100\%$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
	<p>Liczba zabrytek</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako liczba zabrytek, wpisanych do rejestru ocena 0/1 (jest lub nie na obecność to ocena 1)</p> <p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu liczby zabrytek przyłączonych do gazu i liczby budynków ogółem w miejscowości oraz liczby 100%</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{Ib}1989 / \text{Ibo}) \cdot 100\%$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
UWARUNKOWANIA PRZYSTĘPNO-FUNKCJONALNE	<p>Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu osób korzystających z sieci wodociągowej faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osw \cdot 100\%) / \text{Imms}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
	<p>Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w miejscowości pomnożony przez 100% i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osk \cdot 100\%) / \text{Imm}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna, stan na 31.12.2014 r.</p>
	<p>Dostępność infrastruktury kultury</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu instytucji kultury w miejscowości pomnożony przez 100% i liczby mieszkańców w miejscowości</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osk \cdot 100\%) / \text{Imm}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna e.</p>
	<p>Odsetek ludności</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu ludności w miejscowości pomnożony przez 100%</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osk \cdot 100\%) / \text{Imm}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna e.</p>

ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ	METODOLOGIA	ŹRÓDŁO DANYCH
SPERA ŚRODOWISKO	<p>Korzystającej z sieci gazowej</p>	<p>osób korzystających z sieci gazowej w miejscowości pomnożony przez 100% i faktycznej liczby mieszkańców miejscowości</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osgn \cdot 100\%) / \text{Imm}$</p>	<p>Urząd Gminy Czarna e, stan na 31.12.2014 r.</p>
	<p>Liczba budynków z pokryciem azbestowym</p>	<p>Wskaźnik wyliczono jako ilorzaz ilorazu liczby budynków mieszkalnych z dachem azbestowym w miejscowości pomnożony przez 100% i liczby budynków miejscowości</p> <p>Wska. deg. miej. = $(\text{L}osk \cdot 100\%) / \text{Imm}$</p> <p>Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Rozzina ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2014</p>	<p>Urząd Gminy Czarna e, stan na 31.12.2014 r.</p>

3.3. Analiza zjawisk negatywnych

3.3.1. Wskaźniki SPERA SPOLECZNA

Kluczowa z punktu widzenia rewitalizacji SPERA SPOLECZNA została poddana analizie, dzięki której wprowadzono wskaźniki pokazujące kondycję poszczególnych jednostek statystycznych. Wartość wskaźników wprowadzono z liczby bezwzględnej osób w poszczególnych kategoriach, którą przeliczono na 100 faktycznej liczby mieszkańców poszczególnych jednostek statystycznych oraz całej Gminy. Umożliwia to porównanie wartości wskaźnika pomiędzy jednostkami statystycznymi oraz w stosunku do wartości średniej dla całej Gminy Czarna.

Analizując wskaźniki z zakresu demografii, można zauważyć, iż w zakresie ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w większości miejscowości w Gminie Czarna mają korzystniejszy wskaźnik niż dana referencyjna dla województwa, podobnie jak średnia całej Gminy.

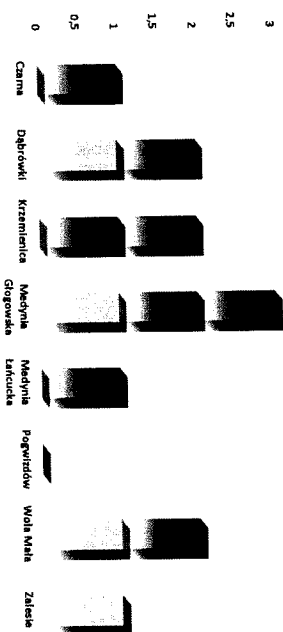
DEMOGRAFIA

- saldo migracji na pobyt stały – stanowi obok przyrostu naturalnego jeden z najważniejszych czynników kształtujących liczbę ludności. W analizowanych miejscowościach 4 charakteryzują się gorszym saldem migracji niż średnia dla Gminy; Są to miejscowości: Medynia Głogowska, Dąbrówki, Wola Mała i Zalesie.
- przyrost naturalny – w gminie, występuje ujemny przyrost naturalny, aż w 3 miejscowościach jest on niższy niż średnia dla Gminy tj. Medynia Głogowska, Krzemienica, Dąbrówki;
- stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym- wskaźnik ten potwierdza niekorzystne zjawisko starzenia się społeczeństwa- Aż 5 miejscowości gminy (wszystkich jest 8) ma niekorzystny wskaźnik, gorszy niż dana referencyjna dla całej Gminy.

Tabela 15. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – demografia.

Wskaźnik porównawczy	Saldo migracji na polityce stary w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	SUMA
Jednostka urbanistyczna				
Czarna	0,61	25,27%	0	0
Dąbrowki	0,49	19,93%	-0,18	1
Krzemienica	0,73	28,57%	-0,35	1
Medynia Głogowska	-0,25	29,16%	-0,44	1
Medynia Łańcucka	0,84	27,52%	0,42	0
Pogwizdów	1,41	17,71%	0,58	0
Wola Mała	0,11	26,70%	0,34	0
Zalesie	-0,42	20,86%	0,42	0
GINNA OGÓLNEM wartości referencyjna (średnia dla Gminy)	0,5	24,97 %	-0,04	1
	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	

Nacząenie niekorzystnych zjawisk: SFERA SPOŁECZNA – demografia

RYNEK PRACY-BEZROBOCIE, POMOC SPOŁECZNA EDUKACJA

Niepokojąco przedstawia się również ilość długotrwałe bezrobotnych w strukturze mieszkańców, gdzie średnia dla Gminy wynosi prawie 57,86%. Największe nasilenie zjawiska obserwuje się w Pogwizdowie (66,67%).

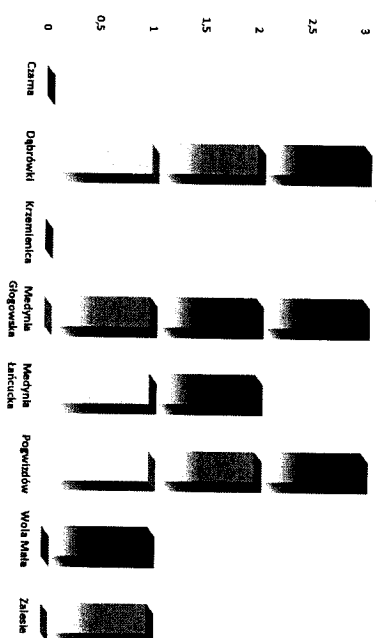
Ważnym problemem mającym często duży wpływ na pozostałe dysfunkcje wśród osób objętych pomocą społeczną w Gminie Czarna jest bezrobocie. Problem bezrobocia, który jest silnie związany z problemem ubóstwa dotyczy mieszkańców Gminy Czarna. Najsilniej w miejscowościach: Pogwizdów (13,89%), Zalesie (13,33%) i Medynia Głogowska (12,80%) przy średniej dla Gminy 10,49%.

Analizując pozostałe wskaźniki sfery społecznej można zauważyć występowanie niekorzystnych wskaźników w każdej miejscowości, ale w różnym natężeniu.

Tabela 16. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – rynek pracy, pomoc społeczna, edukacja.

Wskaźnik porównawczy	RYNEK PRACY	POMOC SPOŁECZNA	EDUKACJA	SUMA
Jednostka urbanistyczna	Liczba długotrwałe bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsc zamieszkania	Wyniki egzaminów 6-klasisty
Czarna	52,48%	0	0,95%	0
Dąbrowki	63,53%	1	0,74%	0
Krzemienica	57,07%	0	0,79%	0
Medynia Głogowska	55,63%	0	1,44%	1
Medynia Łańcucka	59,26%	1	0,84%	0
Pogwizdów	66,67%	1	1,58%	1
Wola Mała	48,44%	0	0,92%	0
Zalesie	56,45%	0	1,42%	0
GINNA OGÓLNEM wartości referencyjna (średnia dla Gminy)	57,86%	10,49%	0,97%	63,3%
	Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy).	

Należenie niekorzystnych zjawisk: SFERA SPOŁECZNA - rynek pracy

POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO INTEGRACJI SPOŁECZNEJ, BEZPIECZEŃSTWO

Organizacje pozarządowe aktywnie działają na rzecz społeczności lokalnej. Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywa się w następujących obszarach: upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki; kultury, ochrony tradycji i dziedzictwa kulturowego; promocji gminy; profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej. Przebiega w różnych formach: zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności statutowej organizacji, publikowania ważnych informacji dotyczących organizacji na stronach internetowych Urzędu Gminy i w miesięczniku "NASZA GMINA"-Pismo Samorządu Gminy Czarna.

- **Frekwencja** w Wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego (2014r.). Poziom aktywności mierzony aktywnością obywatelską i uczestnictwem w życiu publicznym poprzez udział w wyborach ogółem w gminie jest na poziomie (53,58%) ale w miejscowościach o niskim kapitale społecznym jest niższy: Medynia Głogowska (47,61%) czy Pogorzów (41,21%).
- **Bezpieczeństwo publiczne.**

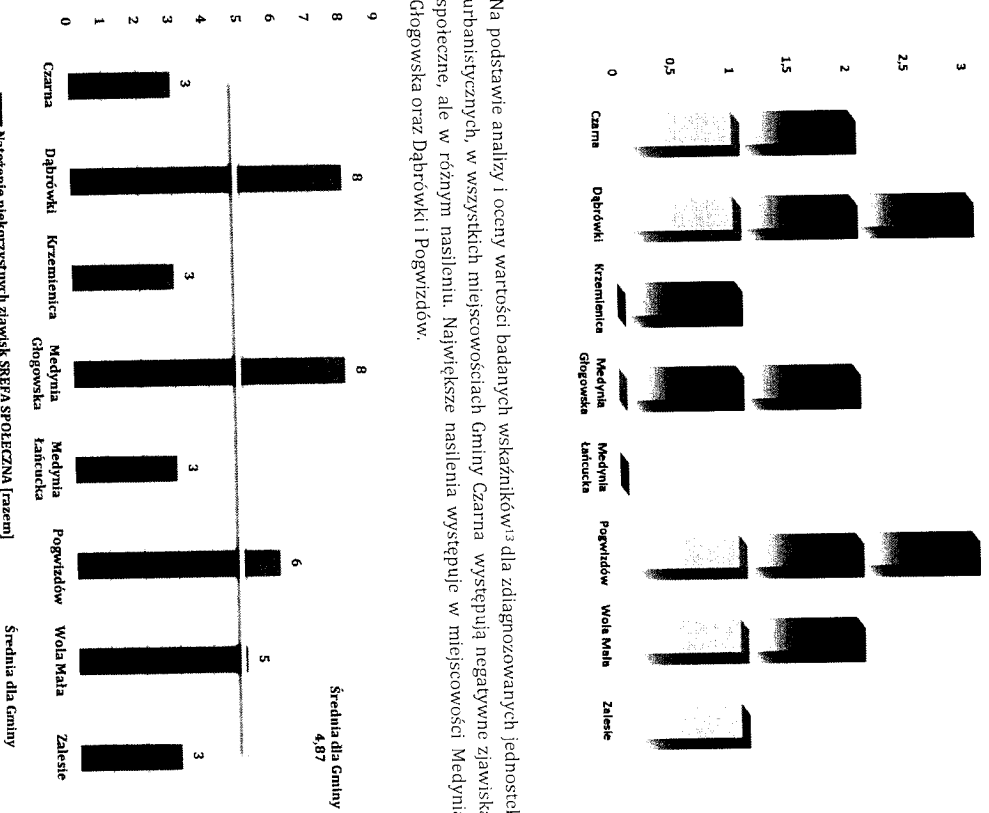
Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przystępność stanowi ważny czynnik wpływający, na jakość życia mieszkańców. Dla diagnozy wykorzystano informacje dotyczące liczby przestępstw: kradzieże i rozboje oraz wybruki chuligańskie, których liczba ogółem w przeliczeniu na 100 osób waha się od 1,50 (miejscowość pogorzów) do 0,14 (miejscowość Medynia Łaniewska).

- **Poziom** uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, dla zdiagnozowania niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przeprowadzono diagnozę uczestnictwa w kulturze instytucjonalnej (aktywnościach organizowanych przez gminne instytucje kultury).Jedną się okazuje tylko w 3 miejscowościach na terenie gminy nie ma problemu w zakresie funkcjonowania tej formy aktywności społecznej, w pozostałych jest ich mała ilość lub taka działalność nie występuje.

Tabela 17. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA - bezpieczeństwo publiczne, integracja społeczna.

Wskaźnik porównawczy	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	INTEGRACJA SPOŁECZNA			SUMA INTEGRACJA SPOŁECZ.
		Frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy)	
jednostka urbanistyczna	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg fikcyjnego miejsca zamieszkania	Frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej dla Gminy)
Czarna	1,28	51,36	0,17	1,14	0,08
Dąbrowki	1,23	49,62	0,06	1,53	0,14
Krzemienica	0,93	63,44	0,07	1,49	0,11
Medynia Głogowska	1,06	47,61	0,00	1,53	0,14
Medynia Łaniewska	0,14	61,91	0,14	1,53	0,14
Pogorzów	1,50	41,21	0,00	1,53	0,14
Wola Mała	1,49	49,16	1,00	1,53	0,14
Zalesie	1,53	58,19	0,00	1,53	0,14
GMINA OGÓLNEM	1,14	53,58	0,08	1,14	0,08

Należenie niekorzystnych zjawisk: **SFERA SPOŁECZNA - pomoc społeczna**

Na podstawie analizy i oceny wartości badanych wskaźników¹³ dla zdiagnozowanych jednostek urbanistycznych, w wszystkich miejscowościach Gminy Czarna występują negatywne zjawiska społeczne, ale w różnym nasileniu. Największe nasilenia występuje w miejscowości Medynia Głogowska oraz Dąbrówki i Pogwizdów.

¹³ Wskaźniki negatywne zjawiska społeczne, czyli poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;

3.3.2. Wskaźniki SFERA GOSPODARCZA

Teren Gminy Czarna to nie tylko obszar rozwojowy dla rolnictwa. Głównym elementem rozwoju gospodarki Gminy jest drobna działalność pozarolnicza, w której istnieje przewaga handlu i drobnych usług. Według stanu na koniec roku 2014 w Gminie Czarna, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 812 podmiotów gospodarczych, tj. o 54 (7,12%) więcej niż w roku 2011.

Analiza obszarów kryzysowych pod względem gospodarczym jest przeprowadzana w oparciu o wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób oraz liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania. Bazowano tu na danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowego Rejestru Sądowego rejestru przedsiębiorców. Ujęto, zatem w analizie wszystkie podmioty gospodarcze aktywnie działające w gminie.

Tabela 18. Podmioty gospodarcze – wskaźnik: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014 r.

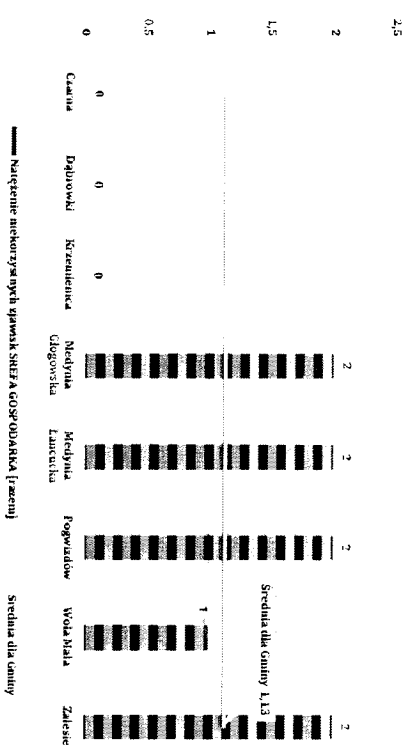
Miejscowości	Wskaźnik degradacji dla miejscowości
1 Czarna	5,30
2 Dąbrówki	3,89
3 Krzemienica	4,56
4 Medynia Głogowska	3,24
5 Medynia Łanucka	3,36
6 Pogwizdów	3,07
7 Wola Mała	3,90
8 Zalesie	2,50
GMINA OGÓLEM – wartość referencyjna (średnia wartość dla Gminy)	3,89
<i>Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)</i>	

Tabela 19. Podmioty gospodarcze – wskaźnik: liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014 r.

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania		
Miejscowość	Wskaźnik degradacji dla miejscowości	
1 Czarna	0,67	0
2 Dąbrowki	0,54	0
3 Krzemienica	0,72	0
4 Medynia Głogowska	0,49	1
5 Medynia Łańcucka	0,42	1
6 Pogwizdów	0,41	1
7 Wola Mała	0,45	1
8 Zalesie	0,27	1
GMINA OGÓLNEM wartości referencyjna (średnia wartość dla Gminy)		0,54
Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)		

Do negatywnych zjawisk w **sferze gospodarczej** należy niska aktywność gospodarza w miejscowościach Gminy Czarna. Ogólnie w gminie obserwuje się tendencję wzrostową w zakresie zarejestrowanych firm na przestrzeni ostatnich 4 lat (2012-2015) dla gminy (wzrost o ok. 7 %). Niestety aktywność miejscowości czy też ich potencjał przedsiębiorczy różnie się rozkłada , w porównaniu do średniej dla Gminy w zakresie nowopowstałych podmiotów w 2015r. niższy wskaźnik niż średnia dla gminy dotyczy miejscowości 6 na 8 miejscowości Gminy.

Jak widać w 4 miejscowościach Czarna, Krzemienica, Dąbrowki oraz Wola Mała nie ma znaczącego problemu w sferze gospodarczej.

3.3.3. Wskaźniki SFERA TECHNICZNA

Analiza stanu technicznego zabudowy znajdującej się na terenie Gminy Czarna pokazuje degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. W dalszej analizie wykorzystano wskaźnik z tego zakresu:

- Liczba budynków mieszkalnych zamieszkalych, wybudowanych przed rokiem 1989
- Liczba budynków przyłączonych do sieci gazowej
- Liczba zabytków na terenie miejscowości

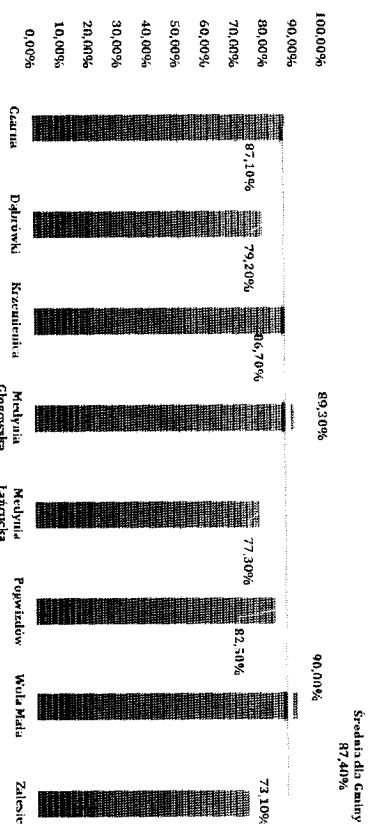
Analiza stanu technicznego zabudowy znajdującej się na terenie Gminy Czarna pokazuje degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków mieszkalnych jest widoczny w każdej miejscowości Gminy. W miejscowościach ich ilość przekracza średnią dla Gminy tj.87,4% ogólnej liczby budynków mieszkalnych.

Tabela 20. Sfera techniczna – wskaźnik: liczba budynków mieszkalnych zamieszkalych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkalych, stan na 31.12.2011 r.

Liczba budynków mieszkalnych zamieszkalych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkalych	
Miejscowości	Wskaźnik degradacji dla miejscowości
1 Czarna	87,1 %
2 Dąbrowki	79,2 %
3 Krzemienica	86,7 %

4	Medynia Głogowska	89,3 %	1
5	Medynia Łaniewska	77,3 %	0
6	Pogwizdów	82,5 %	0
7	Wola Mała	90,0 %	1
8	Zalesie	73,1 %	0
GMINA OGÓLEM wartość referencyjna (średnia wartość dla Gminy)		87,4%	
		<i>Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)</i>	

Diagnostując zjawisko niekorzystne, porównując do wartości referencyjnej (średnia dla Gminy) przypisanej obszarom rewitalizacji, w każdej miejscowości występują budynki wybudowane przed 1989 rokiem, ale tylko w 2 miejscowościach ich ilość jest wyższa niż wartość referencyjna dla Gminy (średnia dla Gminy).

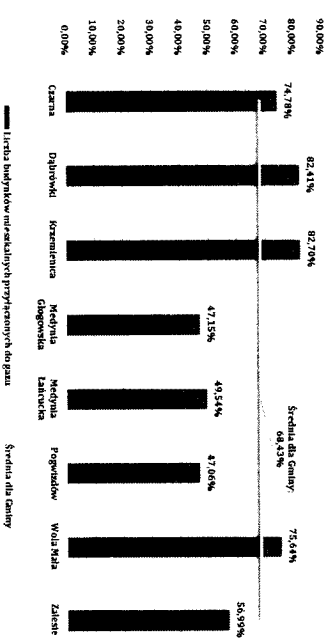

■ Najpóźniej niekorzystnych zjawisk sfera techniczna - liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych

Budynki mieszkalne zgodne z danymi z Urzędu Gminy (stan na 31.12.2015r.) wynoszą ogółem 3404. Tylko 68,43% jest podpięta do instalacji gazowej.

Tabela 21. Sfera techniczna - wskaźnik: Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, w miejscowościach ogółem, stan na 31.12.2015 r.

Liczba budynków mieszkalnych przyłączonych do gazu		Wskaźnik degradacji dla miejscowości	
Miejscowości			
1	Czarna	74,78%	0
2	Dąbrówki	82,41%	0
3	Krzemienica	82,70%	0
4	Medynia Głogowska	47,15%	1
5	Medynia Łaniewska	49,54%	1
6	Pogwizdów	47,06%	1
7	Wola Mała	75,64%	0
8	Zalesie	56,99%	1
GMINA OGÓLEM wartość referencyjna (średnia dla Gminy)		68,43%	
		<i>Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)</i>	

■ Liczba budynków mieszkalnych przyłączonych do gazu

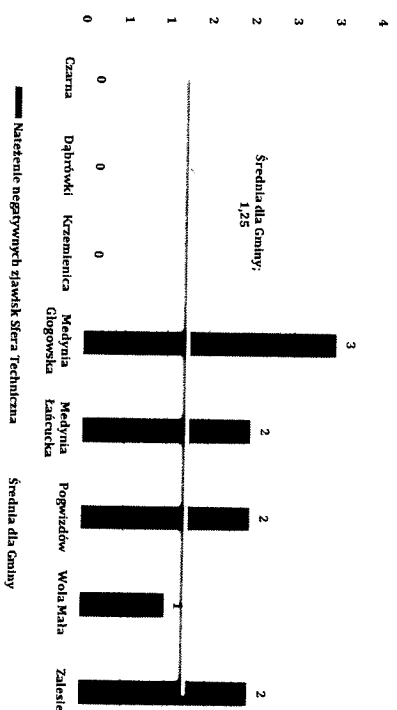
Gmina Czarna posiada kilka zabytków ujętych w rejestrze zabytków oraz ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Największą ilość zabytków w rejestrze znajduje się w miejscowości Krzemienica.

Tabela 22. Sfera techniczna – wskaźnik: Liczba zabytków na terenie miejscowości (wpisanych do rejestru zabytków).

Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków		Wskaźnik degradacji dla miejscowości	
Miejscowości			
1 Czarna	0		0
2 Dąbówki	1		0
3 Krzemienica	1		0
4 Medynia Głogowska	1		1
5 Medynia Łańcucka	0		1
6 Pogwizdów	0		1
7 Wola Mała	0		0
8 Zalesie	0		1

Wartość powyżej jest: 1 brak: 0

Na podstawie analizy i oceny wartości badanych wskaźników¹⁴ dla zdiagnozowanych jednostek urbanistycznych, w wszystkich miejscowościach Gminy Czarna występują negatywne zjawiska techniczne, ale w różnym nasileniu. Największe nasilenia występuje w miejscowości Medynia Głogowska oraz Medynia Łańcucka, Pogwizdów i Zalesie.

¹⁴ Wskaźniki negatywne zjawiska społeczne, czyli poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

3.3.4. Wskaźniki SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

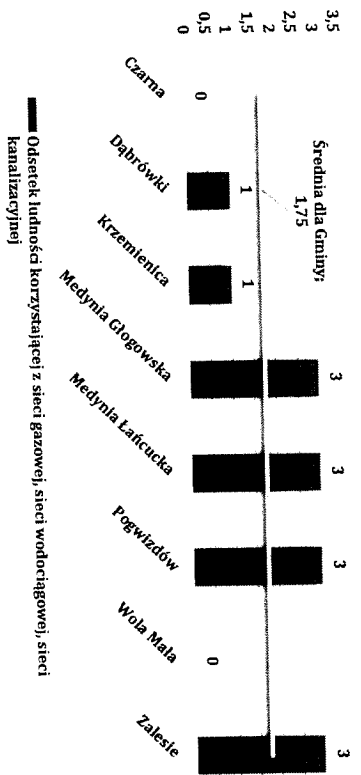
Czynniki przestrzenno-funkcjonalne charakteryzowane są poprzez: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury w danym obszarze, dostępność do usług. W dalszej analizie wykorzystano następujące wskaźniki z tego zakresu:

- Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej
- Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
- Dostępność do infrastruktury kultury w przeliczeniu na 100 osób

Tabela 23. Uwarunkowania przestrzenno funkcjonalne – wskaźniki: odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej, odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, stan na 31.12.2014 r.

Wskaźnik porównawczy jednostka urbanistyczna	Odsetek ludzi korzystającej z sieci gazowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	SUMA
Czarna	97,1 %	84,0 %	23,35%	0
Dąbówki	99,2 %	84,0 %	20,17%	1
Krzemienica	86,7 %	77,3 %	26,43%	1
Medynia Głogowska	79,3 %	63,6 %	14,48%	3
Medynia Łańcucka	77,3 %	75,0 %	15,01%	3
Pogwizdów	82,5 %	63,7 %	13,98%	3
Wola Mała	90,0 %	90,0 %	23,88%	0
Zalesie	73,1 %	60,2 %	14,72%	3
GINIA OGÓLEM	52,72 %	54,88 %	66,6 %	
Wartość referencyjna (średnia dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)	Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)	

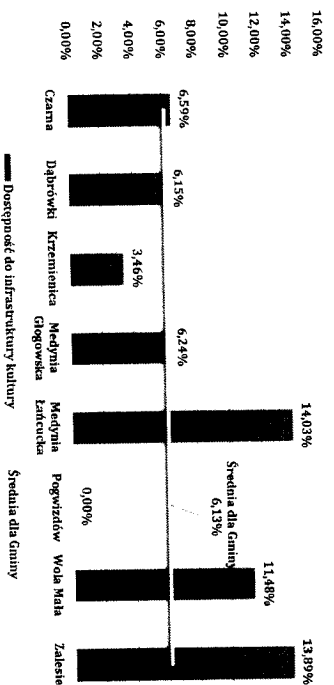
Jak widać problemy z ochroną środowiska występują w każdej miejscowości z wyłączeniem miejscowości Czarna i Wola Mała.

Na terenie Gminy Czarna działalność kulturalna jest kształtowana przez Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarniej oraz jego filie w Krzemienicy, Woli Małej, Medyni Głogowskiej, Dąbrówkach, Czarniej, Medyni Łańcuckiej i Zalesiu w których organizowane są zajęcia dla dzieci i młodzieży. Jak wiadomo w każdej miejscowości z wyłączeniem Pogwizdowa znajduje się filia GOK w Czarniej.

Tabela 24. Sfera przestrzenno funkcjonalna – wskaźnik: dostępność do infrastruktury kultury w przeliczeniu na 100 osób

Miejscowość	Wskaźnik degradacji dla miejscowości
1 Czarna	6,59%
2 Dąbrówki	6,15%
3 Krzemienica	3,46%
4 Medynia Głogowska	6,24%
5 Medynia Łańcucka	14,03%
6 Pogwizdów	0,00%
7 Wola Mała	11,48%
8 Zalesie	13,89%
Wartość referencyjna (średnia dla Gminy)	6,13 %
	<i>Wartość poniżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)</i>

3.3.5. Wskaźniki SFERA ŚRODOWISKOWA

Jednym z wskaźników obrazujących wpływ na stan środowiska jest:

- Odsetek budynków mieszkalnych z dachem pokrytym azbestem
- Przekroczenia emisji dwutlenku azotu

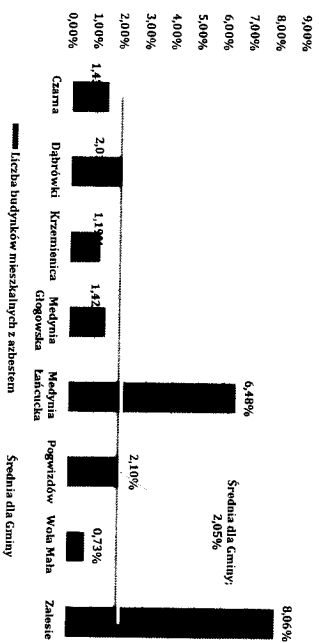
Wskaźnikiem negatywnym związanym ze środowiskiem, w którym przebywają mieszkańcy gminy jest wskaźnik narażenia na szkodliwe działania budynków zawierających wyroby z azbestu. Dowiedziano, że azbest ma oddziaływanie rakotwórcze, dlatego powinien być niezwłocznie usuwany z budynków.

Przepracowana w 2011r. inwentaryzacja na terenie Gminy Czarna wykazała 522 miejsca występowania azbestu z czego 70 to były pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, 432 budynki gospodarcze i obiekty przemysłowe oraz 20 zdemontowanych ryz azbestu.

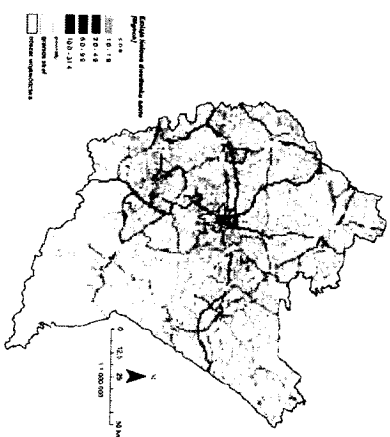
Najwięcej budynków mieszkalnych, w konstrukcji których znalazły się materiały zawierające azbest znajduje się w Zalesiu (15 budynków mieszkalnych), Medyni Łańcuckiej (14 budynków mieszkalnych), Pogwizdowie (11 budynków mieszkalnych).

Tabela 25. Sfera środowiskowa – wskaźniki: odsetek budynków z azbestem

Liczba budynków mieszkalnych z azbestem		Wskaźnik degradacji dla miejscowości	
Miejscowość			
1 Czarna	1,43%	0	
2 Dąbrówki	2,01%	0	
3 Krzemienica	1,19%	0	
4 Medynia Głogowska	1,42%	0	
5 Medynia Łanowska	6,48%	1	
6 Pogwizdów	2,1%	1	
7 Wola Mała	0,73%	0	
8 Zalesie	8,06%	1	
GINNA OGÓLEM		2,05	
wartość referencyjna (średnia dla Gminy)		Wartość powyżej wartości referencyjnej (średniej wartości dla Gminy)	

Przekroczenia emisji NO₂¹⁵

Rysunek 14. Emisja dwutlenku azotu w transporcie w województwie podkarpackim w 2014 r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 roku

Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery prowadzi WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmuje zanieczyszczenia podstawowe pochodzące z procesów spalania paliw: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu oraz zanieczyszczenia specyficzne pochodzące z procesów technologicznych. Wyniki badań wskazują, że Gmina Czarna wykazuje najmniejszą emisję zanieczyszczeń wśród gmin powiatu łańcuckiego. **Narastającym problemem staje się natomiast emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonie tras tranzytowych.** Przez południową część gminy przebiega droga krajowa E-4, w rejonie której występuje podwyższona emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych w miarę nasilania się ruchu, co może stanowić uciążliwość we wsi: Krzemienica. Transport w województwie podkarpackim jest głównym źródłem emisji dwutlenku azotu i benzenu.

Na stacji pomiarowej w Rzeszowie poziom dwutlenku azotu jest w II i III klasie.

Substancje emitowane z silników pojazdów oddziaływają negatywnie na jakość powietrza zwłaszcza w najbliższym otoczeniu dróg. Na wzrost stężeń zanieczyszczeń z transportu wpływa także zły stan techniczny pojazdów, ich nieprawidłowa eksploatacja, jak również rodzaj stosowanego paliwa. Z roku na rok rośnie liczba pojazdów na drogach, co także ma wpływ na zanieczyszczenie powietrza.

¹⁵ Na podstawie raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2014.*

3.4. Wyniki delimitacji i wskazanie obszarów zdegradowanych

O obszarze problemowym możemy mówić w sytuacji, gdy na danym terenie stan kryzysowy występuje nie tylko w odniesieniu do sfery architektoniczno-urbanistycznej czy przestrzennej danego obszaru, lecz związany jest przede wszystkim ze sferą społeczną i gospodarczą, warunkującą funkcjonalność terenu. Podstawowym kryterium wyznaczenia obszaru, jako „kryzysowego” i wskazania go do działań z zakresu rewitalizacji powinien być fakt, iż sytuacja zastana jest tam gorsza niż średnia dla gminy oraz przy uwzględnieniu wartości referencyjnych.

W rozdziale zaprezentowano wyniki analizy porównawczej obszarów problemowych. Porównania dokonano przede wszystkim w oparciu o wskaźniki określone w *Wyciecznych Ministrze Rozwoju* oraz wskaźników określonych w *Instrukcji Instrukcji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie rewitalizacji w ramach RPO WP 2014-2020*.

Poniżej zaprezentowano wartości wskaźników umożliwiających delimitację obszaru zdegradowanego dla każdej miejscowości Gminy Czarna.

Tablica 26. Wartości wskaźnika degradacji dla zjawisk społecznych

Razem wskaźnik degradacji: SPERA	DEMOGRAFIA	RYNEK PRACY	POMOC SPOŁECZNA	EDUKACJA	INTEGRACJA SPOŁECZNA	BEZPIECZEŃSTWO
Czarna	3	1	0	0	0	1
Dąbrowki	8	2	1	1	1	1
Krzemienica	3	2	0	0	0	0
Medynia Głogowska	8	3	0	2	1	0
Medynia Łaniewska	3	1	1	0	1	0
Pogwizdów	6	6	0	1	2	1
Wola Mała	5	2	0	0	1	1
Zalesie	3	3	1	1	0	1

Na podstawie uzyskanych wskaźników dla zakresu społecznego, jako obszary koncentracji problemów społecznych można wyróżnić następujące sołectwa: **Dąbrowki, Medynia Głogowska, Pogwizdów, Wola Mała** (wartość negatywnych zjawisk powyżej średniej dla Gminy).

W wymienionych sołectwach na uwagę zasługiwały problemy związane z ogólnym korzystaniem ze środków pomocy społecznej, bezrobociem, ubóstwem. Również poziom zaangażowania w tych sołectwach, było na niezadawalającym poziomie. Niepokojąca jest kwestia związana z niekorzystnymi zmianami demograficznymi, a w szczególności stale rosnący udział osób starszych.

Analizując pozostałe sfery tj. gospodarstwa, techniczna, uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne i środowisko stwierdzono brak występowania problemów w miejscowości Czarna, oraz kumulację w miejscowościach Pogwizdów, Medynia Głogowska, Medynia Łaniewska i Zalesie.

Razem wskaźnik degradacji SPERY: gospodarstwa, techniczna, uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne i środowisko	Gospodarstwa	Uwarunkowania przestrzenne	Techniczna	Środowisko
Czarna	0	0	0	0
Dąbrowki	1	0	1	0
Krzemienica	2	0	2	0
Medynia Głogowska	8	2	3	3
Medynia Łaniewska	8	2	3	2
Pogwizdów	9	2	4	2
Wola Mała	2	1	0	1
Zalesie	8	2	3	2

3.4.1. Wybór terenów zdiagnozowanych, jako obszary kryzysowe

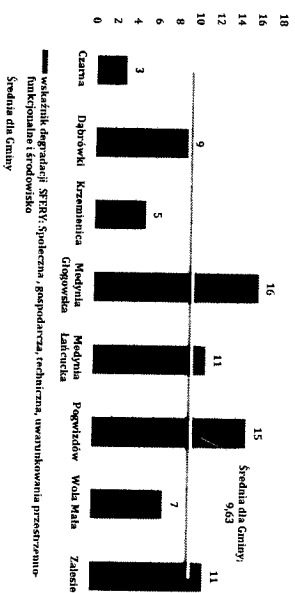
Analizując zjawiska kryzysowe w Gminie na podstawie wskazanych w *Wyciecznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, wydane przez Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r., czynników decydujących o występowaniu negatywnych zjawisk społecznych oraz biorąc pod uwagę, iż obszar zdegradowany to obszar, w którym występuje ponadto co najmniej jeden z negatywnych wskaźników gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych czy środowiskowych wyznaczono dla Gminy Czarna obszary zdegradowane, na których możliwe jest prowadzenie rewitalizacji biorąc pod uwagę średni wskaźnik degradacji Gminy i miejscowości z wskaźnikiem gorszym czyli miejscowości **Medynia Głogowska, Pogwizdów, Medynia Łaniewska, Zalesie**.

Tablica 27. Wskaźniki dla obszaru zdegradowanego

Razem wskaźnik degradacji SPERY: społeczna, gospodarstwa, techniczna, uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne i środowisko	Gospodarstwa	Uwarunkowania przestrzenne	Techniczna	Środowisko
Czarna	3	0	0	0
Dąbrowki	9	0	x	0
Krzemienica	5	0	x	0

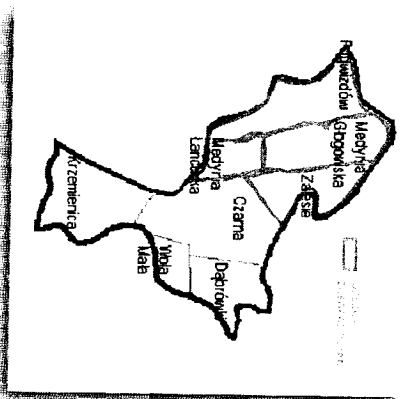
Medynia Głogowska	16	X	X	0
Medynia Łanucka	11	X	X	X
Pogwizdów	15	X	X	X
Wola Mała	7	X	0	0
Zalesie	11	X	X	X
SREDNIA DLA GMINY	9,63			

Negatywne zjawiska w sferach: społeczna, gospodarcza, techniczna, uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne i środowisko

Dla Gminy Czarna 4 miejscowości **ZAKWLIKOWANO DO OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH**:

1. Medynia Głogowska,
2. Pogwizdów,
3. Medynia Łanucka,
4. Zalesie.

3.5. Wybór obszarów rewitalizacji wraz z uzasadnieniem

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w Gminie Czarna, a także **oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone podczas spotkań z mieszkańcami**, doprowadziły do wyodrębnienia **obszaru rewitalizacji na terenie gminy**, który cechuje się występowaniem negatywnych zjawisk i problemów, ale także wysokim **potencjałem endogenicznym**.¹⁶

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się przesłankami wynikającymi z *Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020: obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk; obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego; obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.*

Wyznaczając obszary do rewitalizacji na terenie zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych w Gminie Czarna brano pod uwagę **koncentrację negatywnych zjawisk szczególnie w sferze społecznej** zdiagnozowanych na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących problemów społecznych oraz czynników gospodarczych i walorów funkcjonalno-przestrzennych obszarów zaniedbanych technicznie a także z uwagi wynikającej z **przeprowadzonych rozmów i dyskusji podczas konsultacji społecznych wśród mieszkańców Gminy Czarna**.

3.5.1. Obszary do rewitalizacji

Wyniki diagnozy wskazują, iż miejscowości, które są najbardziej dotknięte problemami społecznymi to **Medynia Głogowska oraz Pogwizdów**, a także są to miejscowości, w których koncentracja negatywnych zjawisk jest największa wśród obszarów zdegradowanych.

Obszar do rewitalizacji zajmuje 496,8137 ha co stanowi **6,36% powierzchni Gminy Czarna**, i jest zamieszkiwany przez:

- Pogwizdów (1201- liczba osób mieszkająca na ww. terenie)
 - Medynia Głogowska (1602 liczba osób mieszkająca na ww. terenie)
- co stanowi **24,55% ludności Gminy Czarna**.

¹⁶ Mówiąc o potencjale rozwojowym, należy zauważyć, iż bieg procesów innowacyjnych zależny jest od endogenicznych, wewnętrznych cech regionu, które wynikają z jego możliwości społeczno-gospodarczych, efektywności działań władz publicznych czy sytuacji przestrzennej.

Rysunek 15. Wyznaczony obszar do rewitalizacji w miejscowości Medynia Głogowska i Pogwizdów.

ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY :	
Dane statystyczne	WSKAŹNIKI GORSZE NIŻ ŚREDNIA REFERENCYJNA DLA GMINY
SFERA SPOŁECZNA	<p>• Ludność w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania</p> <p>• Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p> <p>• Liczba długotrwale bezrobotnych w % ludności ogółem</p> <p>• Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p> <p>• Wyniki egzaminów 6-klasisty</p> <p>• Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p> <p>• Frekwencja w wyborach WYBORY PREZYDENTA RP 10 maja 2015 r.</p> <p>• Liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania</p> <p>• Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p> <p>• Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</p> <p>• Liczba budynków wzniesionych przed 1989 r.</p> <p>• Liczba budynków przyłączonych do sieci gazowej</p> <p>• Liczba zabudków wpisanych do rejestru zabytków</p>
SFERA PRZYSTĘPNO-FUNKCJONALNA	<p>• Odsutek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej</p> <p>• Odsutek ludności korzystającej z sieci wodociągowej</p> <p>• Odsutek ludzi korzystającej z sieci gazowej</p>
SFERA TECHNICZNA	<p>• Dostępność do infrastruktury kultury w przeliczeniu na 100 osób</p>
SFERA SRODOWISKOWA	<p>• Liczba budynków mieszkalnych z azbestem</p>
Główne cechy charakterystyczne podobszaru :	
<p>• Wnioski z pogłębionej diagnozy (badania ankietowe, konsultacje)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się społeczności lokalnej; • Zubożenie społeczeństwa (bieda, bezrobocie, ubóstwo); • Niska aktywność społeczna mieszkańców; • Niska aktywność gospodarza; • Lokalizacja obszarów oddalona od większych ośrodków miejskich; • Brak miejsc do spędzania wolnego czasu; • Duża liczba starszych budynków, co przekłada się na ich stan techniczny; • Duży ruch komunikacyjny;

3.5.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Po wyznaczeniu granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano **pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji**. Głównym celem pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było rozpoznanie problemów społecznych dotyczących wyznaczonych obszarów oraz problemów im towarzyszących:

- gospodarczych (np. niski stopień przedsiębiorczości),
- przestrzenno-funkcjonalnych (np. niewystarczający stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, drogową i społeczną – usługi),
- technicznych (np. degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych),
- środowiskowych (np. obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi, bądź stanu środowiska).

Prowadzona pogłębiona diagnoza pozwala na sformułowanie celów rewitalizacji, jej kierunków oraz konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwalających na osiągnięcie zakładanych efektów prowadzonej rewitalizacji:

Pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie analizy danych statystycznych oraz badań jakościowych :

- wywiadów grupowych prowadzonych podczas spotkań z mieszkańcami,

- badań ankietowych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych. W badaniu wzięto udział 38 osób. Ankiety realizowane były podczas warsztatów.

Szczegółowa analiza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Respondenci zgodzili się, iż **zdiagnozowane obszary kryzysowe i obszar rewitalizacji mają istotne znaczenie dla rozwoju Gminy Czarna, a równocześnie są obszarami, które koncentrują w sobie negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze**. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany, jako objęty w całości koncentracją powiązanych ze sobą problemów ubóstwa, bezrobocia, bezpieczeństwa i niskiego poziomu uczestnictwa w życiu społecznym. Na tę koncentrację nakłada się wysoka skala problemów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym, w tym w szczególności niski poziom estetyki przestrzennej i niedobór w jej zagospodarowaniu na cele publiczne w niektórych częściach wyznaczonych obszarów.

Szukając uzasadnienia dla takich opinii zapytano mieszkańców o problemy do rozwiązania w procesie rewitalizacji a które są dostrzeżone na wskazanych obszarach w sferach : gospodarczej, społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

Badani mieszkańcy spośród listy przykładowych problemów społecznych, wskazali występujące najczęściej, jako wiążące problemy mieszkańcy wskazywali kwestie związane z ubóstwem.

Wykaz wskazanych problemów, które są zauważalne na obszarach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji Gminy

ubóstwo-bieda	63%
bezrobocie	34%
przebieżczość	13%
niska estetyka otoczenia	32%
brak instytucji, organizacji integrujących mieszkańców Gminy	29%
niewielka ilość (mała aktywność) małych i średnich przedsiębiorstw	16%
brak lub słaba aktywność ośrodków rekreacyjnych i sportowych	26%
niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura kulturalną	18%
emigracja z Gminy młodych i dobrze wykształconych osób	43%
dostęp do mediów (min.kanalizacja, wodociągi)	23%
słaba samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi	15%

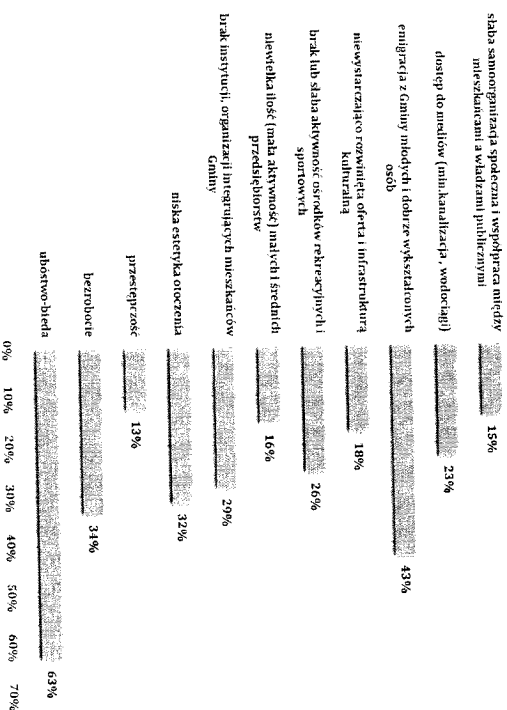
Bezrobocie zdaniem respondentów (34%-wskazało na problem) nie koncentruje się w poszczególnych częściach gminy, lecz dotyczy w porównywalnym stopniu całego obszaru. Warto podkreślić, że 63% respondentów uznało, że bieda (ubóstwo) na wskazanym terenie do **rewitalizacji występuje w stopniu dużym**. Odzwierciedla to słabą kondycję finansową mieszkańców terenów rewitalizacji. Badani mieszkańcy próbując zdefiniować analizowane zjawisko, utożsamiali je z brakiem pracy, brakiem zaradności życiowej, alkoholizmem z jednej strony, z drugiej zaś dostrzegali, że dotyczy ono także osób starszych i samotnych, rodzin wielodzietnych lub gospodarstw domowych, w których żyją osoby niepełnosprawne wymagające całodobowej opieki (osoby zależne).

Mieszkańcy biorący udział w badaniu i akcentujący istnienie problemu związanego z emigracją z Gminy młodych i dobrze wykształconych osób (43%) podkreślali także problemy z znalezieniem pracy.

Kolejne obszary problemowe, na które zwracali uwagę mieszkańcy to niska estetyka otoczenia (32%-respondentów) oraz niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna (26%). Ponad połowa badanych, którzy dostrzegli te braki, uznało, że występują one na terenach wyznaczonych do **rewitalizacji w dużym stopniu**.

Jako wiążące problemy w sferze przedsiębiorczości mieszkańcy respondenci wskazywali niewielką ilość (mała aktywność) małych i średnich przedsiębiorstw (16%), brak lub zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami, brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Na obszarze rewitalizacji stwierdzono także znaczący problem środowiskowy w postaci bardzo dużego przekroczenia poziomu emisji NO2 pochodzących głównie z transportu (komunikacji). Kryzys w obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny oraz gospodarczy, techniczny, funkcjonalno-przestrzenny oraz środowiskowy.

Graniczna prezentacja badania opinii społecznej mieszkańców Gminy Czarna

Przeprowadzona diagnoza, wsparta wynikami badań ankietowych zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące delicyjy podobszarów rewitalizacji:

Zdiagnozowane problemy społeczno -gospodarczo przestrzenne i środowiskowe obszaru rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA
SFERA GOSPODARZA, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA ŚRODOWISKOWA
TECHNICZNA

- Problemy społeczne w tym:
 - Wysoki % mieszkańców korzystających z pomocy społecznej głównie z powodu ubóstwa;
 - Bezrobocie - szczególnie wśród osób w wieku produkcyjnym (izolacja społeczna, niewystarczający stopień mobilności zawodowej);
 - Brak miejsc pracy, trudności w uzyskaniu okresowych umów o pracę dla bezrobotnych, tworzenia miejsc pracy w niepełnym wymiarze godzin itp.;
- Brak miejsc i aktywności integrujących mieszkańców;
- Brak dostępu do nowoczesnej technologii;
- Brak zaplecza dla prowadzenia działalności kulturalnej;
- Zubożenie społeczeństwa (wzrost nierówności dochodowych, ograniczenie siły nabywczej gospodarstw domowych);
- Niewystarczająca oferta usług dedykowanych seniorom;

- Niski poziom kapitału społecznego;
- Słaby przepływ informacji w sprawach dotyczących najbliższego otoczenia zamieszkania;
- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa stanowiący wyzwanie dla systemu świadczenia usług publicznych w Gminie;
- Emigracja młodych mieszkańców Gminy;
- Zaburzenia stosunków międzybudżetowych (niezręczliwość, nieoptymalność, egotyzm);
- Niedobór organizacji pozarządowych aktywizujących mieszkańców zarówno społecznie jak i zawodowo;
- Niedostateczna opieka nad dziećmi i młodzieżą;
- Nie wystarczająca oferta zagospodarowania wolnego czasu dzieciom i młodzieży;
- Problem jakości powietrza związany z niską emisją i sposobem ogrzewania;
- Mate wykorzystanie terenów nadających się do prowadzenia działalności gospodarczej (np. turystyka kulturowa);
- Brak infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki (parkingi, drogi);
- Niska estetyka przestrzeni publicznych - drogi, placów, skwerów, parków, małej architektury;
- Duża liczba starszych budynków;

Proponowany kierunek działań rewitalizacyjnych:

Wśród działań rewitalizacyjnych mieszkańcy zaproponowali w pierwszej kolejności rozwój ośrodków kultury (18, 42%), podniesienie standardu życia mieszkańców - warunków pracy, zamieszkania i rekreacji (15, 79%) oraz powstanie miejsc integracji międzypokoleniowej (10, 53% badanych).

W wyniku działań rewitalizacyjnych mieszkańcy oczekują na **rozbudowę Ośrodka Gancarskiego** także na poprawę stanu przestrzennego i estetyki zabudowy w centrum wsi.

Odpowiedź na pytanie -jaki najważniejsze cele (efekty) według Pan(a) powinny zostać osiągnięte w wyniku procesu rewitalizacji (odzwierciedlenia społeczno gospodarczego)-dotyczy obszarów do rewitalizacji

Eliminacja problemów społecznych	5,26%
Zatrzymanie trendów migracyjnych poprzez tworzenie preferencyjnych warunków pracy i zamieszkania	7,89%
Podniesienie standardu życia mieszkańców - stworzenie warunków do pracy, zamieszkania i rekreacji	15,79%
Zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez utworzenie stref aktywności gospodarczej z pełnym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i drogową - w celu rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości	7,89%
Rozwój ośrodków kultury w tym rozbudowa Ośrodka Gancarskiego	18,42%
Powstanie miejsc integracji międzypokoleniowej	7,89%
Stworzenie warunków dla integracji osób starszych (zajęcia edukacyjno- kulturalne, zajęcia ruchowe)	10,53%

Intensyfikacja ochrony środowiska naturalnego i kulturowego, przyrody i krajobrazu	2,63%
Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej – wodno-kanalizacyjnej i drogowej	7,89%
Poprawa i rozwój infrastruktury społecznej – ilości i standardu usług kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej, handlu, rzemiosła i gastronomii	7,89%
Poprawa jakości przestrzennego i estetyki zabudowy w centrach wsi oraz wzdłuż dróg	7,89%

3.5.3. Potencjał obszaru rewitalizacji

Potencjał obszaru rewitalizacji to przede wszystkim dziedzictwo kulturowe, a mianowicie tradycje garncarskie. Otóż Medynia Głogowska wraz z otaczającymi ją miejscowościami Medynią Łabcuczką, Pogwizdowem i Zalesiem tworzyła niegdyś niezwykle przężny ośrodek garncarski, jeden z największych w Polsce. W II poł. XIX wieku czynnych było tu ok 120 warsztatów ceramicznych. Rozwój tego rzemiosła uwarunkowały bogate pokłady glin garncarskich- tustego Hlu i Krichej plecówki, występujące na tym terenie. Niesprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa zmuszały mieszkańców tych ziem do poszukiwania innego źródła dochodu, którym stał się najpierw wyrób cegieł i dachówek ceramicznych, później garncarstwo. Wyrabiano przede wszystkim naczyńia użytkowe o zróżnicowanym zdobnictwie i kształtach. Podstawowym wytworzonym tu produktem były różnej wielkości i przeznaczenia garnki. Wyrabiano dzbany na wodę i mleko, miski, donice, naczyńia na ziarno i miód oraz tzw. dwójaki, które służyły do noszenia obiadu w pole. W okresie międzywojennym oraz po II wojnie światowej rzemiosło garncarskie zaczęło tracić na znaczeniu, wyroby gliniane zostały wyparte przez trwalsze i coraz szerzej dostępne naczyńia blaszane i fajansowe.

Gdy naczyńia gliniane zostały wyparte przez inne, z trwalszego materiału-rękoźmielniczy z Medyni zmuszeni byli do poszukiwania innego odbiorcy swoich produktów. Drugi okres dziejów ośrodka garncarskiego rozpoczyna się w latach pięćdziesiątych XX w., kiedy za sprawą leżającej spółdzielni „Cepelia”, do której należała większość garncarzy, zmienił się sposób dystrybucji tradycyjnej ceramiki. W latach 60. XX w. na fali rozwijającej się mody na „ludowość” uformował się tu znany w Polsce i za granicą ośrodek ludowego rzemiosła artystycznego.

W okresie kryzysu gospodarczego i przemian politycznych w latach 80 XX w. Cepelia zaczęła przeżywać trudności ekonomiczne, co doprowadziło do jej rozwiązania w 1993 roku. To wydarzenie sprawiło, że garncarze utracili główny rynek zbytu na swoje wyroby. Coraz mniejsze zainteresowanie społeczne tą formą twórczości spowodowało niemałe zainteresowanie upadek rzemiosła w Medyni. Dodatkowo u schyłku XX wieku stopniowo spadało zainteresowanie tą formą twórczości, co spowodowało w latach 80-tych i 90-tych całkowity zastój w rzemiosle. Po dawnej świetności ośrodka pozostały jedynie puste warsztaty i wygaszone piece. **Ale pozostali także ludzie, autentyczni garncarze, którzy obecnie mogą być w ramach prowadzonej rewitalizacji na terenie Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa ogromnym potencjałem do wykorzystania a zaplanowane działania rewitalizacyjne przyczynią się do zmniejszenia lub niwelacji problemów społecznych mieszkańców obszaru.**

3.5.4. Zasięg terytorialny obszaru i uzasadnienie jego wyboru w odniesieniu do wskaźników referencyjnych dla województwa podkarpackiego.

Wskazany obszar do rewitalizacji wykazuje także niekorzystne wskaźniki w odniesieniu do wskaźników referencyjnych dla województwa podkarpackiego określonych w Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Załącznik do Uchwały nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18.04. 2017 r.).

Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji zgodnie z „Instrukcją przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”:

Obszar rewitalizacji

WSKAŹNIK DEGRADACJI MIEJSCOWOŚCI	WARTOŚĆ REFERENCYJNA DLA WOJEWÓDZTWA
1.DEMOGRAFIA : Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (stan na 31.12.2014)	-0,25
	-0,11

Poniżej wartości ref.dla województwa.

2.POMOC SPOŁECZNA : Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania

13,3

6,1

Powyżej wartości ref.dla województwa

3.PODMIOTY GOSPODARCZE: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania

3,15

7,6

Poniżej wartości ref.dla województwa

4.INTEGRACJA SPOŁECZNA:

Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania

0,00

0,33

Poniżej wartości ref.dla województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Urzędu Gminy Czarna oraz Instrukcji Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

4. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

4.1 Wizja obszarów zdegradowanych

Nadrzędnym celem podejmowanych działań w perspektywie kilku najbliższych lat jest poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Czarna, powstrzymanie degradacji obszaru znajdującego się w gorszym położeniu oraz nadanie nowych ulepszonych funkcji we wskazanym przez mieszkańców miejscach ważnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego.

Wyznaczony i opisany teren rewitalizacji w Gminie Czarna zostanie poddany kompleksowej rewitalizacji w oparciu o szczegółowo zaplanowane działania rewitalizacyjne. Stan docelowy obszaru zostanie osiągnięty w roku 2020. Nadrzędną ideą planowanych działań jest wypracowanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały ich degradację. Cele i kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do poprawy wskazanego terenu w zakresie:

- **społeczny** – poprzez zapobieganie patologiom społecznym – przestępczości, marginalizacji, wykluczeniu, ale też przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom demograficznym, poprzez odbudowywanie więzi społecznych i rodzinnych, zmniejszenie bezrobocia, wyposażonych w bogatszą infrastrukturę o charakterze społecznym. Niezwykłą wagę przykłada się także w tych procesach do rozwijania i wzmacniania trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- **gospodarczym** – poprzez organizację warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze zdegradowanym nowych przedsiębiorstw;
- **przestrzennie-funkcjonalnym** – w tym zachowania dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwację zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawę środowiska naturalnego;
- **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego, dbałość o tereny zielone na zurbanizowanych obszarach i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano **wizję rewitalizacji** – tj. opis stanu obszaru rewitalizacji gminy Czarna w perspektywie roku 2022. Wypracowano ją z jednej strony w oparciu o prace warsztatowe i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty, nie zapominając także o wizji rozwoju całej gminy definiowanej na poziomie obowiązującej strategii gminy. Podjęcie takie gwarantuje spójność obu dokumentów strategicznych już na poziomie wizji i gwarantuje, iż deklarowane cele są zbliżone w myśleniu o rozwoju obszaru i w sposób zintegrowany i kompleksowy przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji została określona następująco:

W 2022 roku obszar rewitalizacji czyli Medynia Głogowska i Pogwizdów staną się ożywionym Ośrodkiem Garncarskim i dzięki temu stanie się miejscem atrakcyjnym do zamieszkania i spędzania czasu wolnego dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców. Na zrewitalizowanym terenie wzrosnie aktywność gospodarza oraz społeczna mieszkańców.

Powyższa wizja jest uzależniona od realizacji zakresu działań w planowanym okresie interwencji.

4.2.Cele rewitalizacji – logika interwencji

Wyznaczone cele rewitalizacji oraz kierunki interwencji odpowiadają wcześniej zidentyfikowanym potrzebom i służą eliminacji bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Głównym działaniem rewitalizacyjnym przewidzianym w Lokalnym Programie Rewitalizacji jest ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji w Gminie Czarna oraz wzmocnienie wewnętrznej potencjału tego obszaru w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całej gminy.

Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców zdegradowanych obszarów Gminy Czarna poprzez ograniczenie wysokiej koncentracji problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

Powyzszy cel realizowany będzie przez dwa cele strategiczne obejmujące wszystkie sfery procesu rewitalizacji (tj. społeczną, gospodarczą, przestrzennie-funkcjonalną i środowiskową). Osiągnięcie celów strategicznych nastąpi poprzez realizację celów szczegółowych i kierunkowe działania rewitalizacyjne, dzięki którym negatywne zjawiska zostaną znacznie ograniczone lub całkowicie wyeliminowane.

Mając na uwadze powyższe, cele strategiczne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 zostały sformułowane w następujący sposób:

CEL STRATEGICZNY 1

Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

Cel strategiczny 1 Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych skupia się przede wszystkim na przeciwdziałaniu zdiagnozowanym problemom w sferze społecznej i na poprawie relacji społecznych przede wszystkim na obszarze rewitalizacji oraz obszarze zdegradowanym Gminy Czarna. Przedsięwzięcia w ramach tego celu koncentrować się będą w głównej mierze na zapobieganiu wykluczeniu różnych grup społecznych, w tym osób bezrobotnych, seniorów i mieszkańców borykających się z trudnościami w życiu codziennym.

Cel strategiczny 1 skupia się przede wszystkim na wprowadzeniu na obszarze rewitalizacji nowych funkcji dedykowanych społeczności lokalnej. Działania takie dotyczą istoty rewitalizacji, która jest modernizacja zaniedbanej lub nieefektywnie wykorzystywanej infrastruktury i nadawanie jej nowego życia. Najważniejsze w tym obszarze to działania **rewitalizacji wybranych obszarów Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie**. Ośrodek Garncarski w Medyni Głogowskiej to dawne zagłębienie ceramiczne, które swoim zasięgiem obejmowało cztery sąsiadujące z sobą miejscowości. Od połowy XIX wieku aż do lat osiemdziesiątych XX wieku w terenie osiedlenia garncarskim zatrudnienie miały około osiemdziesiąt procent mieszkańców, czynnych było około 120 pieców garncarskich i jeszcze więcej pracowni, w których pracowały całe rodziny. Do początku lat 90-tych znaczną część mieszkańców zrzeszona była w Spółdzielni Cepela, która zapewniała zbyt wyrabianych tu wyrobów. Po upadku spółdzielni lokalni wywórcy w krótkim czasie stracili jedyną źródło swoich dochodów. Spowodowało to pogłębiającą się degradację społeczną i gospodarczą tego obszaru. Dodatkowo problem ten podkreślały coraz bardziej zaniedbane i niszczone nieczynne pracownie, wolno stojące nieużywane piece garncarskie, magazyny mieszczące nieduży towar. Wpłynęło to bardzo mocno na jakość życia społecznego mieszkańców mających poczucie postępującego zubożenia i wykluczenia społecznego.

Obecnie w Medyni Głogowskiej istnieje kilka czynnych obiektów turystycznych, które dają zatrudnienie niewielkiej grupie mieszkańców. Jest to jednak zbyt mała skala pomocy, niewspółmierna do istniejącego tu od kilkadziesiąt lat problemu.

Pobudzenie gospodarcze tego obszaru wymaga koniecznych inwestycji, które wpłyną na poprawę zdegradowanej infrastruktury i przywrócenie im dawnych lub nadanie nowych funkcji.

Jednym z ważniejszych problemów dotyczących mieszkańców obszaru rewitalizacji jest postępująca marginalizacja poprzez wysoki stopień ubóstwa czy bezrobocia mieszkańców

obszaru. Przekłada się to na wysoki stopień społecznej apatii i coraz częstszego wycofywania się ludzi z aktywnego życia społecznego. Ponowna integracja społeczna osób podlegających wykluczeniu wymaga zarówno pracy z tymi osobami, jak i z ich otoczeniem poprzez podejmowanie działań, których istotą będzie ponowne ich włączenie w główny nurt życia społecznego. Coraz ważniejsza staje się kompleksowa pomoc, polegająca na udzieleniu wsparcia wielowymiarowego, a także ponownym włączeniu jej do życia społecznego. Wspieranie łączące zarówno reintegrację społeczną, jak i uzyskanie zatrudnienia, jest dużo bardziej efektywne i trwałe, dlatego tak ważne jest wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej do rozwiązywania problemów na obszarze rewitalizacji.

Cel strategiczny 1: Rewitalizacja społeczną w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

Cel operacyjny

- Poprawa estetyki i modernizacja kompleksu istniejącej Zagrody Garncarskiej,
- Modernizacja budynku Ośrodka Kultury - remizy przylegającego bezpośrednio do kompleksu Zagrody Garncarskiej,
- Utworzenie miejsca obsługi turystów,
- Prowadzenie działań w zakresie promowania aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia.

Kierunki działań

Cel operacyjny

- Prowadzenie działań dotyczących walki z patologiami społecznymi oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu
- Stworzenie bezpiecznych przestrzeni do prowadzenia działań kulturalnych i rekreacyjnych -wypoczynkowych dla mieszkańców.
- Poprawa dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Szkolenia, wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych.
- Finansowanie wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego.

Cel operacyjny

- Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego osób zamieszkujących obszary rewitalizacji.
- Poprawa estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznych.
- Poprawa dostępności oraz jakości terenów rekreacyjnych i zielonych,

w tym tworzenie nowych, atrakcyjnych przestrzeni oraz kreowanie miejsc spotkań lokalnych społeczności.

CEL STRATEGICZNY 2

Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji. Kolejny cel Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego odnosi się do działań zmierzających do pobudzenia aktywności środowisk lokalnych i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju gospodarczego i wzrostu zatrudnienia. Szczególnie iż problem bezrobocia jest jednym z negatywnych zjawisk zaobserwowanych na terenie rewitalizacyjnym.

Zaproponowane kierunki interwencji skupiają się na tworzeniu warunków do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz pobudzenia przedsiębiorczości wśród lokalnej społeczności. Realizacja projektu rewitalizacji ośrodka garncarskiego przyczyni się do pobudzenia wśród mieszkańców inicjatyw gospodarczych opartych na dziedzictwie kulturowym i turystyce przyjazdowej. Udostępnienie nieczynnych dotąd pracowni, modernizacja Zagrody przy czynie się do otwarcia tego obszaru dla większej grupy turystów polskich i zagranicznych, a przez to do stworzenia nowych miejsc pracy zarówno w instytucjach publicznych jak i w powstających firmach prywatnych.

Rewitalizacja dawnego zagłębia garncarskiego to projekt, który zaktywizuje lokalną społeczność, wpłynie na podniesienie jakości ich życia, nada tej społeczności nowa perspektywę rozwoju gospodarczego, intelektualnego i społecznego.

Cel operacyjny 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji (współpraca z PUP, staże, szkolenia, doradztwo);
- Realizacja Programów aktywizujących garncarzy z terenu Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa: Budowanie partnerstwa na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.
- Grupowe szkolenia z podstaw przedsiębiorczości, prowadzenia firmy,

- rozliczeń księgowych.
- Dotacje na otwarcie działalności.
- Wsparcie pomostowe.
- Wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób, które otworzą działalność gospodarczą.

Cel operacyjny 2.2. Integracja środowisk gospodarczych dla przeciwdziałania marginalizacji obszaru objętego kryzysem

- Tworzenie narzędzi i instrumentów wsparcia przedsiębiorczości;
- Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej dla przeciwdziałania bezrobocia

4.3. Projekty rewitalizacyjne

W niniejszym rozdziale przedstawiono zbiorczo projekty przewidziane do realizacji w ramach wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022*.

W wyniku naboru wniosków i przeprowadzonych konsultacji społecznych do Programu zgłoszono **ogółem 7 projektów**: 6 projektów społecznych i 1 projekt inwestycyjny. Do programu nie zgłoszono zadań uzupelniających.

Ponizej zdefiniowane przedsięwzięcia są zlokalizowane w obrębie wyznaczonych terenów zdegradowanych, tym samym oddziałując na nie.

Zaproponowane projekty będą finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

Lista projektów stanowi kompletny katalog przedsięwzięć zgłoszonych przez wszystkich zainteresowanych interesariuszy funkcjonujących w życiu społecznym Gminy Czarna.

Nr zadania	Tytuł zadania	Okres realizacji	Lokalizacja/obszar rewitalizacji	Investor/realizator
Z1/1/2017	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej	2017 – 2020	Podboszar. Medynia Głogowska Pogwizdów	Gmina Czarna
ZADANIE INWESTYCYJNE				

ZADANIA SPOŁECZNE

ZS/1/2019	Mój Działek był garncarzem	2019-2022	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarniej
ZS/2/2017	Dzieńdzietwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie	2017	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarniej
ZS/3/2017	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna	2018-2022	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gmina Czarna/ Fundacja Rozwoju Społeczno-Gospodarczego INWENGA
ZS/4/2017	Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną	2018-2022	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gmina Czarna/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej
ZS/5/2017	Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF - Gmina Czarna	2018-2022	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gmina Czarna / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej
ZS/6/2017	Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	2018-2022	Podobszar: Medynia Głogowska Pogwizdów	Gmina Czarna/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej

4.3.1. Projekty kluczowe inwestycyjne i społeczne

W celu poprawy jakości życia mieszkańców zdegradowanych obszarów Gminy Czarna niezbędna jest realizacja projektu inwestycyjnego EFRR, który posłuży realizacji projektów społecznych EFES

PROJEKTY INWESTYCYJNE:

ZI/1/2017	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej
-----------	--

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gmina Czarna

Źródła finansowania: RPO WP 2014-2020 Dz. 6.5. (EFRR) oraz środki własne gminy.

Szacunkowa wartość projektu: 9 000 000 zł.

Planowany termin realizacji projektu: 2017-2020

Miejsce realizacji: podobszar 1 Medynia Głogowska

Zakres projektu/zadania:

Odnowienie, remont, modernizacja, rekonstrukcja nieczynnych warsztatów i pieców garncarskich w celu nadania im nowej funkcji – wystawienniczo – usługowej (prowadzenie prezentacji, warsztatów, sprzedaż rękodzieła)

Poprawa estetyki i modernizacja kompleksu istniejącej Zagrody Garncarskiej i dostosowanie go do nowych funkcji:

1. **Utworzenie miejsca integracji mieszkańców** (w tym starszych garncarzy) z przystosowaniem go do prowadzenia warsztatów garncarskich dla dzieci i młodzieży (stanowiska pracy z kołami garncarskimi)

2. **Utworzenie miejsca ekspozycyjno- muzealnego, zawierającego min:**

- duży piec garncarski stanowiący eksponat obrazujący typ dawnych pieców znajdujących się w Medyni (było ich ok. 120 w latach 60-tych XX w)

- ekspozycja tradycyjnej ceramiki wzbogacona zostanie o nagrane wypowiedzi starszych osób (- miejsce na projekcję archiwalnych filmów o ośrodku garncarskim z 1949 r.).

3. **Utworzenie miejsca obsługi turystów**- w którym znajdować się będzie informacja turystyczna (min. informowanie o pracowniach i galeriach oraz innych atrakcjach znajdujących się na obszarze całego zagłębia), punkt sprzedaży biletów, sklepik z pamiątkami i produktami lokalnymi.

4. Wykonanie niezbędnych remontów dwóch istniejących budynków drewnianych i wykonanie w nich szczegółowej rekonstrukcji wnętrza z przełomu XIX i XX wieku.
5. Zagospodarowanie dziedzina i całego obfajcia Zagrody Garncarskiej - wykonanie ogrodzenia, budowa malej architektury, oświetlenie.
6. Zakup wyposażenia - dawnych sprzętów, mebli, sprzętu, urządzeń, instalacji multimedialnych.
7. Modernizacja budynku Ośrodka Kultury - remizy przylegającego bezpośrednio do kompleksu Zagrody Garncarskiej.
 - zmiana kolorystyki elewacji, modernizacja dachu oraz przystosowanie obiektu dla osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Rewitalizacja drogi gminnej nr 1456 z przeznaczeniem na „Ulicę Władysławy Prucnal”, która będzie pełnić rolę łącznika wszystkich zrewitalizowanych obiektów.
 - wykonanie stylowego oświetlenia w charakterze całości ośrodka,
 - poszerzenie pobocza drogi poprzez przykrycie rowów z przeznaczeniem na deptak, na którym można będzie organizować kiermasze ceramiki, imprezy
 - zaopatrzenie drogi w tablice informujące o atrakcjach ośrodka garncarskiego.

WIZUALIZACJA PROJEKTU:

Zagroda Garncarska -stan obecny

DANE REWITALIZACYJNE:

Cele projektu w odniesieniu do potrzeb rewitalizacji

Pobudzenie gospodarcze obszaru modernizacja starych obiektów i nadanie im nowych funkcji poprawa zdegradowanej infrastruktury podniesienie jakości życia lokalnej społeczności wskazanie jej nowej perspektywy rozwoju gospodarczego, intelektualnego i społecznego.

Odbiorcy projektu:

- Mieszkańcy Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa
- Emeryci i wszystkie osoby starsze (w tym zatrudnieni kiedyś przez spółdzielnię Cepelia)
- Młodzież
- Dzieci

Oczekiwane efekty:

- Zintegrowanie środowiska (w tym środowiska garnarczy)
- Zaanagazowanie osób starszych do prowadzenia warsztatów, pokazów, pełnienia roli przewodników,
- Wzrost przyjazdów turystów do Ośrodka Garncarskiego
- Otwarcie nowych gospodarstw agroturystycznych wykorzystujących w swojej działalności lokalne tradycje

Wskaźniki produktu :

1. Powierzchnia nowo budowanych budynków: 409,6 m²

Budynek A (funkcja - punkt informacyjny)

Powierzchnia zabudowy: 43,31 m²

Budynek C (funkcja budynek wystawienniczo-ekspozycyjny)

Powierzchnia zabudowy: 199,13 m²

Budynek E (funkcja b. warsztatowo-szkoleniowy, miejsce spotkań)

Powierzchnia zabudowy: 110,45 m²

Budynek F (funkcja b. sanitarno-magazynowy)

Powierzchnia zabudowy: 56,71 m²

2. Powierzchnia istniejących budynków (zmiana funkcji)

Budynek B (nowa funkcja - dom garncarza, pracownia zimowa, komora)

Powierzchnia zabudowy: 74,0 m²

Budynek D (nowa funkcja - warsztat garncarza - leśni)

Powierzchnia zabudowy: 54,5

Budynek H (Ośrodek Kultury, remiza OSP - dostosowany do osób niepełnosprawnych)

3. Powierzchnia działek 0,58 ha

1458/1 – 0,18 ha

1458/2- 0,02 ha

1459/1 – 0,02 ha

1459/2 – 0,05 ha

1460 – 0,02 ha

3316/2 – 0,29 ha

Wskaźniki rezultatu

1. Wydużenie okresu funkcjonowania obiektu:

Obecnie Zagroda Garncarska czynna jest tylko w sezonie letnim- od 1 maja do 31 października. Po przebudowie okres działalności obiektu wydłuży się na cały rok.

2. Nowe funkcje:

Punkt informacyjny - 1

Miejsce warsztatowo- szkoleniowe czynne przez cały rok - 1,

w tym: stanowiska warsztatowe, miejsce spotkań, integracji środowiskowej,

Miejsca wystawienniczo-ekspozycyjne z wykorzystaniem multimedii w nowym obiekcie - 1

Ekspozycje tradycyjne przygotowane w istniejących starych domach - 2

Ekspozycje plenerowe - 3

Obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych - 5

3. Zwiększenie zatrudnienia:

1 dodatkowy etat

4. Zwiększenie odwiedzin w obiekcie - o 50%

5. Działania dla przedsiębiorców i osób fizycznych:

- Utworzenie pracowni ceramicznej, wyposażenie, zatrudnienie, materiały, meble, regały, reklama, komputer, elektryczny piec garncarski, koło garncarskie, strona www,

- Adaptacja dawnych pracowni i pieców garncarskich na cele ekspozycyjne naprawa, porządkowanie, odnawianie, malowanie, opisanie, wykonanie tablic, oświetlenie, regały, meble, odnawianie dawnych sprzętów, wywołanie zdjęć, zatrudnienie np. do robienia naczyń, wypalania w piecu

- Ekspertyzy, badanie gliny, szkliva, wykonanie odpowiednich mieszanek glin, Promowanie i sprzedaż ceramiki i rzemiosła, udział w targach zagranicznych, opłaty za certyfikaty, patenty na używanie nazwy,

- Nauka zawodu garncarstwa, szkolenie,

- Prowadzenie warsztatów, honoraria,

- Utworzenie agroturystyki z elementami nauki garncarstwa lub promocji garncarstwa.

KOMPLEMENTARNOŚĆ

Projekt jest komplementarny do :

1. **Projektu pn. „Dziedzictwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie”** – którego celem jest przeprowadzenie badań terenowych na obszarze dawnego zagłębia garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie w celu udokumentowania i upowszechnienia niematerialnego dziedzictwa kulturowego tego obszaru. A następnie wyniki będą prezentowane w zrewitalizowanym Ośrodku Gancarski.

2. **Projektu pn. : Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna-** grupy docelowe tożsame z wymienionymi dla Działania 7.7 w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane osoby zamieszkujejące na obszarach objętych działaniami

rewitalizacyjnymi co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tych obszarów jako najbardziej potrzebujących.

- Projektu pn: Mój dziadek był garmcarzem.** W ramach projektu w pracowniach utworzonych w zrewitalizowanych obiektach obecnej Zagrody Garmcarskiej odbywać się będą zajęcia z toczenia naczyń na kole garmcarskim, lepienia figur, szklwienia i wypalania form w piecach garmcarskich. Poza nauką rzemiosła dzieci będą brały udział w spotkaniach ze starszymi osobami, które będą opowiadać o historii ośrodka garmcarskiego. Uatrakcyjnieniem zajęć będą instalacje multimedialne, ekspozycje, filmy i zdjęcia, które będą znajdować się w zrewitalizowanych obiektach. Do prowadzenia zajęć zaangażowani zostaną starsi garmcarze, dla których działalność ta stanie się dodatkowym źródłem dochodu a także przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu ich z życia społecznego. Systematyczne spotkania z dziećmi, młodzieżą oraz z innymi garmcarzami wpłyną pozytywnie na integrację środowiska i przyczynią się do budowania poczucia lokalnej tożsamości.

PROJEKTY SPOŁECZNE

ZS/1/2019

Projekt pn. Mój dziadek był garmcarzem

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gminy Ośrodek Kultury i Rekreacji

Źródła finansowania: MKiDN oraz środki własne

Szacunkowa wartość projektu: 40 000 zł

Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów

Planowany okres realizacji projektu: 2019-2022

Opis projektu

Projekt dotyczy będzie prowadzenia systematycznej nauki garmcarstwa dla dzieci z przedszkoli i szkół obszaru objętego rewitalizacją (szkoda i przedszkole w Medyni Głogowskiej, szkoła i przedszkole w Medyni Łańcutkiej - do której uczęszczają dzieci z Pogwizdowa). W ramach projektu w pracowniach utworzonych w zrewitalizowanych obiektach obecnej Zagrody Garmcarskiej odbywać się będą zajęcia z toczenia naczyń na kole garmcarskim, lepienia figur, szklwienia i wypalania form w piecach garmcarskich. Poza nauką rzemiosła dzieci będą brały udział w spotkaniach ze starszymi osobami, które będą opowiadać o historii ośrodka garmcarskiego. Uatrakcyjnieniem zajęć będą instalacje multimedialne, ekspozycje, filmy i zdjęcia, które będą znajdować się w zrewitalizowanych obiektach. Stworzona będzie infrastruktura pozwalająca na rozwijanie umiejętności dzieci i młodzieży a także na promowanie ich dokonani w dziedzinie twórczości. Służyć temu będą nowo utworzone: pracownie wyposażone w kółka garmcarskie, umywalki, stoły warsztatowe, miejsca na ekspozycje, przeszerzenie organizacji imprez garmcarskich, wystaw, spotkań z twórcami. Do prowadzenia zajęć zaangażowani zostaną starsi garmcarze, dla których działalność ta stanie się dodatkowym źródłem dochodu a także przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu ich z życia społecznego. Systematyczne spotkania

z dziećmi, młodzieżą oraz z innymi garmcarzami wpłyną pozytywnie na integrację środowiska i przyczynią się do budowania poczucia lokalnej tożsamości.

W ramach projektu dzieci przygotowywane też będą do roli przewodników po ośrodku garmcarskim, którzy będą okazynie oprowadzać grupy turystów i przekazywać swoją wiedzę z perspektywy wnuka dziadka-garmcarza. Dzięki takim działaniom mieszkańcy kilku pokoleń zostaną zaangażowani w cały proces rozwoju społecznego miejscowości, staną się odpowiedzialnymi właścicielami tradycji i miejsca

ZS/2/2017

Dziedzictwo niematerialne ośrodka garmcarskiego w Medyni Głogowskiej
I Pogwizdowie

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gminy Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarniej

Źródła finansowania: MKiDN oraz środki własne

Szacunkowa wartość projektu: 25 000 zł

Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów

Planowany okres realizacji projektu : 2017 r.

Opis projektu:

Ośrodek Garmcarski w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie to obszar, który znany był kiedyś w Polsce jako największe w kraju zagłębie rzemiosła garmcarskiego. Powstał w II poł. XIX wieku na terenie kilku sąsiadujących z sobą miejscowości. Łatwo dostępne pokłady glin garmcarskich, wydobywanych przez mieszkańców na własnym polu czy podwórku spowodowało, że garmcarstwo stało się tutaj zajęciem powszechnym. Tradycje garmcarskie obecne w Medyni do dziś podtrzymywane są przez kilka wielopokoleniowych rodzin, jednak umiejętności, wiedzę i doświadczenie z zakresu garmcarstwa posiada na tym obszarze jeszcze bardzo wiele osób. W ramach projektu planowane jest przeprowadzenie badań terenowych na obszarze dawnego zagłębia garmcarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie w celu udokumentowania i upowszechnienia niematerialnego dziedzictwa kulturowego tego obszaru. Do realizacji projektu zaangażowani zostaną starsi mieszkańcy Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa (w tym emerytowani garmcarze) którzy będą opowiadać o swojej pracy w rzemiośle. W ramach projektu będą wykonywać dawne nie używane już formy naczyń i opowiadać o ich zastosowaniu w gospodarstwie i w polu. Wywiady przeprowadzane będą między innymi z mieszkańcami Medyni i Pogwizdowa. Z wywiadów zostaną przygotowane nagrania audiowizualne oraz zdjęcia i teksty. Materiały służyć będą jako podstawa do utworzenia obiektów ekspozycyjno-muzealnych w Medyni Głogowskiej.

Wykonane wzory dawnych naczyń zostaną następnie wyeksponowane w zrewitalizowanym obiekcie obecnej Zagrody Garmcarskiej. Opracowane nagrania dźwiękowe i filmy oraz zdjęcia będą stanowiły niezbędne elementy do tworzenia multimedialnych opowieści. Dzięki stworzonej nowej infrastrukturze będą one mogły być wyświetlane na nośnikach typu projektor, ekrany, tablety, stichawki i inne. Dodatkowo dzięki stworzonej w ramach rewitalizacji ekspozycji dawnego pieca garmcarskiego i towarzyszących jej efektów świetlnych i dźwiękowych garmcarze będą mogli przybliżyć dzieciom i młodzieży a także dorosłym widowiskowe technologie wypalania naczyń w piecu opalany m drewnem niezależnie od warunków atmosferycznych.

Emerytowani garmcarze zaangażowani też będą do pełnienia roli przewodników po zrewitalizowanym Ośrodku Garmcarskim a także do prowadzenia warsztatów dla dzieci w utworzonych pracowni na terenie zrewitalizowanego obiektu.

Działalność ta stanie się to dla nich dodatkowym źródłem dochodu. Zgromadzona dokumentacja: archiwalne filmy, zdjęcia, dawne narzędzia będzie dostępna dla mieszkańców ośrodka garncarskiego stając się dla nich tematem spotkań integracyjnych ich wokół tematu jakim jest wspólne dziedzictwo. Nagrania z udziałem mieszkańców będą wpływać na poczucie ich wartości, będą uświadamiać im ważną rolę jaką odgrywiają w budowaniu wspólnego dobra. Nowoczesna infrastruktura przyciągnąca gości spoza samej miejscowości da miejscowym poczucie życia w ważnym, atrakcyjnym dla innych miejscu. Dzięki powstałym w ramach rewitalizacji przestrzeniom i zastosowanym tu technologiom multimedialnym, a także dzięki interesującej architekturze ich przekaz stanie się bardziej nośny, interesujący i przede wszystkim docierający do młodego pokolenia.

25/3/2017 **Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF – Gmina Czarna**

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gmina Czarna/ Fundacja Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Źródła finansowania: RPO WP 2014-2020 oraz środki własne

Szacunkowa wartość projektu: 800 000 zł

Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów

Planowany termin realizacji projektu: 2018 - 2022

Opis projektu:

Celem projektu jest zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw. Utworzenie miejsc pracy w ramach udzielonych z ERS środków w podjęcie działalności gospodarczej.

Rozwój przedsiębiorczości ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej ROF, co jest spójne z głównym celem określonym w Strategii ZIT ROF. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.7 w SGOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje stałą współpracę pomiędzy fundacją INWENCJA a Gminą Czarna z obszaru ROF w zakresie oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w otoczeniu lub wewnątrz przestrzeni zdegradowanych lub objętych innymi działaniami aktywizującymi w ramach projektów ZIT współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

Grupy docelowe tożsame z wymienionymi dla Działania 7.7 w SGOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane osoby zamieszkujejące na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi, co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tych obszarów jako najbardziej potrzebujących.

W zakresie przedmiotu zakładanych działalności gospodarczych preferowane będą działalności o charakterze produkcyjnym i usługowym ponieważ kreują wartość dodaną w gospodarce a także wprowadzają nową jakość, co trwałe wpływa na podniesienie poziomu życia na obszarach objętych wsparciem projektów ZIT współfinansowanych z EFRR.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w gminie Czarna głównie poprzez:

- * bezwzględne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej,
- * wsparcie doradczo – szkoleniowe dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej uwzględniające indywidualne potrzeby uczestników.

- * bezwzględne dotacje,
 - * wsparcie pomostowe.
- Rezultaty projektu określone będą za pomocą wskaźnika rezultatu określonego w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 dla działania 7.7 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne tj: Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z ERS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 10 [szt.]

Utworzona w ramach projektu „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej” infrastruktura będzie:

1. wykorzystywana do realizacji programu meyararycznego projektu pn. „Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF – Gmina Czarna” czyli do prowadzenia szkoleń dla uczestników projektu,
2. stworzyć warunki dla rozwoju działalności gospodarczych w zawodzie „garncarz” dzięki utworzonym przestrzeniom dla prezentacji powstałych produktów ich działalności gospodarczych (sale wystawowe, stałe stoiska do prezentacji wyrobów garncarskich) a także podczas organizowanych w Ośrodku Jarmarków /wystaw.

25/4/2017

Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gmina Czarna/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej

Źródła finansowania: RPO WP 2014-2020

Szacunkowa wartość projektu: 300 000 zł oraz środki własne

Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów

Planowany termin realizacji projektu: 2018 - 2022

Opis projektu

Celem projektu jest aktywizacja i integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia. Pomoc osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukującym pracy po opuszczeniu programu, osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracującym po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia pozwala na zastosowanie form wsparcia przewidzianych dla działania 8.7 w SGOOP RPO WP 2014-2020

W ramach projektu zostaną zorganizowane następujące działania:

1. Zintegrowane oraz zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o sześcioletnią reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym i zawodowym zawierające instrumenty odpowiadające na indywidualne potrzeby
2. Wsparcie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej, w szczególności prowadzonej tym także podmioty jak Zakłady Aktywności Zawodowej, Kluby oraz Centra Integracji Społecznej, w tym rozwój i upowszechnianie zatrudnienia wspieranego. W ramach sieciki reintegracji, obok usług aktywnej integracji będą realizowane także usługi społeczne.

Grupy docelowe tożsame z wymienionymi dla Działania 8.7 w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane osoby zamieszkuje na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi lub w ich otoczeniu co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tych obszarów jako najbardziej potrzebujących.

Rezultaty projektu określone będą za pomocą wskaźnika rezultatu określonego w Szczegółowym Opisie Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 dla działania 8.7 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne tj.:

- 1) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 20 [os].
- 2) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 20 [os].

Utworzona w ramach projektu „kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej” infrastruktura ze względu na uzyskane nowe przestrzenie, wyposażone w niezbędny sprzęt multimedialny dla działań edukacyjnych i szkoleniowych będzie służyć prowadzeniu zajęć dla uczestników projektu „Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną”

ZS/5/2017

Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF- Gmina Czarna

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gmina Czarna/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej
Źródła finansowania: RPO WP 2014-2020 oraz środki własne
Szacunkowa wartość projektu: 850 000 zł
Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów
Planowany termin realizacji projektu: 2018-2022

Opis projektu

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia pozwala na zastosowanie form wsparcia przewidzianych dla działania 8.8 SZOOP RPO WP 2014-2020 zawierających się typach projektów dotyczących usług społecznych w szczególności usług środowiskowych i opiekuńczych, czyli:

- 1. Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy poprzez:
 - * wykorzystanie dziennych opiekunów, asystentów osób niesamodzielnych, wolontariatu opiekuńczego, pomocy sąsiedzkiej i innych form samopomocowych.
 - * wykorzystanie nowoczesnych technologii w usługach opiekuńczych, np. teleopieki i innych form niebezpiecznych usług opiekuńczych wykorzystujących nowe technologie, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) metod samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii.
- 2. Działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej, m.in. poprzez:
 - * tworzenie krótkookresowych miejsc opieki w zastępstwie za opiekunów nieformalnych lub sfinansowanie usługi opiekuńczej,
 - * poradnictwo, w tym psychologiczne oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia.,

- * finansowanie usług wypożyczenia sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego w celu aktywizacji społecznej osób,
- * kształcenie, w tym szkolenia, praktyki i wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych, potrzebnych do opieki nad osobami niesamodzielnymi
- * finansowanie usługi asystentki lub opiekuńczej dla osoby niesamodzielnej w celu umożliwienia jej opiekunom podjęcia aktywności zawodowej.

Grupy docelowe będą tożsame z wymienionymi dla Działania 8.8 w SZOOP RPO WP 2014-2020 zamieszkuje na obszarze ROF.

Rezultaty projektu określone będą za pomocą wskaźnika rezultatu określonego w Szczegółowym Opisie Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 dla działania 8.8 SZOOP . tj.:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzonymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu - 20 osób

Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych” finansowany z EFS komplementarny jest z projektem inwestycyjnym finansowanym z EFR „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej”, który tworząc atrakcyjną nowoczesną przestrzeń publiczną stworzy miejsce do prowadzenia działań aktywizujących(np. zajęcia plastyczne) osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, tym osoby niepełnosprawne i osoby starsze.

ZS/6/2017

Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Podmiot realizujący przedsięwzięcie: Gmina Czarna/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniej
Źródła finansowania: RPO WP 2014-2020 oraz środki własne
Szacunkowa wartość projektu: 300 000 zł
Miejsce realizacji: Medynia Głogowska, Pogwizdów
Planowany termin realizacji projektu: 2018-2022

Opis projektu

Celem głównym projektu jest poprawa zaradności i zdolności w przyczyniężaniu różnego rodzaju trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych rodzin.

W oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę i przestrzeń Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej prowadzone będą zajęcia wspierające rodziny, głównie w formie pracy podwótkowej, realizującej działania animacyjne i socjoterapeutyczne. W ramach realizacji projektu prowadzone będą również specjalistyczne rehabilitacyjne usługi opiekuńcze, wypożyczalna sprzątu rehabilitacyjnego. W pomieszczeniach zrewitalizowanego Ośrodka Garncarskiego będą prowadzone szkolenia

Zadania realizowane w ramach projektu:

Wsparcie dla rodziców:

- 1) warsztaty umiejętności wychowawczych,
- 2) indywidualne konsultacje dla rodziców oraz zajęcia grupowe,
- 3) warsztaty edukacyjno-profilaktyczne w zakresie problemu alkoholowego,
- 4) Samopomocowa Grupy Wsparcia.

Wsparcie dla dzieci:

- 1) zajęcia psychokorekcyjne z dziećmi agresywnymi, m.in. z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, przemocą, ubóstwem,
- 2) warsztaty tematyczne,
- 3) zajęcia terapeutyczne (pedagogiczne, psychologiczne, socjoterapia).

Projekt realizowany będzie w ramach działania 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Projekt będzie w dużym stopniu oddziaływał na obszar rewitalizacji oraz mieszkańców tego obszaru ze względu na to, że będzie przyczyniał się do rozwiązania wskazanych w LPR przez mieszkańców problemów związanych m.in. z brakiem wystarczającej oferty zagospodarowania czasu dzieci i młodzieży, ubóstwem, patologiami społecznymi, przestępczością (również wśród młodzieży), chuligaństwem. Projekt przyczyni się do osiągnięcia celów określonych dla obszaru rewitalizacji – celu strategicznego 1. Aktywna rewitalizacja społeczna w powiązaniu z działaniami infrastrukturalnymi, cel operacyjny 1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby mieszkańców. Zajęcia będą się odbywały w zrewitalizowanym Ośrodku Garncarskim.

Utworzona w ramach projektu „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej” infrastruktura będzie wykorzystywana do prowadzenia zajęć edukacyjnych dla uczestników programu „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej”. Nowoczesne przeszkolenie z pełnym zapleczem multimedialnym, stworzą odpowiednie warunki dla prowadzenia zajęć i spotkań dla rodzin.

Dodatkowo Ośrodek Garncarski poprzez prowadzoną własną działalność w powstaje w wyniku prac rewitalizacyjnych infrastruktury będzie także oddziaływać bezpośrednio na uczestników projektu „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej” zachęcając ich do aktywności społecznej oraz aktywności gospodarczej.

4.3.2. Powiązanie zaplanowanych zadań z celami i kierunkami rewitalizacji

Nr zadania	Tytuł zadania	Cele rewitalizacji	Kierunki rewitalizacji
ZI/1/2017	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej	<p>ZADANIE INWESTYCYJNE</p> <p>CEL STRATEGICZNY 1 :Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych</p> <p>CO1.1.Wprowadzenie na obszary zdegradowane nowych funkcji dedykowanych społeczności lokalnej.</p> <p>CO1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby Mieszkańców</p> <p>CO1.3.Zapewnienie dostępu do podstawowych usług warunkujących dobrą jakość życia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa estetyki i modernizacja kompleksu istniejącej Zagrody Garncarskiej, ▪ Modernizacja budynku Ośrodka Kultury – remizy przylegającego bezpośrednio do kompleksu Zagrody Garncarskiej, ▪ Utworzenie miejsca obsługi turystów , ▪ Prowadzenie działań w zakresie promowania aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia. ▪ Stworzenie bezpiecznych przestrzeni do prowadzenia działań gospodarczych i społecznych ▪ Poprawa estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznych. ▪ Poprawa dostępności oraz jakości

terenów rekreacyjnych i zielonych, w tym tworzenie nowych, atrakcyjnych przestrzeni oraz kreowanie miejsc spotkań lokalnych społeczności.

ZADANIA SPOŁECZNE

ZS/1/2019

Mój dziadek był garncarzem

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

CO2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

- Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego osób zamieszkujących obszary zdegradowane

ZS/2/2017

Dziedzictwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

CO2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

- Realizacja programów aktywizujących garncarzy z terenu Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.;

ZS/3/2017

Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF – Gmina Czarna

CEL STRATEGICZNY 1 :Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

CO1.1.Wprowadzenie na obszary zdegradowane nowych funkcji dedykowanych społeczności lokalnej.

- Utworzenie miejsca obsługi turystów ,
- Prowadzenie działań w zakresie promowania aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia,

CO2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji (współpraca z PUP, staże, szkolenia, doradztwo);
- Realizacja programów aktywizujących garncarzy z terenu Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.; Budowanie partnerstwa na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.
- Grupowe szkolenia z podstaw przedsiębiorczości, prowadzenia firmy, rozliczeń księgowych.
- Dotacje na otwarcie działalności.
- Wsparcie pomostowe
- Wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób, które otworzą działalność gospodarczą
- Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego osób zamieszkujących obszary zdegradowane.

CO1.3.Zapewnienie dostępu do podstawowych usług warunkujących dobrą jakość życia

CEL STRATEGICZNY 1 :Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

CO1.1.Wprowadzenie na obszary zdegradowane nowych funkcji dedykowanych społeczności lokalnej.

CO1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby Mieszkańców

- Utworzenie miejsca obsługi turystów ,
- Prowadzenie działań w zakresie promowania aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia,
- Prowadzenie działań dotyczących walki z patologiami społecznymi oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu

ZS/4/2017

Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną

CO1.3. Zapewnienie dostępu do podstawowych usług warunkujących dobrą jakość życia

- społecznemu.
- Poprawa dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Szkolenia, wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych.
- Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego osób zamieszkujących obszary zdegradowane.

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru zdegradowanego (współpraca z PUP, staże, szkolenia, doradztwo);
- Realizacja programów aktywizujących garncarzy z terenu Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.;

CO2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców

- Budowanie partnerstwa na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.
- Grupowe szkolenia z podstaw przedsiębiorczości, prowadzenia firmy, rozliczeń księgowych.
- Dotacje na otwarcie działalności.
- Wsparcie pomostowe.
- Wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób, które otworzą działalność gospodarczą

CEL STRATEGICZNY 1 :Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

- Prowadzenie działań dotyczących walki z patologiami społecznymi oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu

CO1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby Mieszkańców

- Poprawa dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Szkolenia, wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych.
- Finansowanie wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego

ZS/5/2017

Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF – Gmina Czarna

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Tworzenie narzędzi i instrumentów wsparcia przedsiębiorczości;
- Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej dla przeciwdziałania bezrobocia

CO2.2. Integracja środowisk gospodarczych dla przeciwdziałania marginalizacji obszaru objętego kryzysem

CEL STRATEGICZNY 1 :Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

- Prowadzenie działań dotyczących walki z patologiami społecznymi oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu

• ZS/6/2017

Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

CO1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby Mieszkańców

- Poprawa dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Szkolenia, wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych.
- Finansowanie wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego.

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

CO2.2. Integracja środowisk gospodarczych dla przeciwdziałania marginalizacji obszaru objętego kryzysem

- Tworzenie narzędzi i instrumentów wsparcia przedsiębiorczości;
- Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej dla przeciwdziałania bezrobocia

4.4. Planowane efekty rewitalizacji

Realizacja planowanych projektów rewitalizacyjnych na obszarze Gminy Czarna w efekcie przyczyni się do wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, nadania mu nowej jakości funkcjonalnej i poprawy warunków życia mieszkańców, a co za tym idzie dalszego rozwoju społeczno gospodarczego Gminy.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczynią się do:

1. Zmniejszenia liczby osób bezrobotnych oraz wzrostu liczby podmiotów gospodarczych.
2. Poprawy warunków spędzania czasu wolnego i rekreacji.
3. Wzrost bezpieczeństwa.
4. Rozwoju aktywności mieszkańców oraz polepszenie dostępności do oferowanych usług przy jednoczesnym poszanowaniu zasady równości szans.
5. Ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego szerszego udostępniania na cele społeczne.
6. Poprawy istniejącego stanu zagospodarowania oraz jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej.
7. Poprawy dostępności i jakości oferty usług społecznych (w tym edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjno-wypoczynkowych, ochrony zdrowia i pomocy społecznej).
8. Zachowania i promocji niematerialnego dziedzictwa kulturowego Gminy.
9. Poprawy istniejącego stanu technicznego budynków użyteczności publicznej.
10. Zwiększenia dostępności i jakości przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowych.
11. Wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (w tym osób starszych).
12. Szerszej aktywizacji mieszkańców (w tym również aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej) w różnych dziedzinach życia społecznego.

4.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Przedsięwzięcia interwencyjne (projekty) przewidziane do realizacji w ramach LPR, są odpowiednią na zdiagnozowaną sytuację problemową i wpisują się w cel nadrzędny, jakim jest: **„Poprawa jakości życia mieszkańców zdegradowanych obszarów Gminy Czarna poprzez ograniczenie wysokości życia mieszkańców koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych oraz kulturalnych”**.

Rewitalizacja jako proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów zakłada optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań

oraz wznacianie lokalnych potencjałów. Jest procesem długotrwałym, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji z wykorzystaniem środków UE, prowadzone są w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) i zewnętrznie (celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych). W związku z różnorodnością zjawisk degradacji i podjęcie do ich przeciwdziałania podstarową wskazówką prowadzenia działań rewitalizacji powinno być dążenie do programowania i prowadzenia działań jak najbardziej dopasowanych do lokalnych warunków.

Dlatego wybór projektów przewidzianych do realizacji w ramach LPR jest nieprzypadkowy. Łączą one konieczność podjęcia wszechstronnych działań o charakterze rewitalizacyjnym skoncentrowanych na osiągnięciu wyznaczonych celów szczegółowych, a zatem zachowując wymogi wzajemnej komplementarności (przestrzenniej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania).

4.5.1. Komplementarność przestrzenna

⇒ **Komplementarność przestrzenna** – projekty przewidziane dla wyznaczonych w Gminie Czarna obszarów zdegradowanych, mają na celu oddziaływanie na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), wzajemnie się dopełniają co implikuje efekt synergii pomiędzy nimi. Komplementarność przestrzenną realizują poszczególne projekty ujawnia się również w tym, że planowane działania nie będą skutkować przesuwaniem problemów na inne obszary ani prowadzić do niepożądaných efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

W ramach komplementarności przestrzennej zaplanowane zadanie inwestycyjne i zadania społeczne wpisują się w projekty realizowane na terenie Gminy Czarna :

TYTUŁ	PROGRAM /KONKURS FUNDUSZ/	OKRES REALIZACJI	WSKAZANIE POWIĄZANIA
„Nadbudowa, rozbudowa i przebudowa budynku Zespołu Szkół w Medyni Głogowskiej z przeznaczaniem na przedszkole publiczne”	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Operacyjnego Programu Podkarpackiego na lata 2014-2020 (RPO WP)	16.07.2015 - 31.12.2017	Przestrzeń edukacyjnej dla infrastruktury edukacyjnej dla mieszkańców, poprzez zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych o 44.
„Przebudowa sali gimnastycznej wraz z zapleczem szatriowo-sanitarnym w Zespole Szkół w Medyni	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Operacyjnego Programu Podkarpackiego na lata 2014-	16.07.2015 - 31.12.2017	Stworzenie 194 uczniom Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Medyni Głogowskiej warunków do nowoczesnego nauczania poprzez przebudowę infrastruktury

Głogowskiej” 2020 (RPO WP)

Oś priorytetowa VI Spójność przestrzenna i społeczna, Działanie 6.4 Infrastruktura edukacyjna, Poddziałanie 6.4.3 Szkolnictwo ogólne

PROW na lata 2014 - 2022

„Przebudowa drogi gminnej Nr 109801 R, Medynia Głogowska - Medynia karczucia Kamiza w km 0+000,00 - 2 +554,53”

operacja typu „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” w ramach inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i oszczędzanie energii”

Pierwszy etap: 01.10.2016r- 31.10.2016r. Drugi etap: 01.09.2017 - 30.09.2017

edukacyjnej oraz doposażenie ZS w nowoczesny sprzęt ICT i materiały dydaktyczne. Klasyfikowani matematyczno-przyrodniczych i przyrodniczych.

Zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej w Pogwizdowie poprzez przebudowę drogi gminnej nr 109801R na odcinku 2,954 km

Celem głównym projektu jest wzrost kompetencji kluczowych 265 uczniów z 5 szkół realizujących kształcenia ogólne z gminy Czarna i wzrost kompetencji 45 nauczycieli

„Poprawa jakości kształcenia w Gminie Czarna”

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

OŚ PRIORYTETOWA IX. JAKOŚĆ EDUKACJI I KOMPETENCJI W REGIONIE DZIAŁANIE 9.2 POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

01.02.2017 - 30.06.2018

ogólne zlokalizowane na obszarze gminy wielkiej, położonych na terenie gminy Czarna, które osiągnęły najlepsze wyniki edukacyjne. Główne zadania faktycznie zostaną zrealizowane to szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dla uczniów i doposażenie pracowni przyrodniczych i informatycznych. Projekt jest odpowiednią na problemy zidentyfikowane w diagnozach każdej ze szkół i stanowią próbę ich rozwiązania.

4.5.2. Komplementarność problemowa

⇒ Komplementarność problemowa – projekty dopełniają się tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar zdegradowany we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, środowiskowym, kulturowym, technicznym). Jednocześnie planowane projekty unikają fragmentacji działań, koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przytoczony kryzys danego obszaru, określając pożądany stan, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 28. Komplementarność problemowa zadań

ZADANIE INWESTYCYJNE

Z1/1/2017 Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej

Komplementarność problemowa:

ZS/1/2019 Projekt pn. Mój dziadek był garncarzem

Uzasadnienie komplementarności:

Projekt dobieżył będzie prowadzenia systematycznej nauki garncarsstwa dla dzieci z przedszkoli i szkół obszaru objętego rewitalizacją (szkoła i przedszkole w Medyni Głogowskiej, szkoła i przedszkole w Medyni Łanckuckiej – do której uczęszczają dzieci z Pogwizdowa). W ramach projektu w pracowniach utworzonych w zrewitalizowanych obiektach obecnej Zagrody Garncarskiej odbywać się będą zajęcia z toczenia naczyń na kole garncarskim, lepienia figur, szklwienia i wypalania form w piecach garncarskich. Poza naukę rzemiosła dzieci będą brały udział w spotkaniach ze starszymi osobami, które będą opowiadać o historii ośrodka garncarskiego. Uatrakcyjnieniem zajęć będą instalacje multimedialne, ekspozycje, filmy i zdjęcia, które będą znajdować się w zrewitalizowanych obiektach. Stworzona w ramach rewitalizacji infrastruktura pozwoli na rozwijanie umiejętności dzieci i młodzieży a także na promowanie ich dokonań w dziedzinie twórczości. Służyć temu będą nowo utworzone, pracownie wyposażone w kółta garncarskie, umywalki, stoły warsztatowe, miejsca na ekspozycje, przeszerzenie na organizację imprez garncarskich, wystaw, spotkań z twórcami. Do prowadzenia zajęć zaangażowani zostaną starsi garncarze, dla których działalność ta stanie się dodatkowym źródłem dochodu a także przyczynią się do przeciwdziałania wykluczeniu ich z życia społecznego. Systematyczne spotkania z dziećmi, młodzieżą oraz z innymi garncarzami wpłyną pozytywnie na integrację środowiska i przyczynią się do budowania poczucia lokalnej tożsamości.

W ramach projektu dzieci przygotowywane też będą do roli przewodników po ośrodku garncarskim, który będą okazynie oprowadzać grupy turystów i przekazywać swoją wiedzę z perspektywy wnuka dziadka-garncarza. Dzięki takim działaniom mieszkańcy kilku pokoleń zostaną zaangażowani w cały proces rozwoju społecznego miejscowości, staną się odpowiedzialnymi właścicielami tradycji i miejsca.

ZS/2/2017

Projekt pn.: Dziedzictwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie

Uzasadnienie komplementarności:

Ośrodek Garncarski w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie to obszar, który znany był kiedyś w Polsce jako największe w kraju zagłębie rzemiosła garncarskiego. Powstał w II poł. XIX wieku na terenie kilku sąsiadujących z sobą miejscowości. Takto dostępne pokłady glin garncarskich, wydobywanych przez mieszkańców na własnym polu czy podwórku spowodowało, że garncarsztwo stało się tutaj zajęciem powszechnym. Tradycje garncarskie obecne w Medyni do dziś podtrzymywane są przez kilka wielopokoleniowych rodzin, jednak umiejętności, wiedzę i doświadczenie z zakresu garncarsztwa posiada na tym obszarze jeszcze bardzo wiele osób. W ramach projektu planowane jest przeprowadzenie badań terenowych na obszarze dawnego zagłębia garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie w celu udokumentowania i upowszechnienia niematerialnego dziedzictwa kulturowego tego obszaru.

Do realizacji projektu zaangażowani zostaną starsi mieszkańcy Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa (tym emerytowani garncarze) którzy będą opowiadać o swojej pracy w rzemiośle. W ramach projektu będą wykonywać dawne nie używane już formy naczyń i opowiadać o ich zastosowaniu w gospodarstwie i w polu. Wywiady przeprowadzić będą młodzi ludzie, w tym młodzi mieszkańcy Medyni i Pogwizdowa. Z wywiadów zostaną przygotowane nagrania audiowizualne oraz zdjęcia i teksty. Materiały służące będą jako podstawa do utworzenia obiektów ekspozycyjno-muzealnych w Medyni Głogowskiej.

Wykonane wzory dawnych naczyń zostaną następnie wyeksponowane w zrewitalizowanym obiekcie obecnej Zagrody Garncarskiej. Opracowane nagrania dźwiękowe i filmy oraz zdjęcia będą stanowiły niezbędne elementy do tworzenia multimedialnych opowieści. Dzięki stworzonej nowej infrastrukturze będą one mogły być wyświetlane na nośnikach typu projektor, ekran, tablety, słuchawki i inne. Dodatkowo dzięki stworzonej w ramach rewitalizacji ekspozycji dawnego dużego pieca garncarskiego i towarzyszących jej efektów świetlnych i dźwiękowych garncarze będą mogli przybliżyć dzieciom i młodzieży a także dorosłym widowniskowe technologie wypalania naczyń w piecu opalanym drewnem niezależnie od warunków atmosferycznych.

Emerytowani garncarze zaangażowani też będą do pełnienia roli przewodników po Ośrodku Garncarskim a także do prowadzenia warsztatów dla dzieci w utworzonej pracowni na terenie zrewitalizowanego obiektu.

Działalność ta stanie się to dla nich dodatkowym źródłem dochodu. Zgromadzona dokumentacja: archiwalne filmy, zdjęcia, dawne narzędzia będzie dostępna dla mieszkańców ośrodka garncarskiego stojąc się dla nich tematem spotkań integracyjnych ich wokół tematu jakim jest wspólne dziedzictwo. NAGRANIA z udziałem mieszkańców będą wpływać na poczucie ich wartości, będą uświadamiać im ważną rolę jaką odgrywają w budowaniu wspólnego dobra. Nowoczesna infrastruktura przyciągnie gości spoza samej miejscowości da miejscowym poczucie życia w ważnym, atrakcyjnym dla innych miejscu. Dzięki powstaniem w ramach rewitalizacji przestrzeniom i zastosowanym tu technologiom multimedialnym, a także dzięki interesującej architekturze ich przekaz stanie się bardziej nośny, interesujący i przede wszystkim docierający do młodego pokolenia.

ZS/3/2017

Projekt pn. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna

Uzasadnienie komplementarności

Celem projektu jest zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw. Utworzenie miejsc pracy w ramach udziałowych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Rozwój przedsiębiorczości ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej ROF, co jest spójne z głównym celem określonym w Strategii ZIT ROF. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.7 w SZOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje stałą współpracę pomiędzy fundacją INWENCJA a Gminą Czarna w obszarze ROF w zakresie oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w obszarze lub wewnątrz przestrzeni zadanego obszaru lub objętych innymi działaniami aktywizującymi w ramach projektów ZIT współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

W zakresie przedmiotu zakładanych działań gospodarczych preferowane będą działalności o charakterze produkcyjnym i usługowym ponieważ kreują wartość dodaną w gospodarce a także wprowadzają nową jakość, co trwałe wpływa na podniesienie poziomu życia na obszarach objętych wsparciem projektów ZIT współfinansowanych z EFRR.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w gminie Czarna głównie poprzez:

- * bezwarotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej,
- * wsparcie doradczco - szkoleniowe dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej uwzględniające indywidualne potrzeby uczestników,
- * bezwarotne dotacje,
- * wsparcie pomostowe.

Utworzona w ramach projektu „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej” infrastruktura będzie:

1. wykorzystywana do realizacji programu merytorycznego projektu pn. „Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna” czyli do prowadzenia szkoleń dla uczestników projektu,
2. stwarzając warunki dla rozwoju działalności gospodarczych w zawadzie „garncarz” dzięki utworzonym przestrzeniom dla prezentacji powstałych produktów ich działalności gospodarczych (sala wystawowa, stół stoiska do prezentacji wyrobów garncarskich) a także podczas organizowanych w Ośrodku jarmarków i wystaw.

ZS/4/2017

Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną

Uzasadnienie komplementarności

Celem projektu jest aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

ZS/5/2017

Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF- Gmina Czarna

Uzasadnienie komplementarności

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia pozwala na zastosowanie form wsparcia przewidzianych dla działania 8.8 SZOOP RPO WP 2014-2020 zawierających się w typach projektów dotyczących usług społecznych w szczególności usług środowiskowych i opiekuńczych, czyli:

1. Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy poprzez:
 - * wykorzystanie dziennych opiekunów, asystentów osób niepełnosprawnych, wolontariatu opiekuńczego, pomocy sąsiedzkiej i innych form samopomocowych,
 - * wykorzystanie nowoczesnych technologii w usługach opiekuńczych, np. teleopieki i innych form nieburendnych usług opiekuńczych wykorzystujących nowe technologie, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) metod samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii.
2. Działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej, m.in. poprzez:
 - * tworzenie krótkokresowych miejsc opieki w zastępstwie za opiekunów nieformalnych lub sfinansowanie usługi opiekuńczej,
 - * poradnictwo, w tym psychologiczne oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia.

- * finansowanie usług wypoczynka sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego w celu aktywizacji społecznej osób,
- * kształcenie, w tym szkolenia, praktyki i wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych, potrzebnych do opieki nad osobami niesamodzielnymi
- * finansowanie usługi asystentki lub opiekunki dla osoby niesamodzielskiej w celu umożliwienia jej opiekunom podjęcia aktywności zawodowej;

Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych" finansowany z EIS komplementarny jest z projektem inwestycyjnym finansowanym z EFRR „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej”, który tworząc atrakcyjną nowoczesną przestrzeń publiczną stworzy miejsce do prowadzenia działań aktywizujących (np. zajęcia plastyczne) osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, tym osoby niepełnosprawne i osoby starsze.

ZS/6/2017

Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

Uzasadnienie komplementarności

Celem głównym projektu jest poprawa zaradności i zdolności w przewidywanym różnego rodzaju trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin. W oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę i przestrzeń Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej prowadzone będą zajęcia wspierające rodziny, głównie w formie pracy podwórkowej, realizującej działania animacyjne i socjoterapeutyczne. W ramach realizacji projektu prowadzone będą również specjalistyczne rehabilitacyjne usługi opiekuńcze, wypracowania sprzętu rehabilitacyjnego. W pomieszczeniach zrewitalizowanego Ośrodka Garncarskiego będą prowadzone szkolenia

Zadania realizowane w ramach projektu:

Wsparcie dla rodziców:

- 5) warsztaty umiejętności wychowawczych,
- 6) indywidualne konsultacje dla rodziców oraz zajęcia grupowe,
- 7) warsztaty edukacyjno-profilaktyczne w zakresie problemu alkoholowego,
- 8) Samopomocowa Grupa Wsparcia.

Wsparcie dla dzieci:

- 4) zajęcia psychokorekcyjne z dziećmi agresywnymi, m.in. z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, przemocą, ubóstwem,
- 5) warsztaty tematyczne,
- 6) zajęcia terapeutyczne (pedagogiczne, psychologiczne, socjoterapia).

Projekt będzie w dużym stopniu oddziaływał na obszar rewitalizacji oraz mieszkańców tego obszaru ze względu na to, że będzie przyczyniał się do rozwiązania wskazanych w LPR przez mieszkańców problemów związanych m.in. z brakiem wystarczającej oferty zagospodarowania czasu dzieci i młodzieży, ubóstwem, patologiami społecznymi, przestępczością (również wśród młodzieży), chuligaństwem. Projekt przyczyni się do osiągnięcia celów określonych dla obszaru rewitalizacji – celu strategicznego 1. Aktywna rewitalizacja społeczna w powiązaniu z działaniami infrastrukturalnymi, cel operacyjny 1.2. Tworzenie oferty usług społecznych odpowiadającej na potrzeby mieszkańców. Zajęcia będą się odbywały w zrewitalizowanym Ośrodku Garncarskim.

Utworzona w ramach projektu „Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej” infrastruktura będzie wykorzystywana do prowadzenia zajęć edukacyjnych dla uczestników programu „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej”. Nowoczesne przestrzenie z pełnym zapleczem multimedialnym, stworzą odpowiednie warunki dla prowadzenia zajęć i spotkań dla rodzin.

Dodatkowo Ośrodek Garncarski poprzez prowadzoną własną działalność w powstały w wyniku prac rewitalizacyjnych infrastrukturze będzie także oddziaływać bezpośrednio na uczestników projektu „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej” zachęcając ich do aktywności społecznej oraz aktywności gospodarczej.

4.5.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

⇒ komplementarność proceduralno-instytucjonalna – realizacja poszczególnych projektów, zarządzana przez operatora całego procesu rewitalizacji, pozwala na efektywne i harmonijne współdziałanie wzajemne, uzupełnianie się i spójność procedur.

4.5.4. Komplementarność międzyokresowa

⇒ Komplementarność międzyokresowa – W Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w odnawianiu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

Wykaz projektów zrealizowanych na obszarze rewitalizacji:

1. „Medynia- gliniane złoża” projekt współfinansowany z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej – 2000 r. - Utworzenie Zagrody Garncarskiej.
2. Utworzenie ścieżki rowerowej Garncarski Szlak 2006 r. (SAPARD) w ramach projektu wytyczono szlak, oznakowano, naprawiono niektóre odcinki, wykonano wiaty przystankowe, wydano foldery z mapą
3. Projekt „Budowanie marki miejsca w oparciu o tradycje garncarskie Medyni” (PROW 2007-2013)

- Konferencja dla mieszkańców/kłóra miała za zadanie poszukać odpowiedzi na pytanie co zrobić aby Medynia stała się marką rozpoznawalną w regionie i w Polsce)
- wypracowanie projektu logo ośrodka garncarskiego
- Wydanie folderów promocyjnych
- Promocja albumu „Władysława Prucnal”
- Organizacja XVII Jarmarku Garncarskiego, 8 lipca 2012 r.

4. Projekt „ Nowoczesna pracownia ceramiczna” (MKIDN 2012) dotyczy utworzenia nowoczesnej pracowni ceramicznej w Ośrodku Kultury w Medyni Głogowskiej. W ramach projektu zakupiony został profesjonalny piec do wypalania ceramiki, nowoczesne spełniające wszelkie wymogi bezpieczeństwa koło garncarskie oraz niezbędne wyposażenie typu regały, stoły i krzesła, a także materiały potrzebne do zorganizowania zajęć (glina, angoby, szkliva).

W pracowni odbywają się obecnie zajęcia ceramiczne dla dzieci z Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa (20 osób)

5. Podniesienie atrakcyjności Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej poprzez oznakowanie dojazdu z dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. W ramach projektu, w 2013 roku zostały zaprojektowane i wykonane znaki drogowe wskazujące i informujące o obiektach dziedzictwa kulturowego znajdujących się na terenie ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej. Blisko 40 sztuk znaków drogowych typu E22b i E22c, zawierających nazwę miejscowości i piktogramy najważniejszych obiektów ustawionych zostało przy drogach krajowych, wojewódzkich i powiatowych przy najważniejszych zjazdach w kierunku Ośrodka Garncarskiego.

6. Stworzenie aplikacji mobilnej „Medynia” i strony internetowej w ramach projektu „Podniesienie atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej Ośrodka Garncarskiego w Gminie Czarna” (PROW)

Realizacja zadania wpłynęła na wzrost atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich, przychylna się do ich promocji, zachowania dziedzictwa kulturowego i wzrost poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców.

Projekt zakładał wprowadzenie operacji na innowacyjnej technologii aplikacji mobilnej Medynia (z e-przewodnikiem), budowę strony internetowej i realizację wirtualnego spaceru na terenie trzech obiektów na trasie Garncarskiego Szlaku, przygotowanego na podstawie zdjęć firmowych Google. Kolejne działania skupione są na wzbogaceniu oferty turystycznej, podniesieniu jej atrakcyjności. W tym celu uzupełnione zostało oznakowanie na trasie ścieżki rowerowej „Garncarski Szlak”, zamontowane zostały stojaki na rowery.

7. Promocja produktu lokalnego z Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej - (Fundusze Szwajcarskie)

Celem głównym projektu była promocja tradycyjnych produktów lokalnych z terenu Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej oraz wsparcie garncarzy wykonujących ceramikę tradycyjną i nowoczesną, dotarcie do świadomości szerszego grona odbiorców poprzez zaistnienie w miejscach informacji turystycznej. Projekt zakładał wykonanie witrzyn, w których prezentowana jest przekrojowo ceramika z lokalnego ośrodka garncarskiego. W ważnych turystycznie i promocyjnie miejscach znajdują się obecnie jednokolorowe gabloty, opatrzone logo „Medynia”, które stały się punktami promocji lokalnego produktu - ceramiki wytworzonej przez lokalnych garncarzy. **Witryny** takie zlokalizowane są w Maneżu przy Muzeum Zamek w Łanucie, Tracie Podziemnej w Rzeszowie i w Urzędzie Marszałkowskim w Rzeszowie. Czwartha witryna służy do promocji ceramiki podczas prezentacji na targach i innych imprezach. Porozstałe witryny otwarte udostępnione są sprzedawcom, którzy umieszczają ceramikę z Medyni w swoim asortymencie. W witrynach znajduje się miejsce na foldery w języku polskim i angielskim.

8. Projekt „Siwaki - nowe życie dawnego rzemiosła” (MKIDN 2015)

Celem projektu było ocalenie unikalnej w skali Europy tradycyjnej technologii wykonywania ceramiki siwej, występującej do dziś na terenie zagłębia garncarskiego w Medyni Głogowskiej i opracowanie w oparciu o nią nowych form użytkowych. Cel ten realizowany był poprzez zaangażowanie młodych ludzi z rodzin garncarskich oraz starszych garncarzy i współpracę z poznańską szkołą kształcąca projektantów. Dzięki projektowi doskonale właścicieli praccy wykonanych z ceramiki siwej zaczęły być odkrywane na nowo przez lokalne gospodynie, a następnie przez kolejnych nabywców produktu, w tym właścicieli restauracji. Obecnie ceramika siwa dzięki projektowi, promocji staje się produktem pożądanym i chętnie kupowanym do współczesnych wielkomiejskich domów.

9. Ogólnopolskie Warsztaty Garncarskie i Jarmark Garncarski – coroczne wydarzenia-

W trwających 3 dni zajęciach udział wzięli uczestnicy z całej Polski. Pod opieką miejscowych garncarzy zgłębiali tajniki przygotowania gliny, tóczenia naczyń na kole, zdobienia i wypalania w tradycyjnym garncarskim piecu. Na zakończenie warsztatów odbył się Jarmark Garncarski. To przedsięwzięcie, którego celem było przedstawienie kondycji garncarstwa, w miejscu, w którym było ono kiedyś dominującą dziedziną lokalnej kultury i gospodarki. Impreza zorganizowana została w centrum ośrodka garncarskiego, czyli w sąsiedztwie i na terenie obiektów, związanych z tradycjami ceramicznymi. Naturalną scenografię tworzyły tu zatem budynki pracowni garncarskich oraz budynek galerii figur ceramicznych, wolihostojące piece do wypalania ceramiki i sylwetka kościoła z charakterystyczną ceramiczną mozaiką. Dużym przedsięwzięciem było zamknięcie drogi wojewódzkiej na czas wydarzenia i przeobrażenie jej w barwny deptak, na którym prezentowana była ceramika z całego województwa. Istotnym elementem imprezy były warsztaty rękodzieła, prezentacje technik obróbki gliny, wypat ceramiki w tradycyjnym piecu, a także koncerty muzyczne i widowiska taneczne.

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągające z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolią na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmożni ich efektywność i skuteczność.

4.5.5. Komplementarność źródeł finansowania

⇒ *Komplementarność źródeł finansowania* – planowane projekty rewitalizacyjne, opierają się na uzupełnianiu i łączeniu wsparcia ze środków EFRR, FES z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Ponadto łączą prywatne i publiczne źródła finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian na obszarach zdegradowanych.

Współfunkcjonowanie zaplanowanych projektów w ramach LPR, które są względem siebie komplementarne, zakłada skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszarów zdegradowanych, co jest ważnym warunkiem sukcesu całego procesu.

4.6. Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych

Lokalny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględniła kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR-u do zapisów dokumentu strategicznego
-----	-----------------	--

POZIOMI EUROPEJSKI

1.	Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<p>Priorytet III. <i>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu</i> – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Ponadto, wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych:</p> <p>CEL 1 <i>Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%</i> wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata.</p> <p>CEL 4 <i>Podniesienie poziomu wykształcenia</i>, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wczesnie kończących naukę do poniżej 10%, oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>CEL 5 <i>Wspieranie włączenia społecznego</i>, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mające na celu wyeliminowanie z ubóstwa</p>
----	--	--

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR-u do zapisów dokumentu strategicznego
-----	-----------------	--

POZIOMI KRAJOWY

2.	<p>Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</p>	<p>lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p> <p>Obszar <i>Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki</i>: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workforce state”; Obszar <i>Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski</i>: Rozwój regionalny: Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwinięcia i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar <i>Efektywności i sprawności państwa</i>: Kapitał społeczny: Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r) (Warszawa 2017)</p>	<p>Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</p> <p>Cele rewitalizacji wpisują się w 2 cel strategiczny Strategii: Cel strategiczny II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, w zakresie:</p> <p>Zrównoważony, w zakresie:</p> <p>poprawy dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne oraz wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy</p> <p>Oczekiwany efektem realizacji Strategii, w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsce pracy; poprawa dostępu do infrastruktury;</p> <p>Planowane efekty LPR w Gminie Czarna są zbieżne z oczekiwanymi efektami realizacji Strategii.</p> <p>Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p>
4.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</p>	<p>Cel 1 - Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)</p> <p>Cel 2 - Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)</p> <p>Cel 3 - Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR-u do zapisów dokumentu strategicznego
5.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>partnerstwiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)</p> <p>Tworzenie estetycznej i uporządkowanej przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, respektując różnicowane kulturowo i historycznie tradycje architektoniczne oraz w możliwie jak największym stopniu zachowując walory naturalnego krajobrazu przyrodniczego.</p> <p>1) Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej równoważenie rozwoju Kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wieloobszarowy rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznych wszystkich terytoriów.</p> <p>2) Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p> <p>3) Cel 6 - Przywrócenie i utrzymanie ładów przestrzennego</p> <p>Głównym celem jest zwiększenie konkurencyjności gospodarki, poprawa spójności społecznej i terytorialnej kraju oraz poprawa efektywności administracji publicznej</p>
6.	Umowa Partnerstwa ¹⁷	<p>1) Cel Tematyczny 3. Wzmocnienie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW), finansowego, doradczego i szkoleniowego.</p> <p>2) Cel Tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.</p> <p>3) Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.</p> <p>4) Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.</p> <p>5) Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.</p> <p>Głównym celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.</p>
7.	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<p>1) Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>

¹⁷ Umowa Partnerstwa (UP) jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPP) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. (grudzień 2015r.)

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR-u do zapisów dokumentu strategicznego
8.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	<p>Głównym celem jest wspieranie procesów i inicjatyw, które wznacznają wolę działania obywateli na rzecz dobra wspólnego i przyczyniają się do wzmocnienia zaufania jako jednego z podstawowych komponentów życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.</p> <p>1) Cel 4. Rozwój efektywne wykorzystanie potencjału kulturalnego i kreatywnego.</p> <p>Głównym celem jest wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski (Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju</p>
9.	Strategia Rozwoju Społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>1) Priorytet I - Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego</p> <p>2) Priorytet II - Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy</p> <p>3) Priorytet III - Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP</p> <p>4) Priorytet VII - Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej</p>
10.	Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020	<p>Działania Programu Rewitalizacji wpisuje się w główny cel strategii jest „Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”.</p> <p>Działania działań strategicznych: SIEĆ OSADNICZA</p> <p>3 CEL: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p> <p>Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich</p> <p>KIERUNKI DZIAŁAŃ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury technicznej umożliwiający wieloobszarowy rozwój obszarów wiejskich. 2. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służące zapokojeniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesów odnowy wsi 3. Modernizacja przestrzeni wiejskiej
11.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVIII/522/2002 Sejmiku Woj. Podkarpackiego z dnia 30 sierpnia 2002r. (Dz.Urz. Województwa Podkarpackiego z dnia 17 października 2002r. nr 64 poz.1320)	<p>Cele prowadzenia rewitalizacji w Gminie Czarna są zbieżne z celami polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego określonymi jako:</p> <p>a) korzystniejsze warunki dla zrównoważonego rozwoju województwa oraz podnoszenia poziomu i jakości</p>

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie I.P.R. u do zapisów dokumentu strategicznego
12.	Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	<p>z życia mieszkańców tak , aby zbliżyć ten poziom do średniego poziomu w kraju,</p> <p>b) w dziedzinie środowiska naturalnego i kulturowego efektywne wykorzystanie stanu zaistniałego, w tym racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów środowiska poprzez dostosowanie organizacji struktury, funkcji i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych.</p> <p>c) utrzymanie ciągłości kulturowej, zachowanie i ochrona unikatowych wartości kulturowych,</p> <p>d) poprawa jakości życia i równoważenie rozwoju, w tym tworzenie warunków do podnoszenia jakości życia mieszkańców.</p>

Proces prowadzenia rewitalizacji na terenie Gminy Czarna jest zbieżny z nadrzędnym celem wyznaczonym w ramach Strategii ZIT ROP tj. *Razem! społeczno-gospodarczy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako czynnik integrujący i podnoszący jakość życia mieszkańców.*

12. Cele strategiczne ujęte w LPR Gminy Czarna na lata 2017 -2022 wpisują się w Cel rozwojowy ZIT 2 *Podnoszenie jakości życia w ROP poprzez zwiększenie dostępu do nowoczesnych usług publicznych oraz rewitalizację przestrzeni publicznej.*

POZIOM GMINNY

13. Strategia Rozwoju Gminy Czarna do 2020

Cele rewitalizacyjne wpisują się w zdiagnozowane problemy w Strategii Rozwoju Gminy określone na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy.

Wytyczną strategii, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony zrównowazony rozwój Gminy. Celem wszystkich działań, które zostały ujęte w w/w dokumencie jest zrównowazony rozwój gminy z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych przy jednoczesnym zależeniu, że gmina powinna być atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, pracy i odpoczynku. Projekt opracowania Programu Rewitalizacji wznocni zaplanowany w Strategii procesy prezentacji służących wypracowaniu gminy ze stanu kryzysowego. Ponadto niska jakość życia w wymiarze społeczno- ekonomicznym i ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie gminy wskazują na konieczność podjęcia działań w obszarach najbardziej kryzysowych (zdegradowanych również pod względem przestrzenno- funkcjonalnym).

14. Strategia Rozwijania Problemów Społecznych w Gminie Czarna

Celem głównym strategii jest zaplanowanie działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Czarna w sferze społecznej. Działania te związane są z rozwiązywaniem problemów społecznych, takich jak walka z bezrobociem, ubóstwem, patologiami czy wykluczeniem społecznym.

Wskazane obszary problemów:
A. ZWALCZANIE BEZROBOCIA
B. WSPARCIE RODZINY

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie I.P.R. u do zapisów dokumentu strategicznego
		<p>C. CHOROBA, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, STAROŚĆ, SAMOTNOŚĆ</p>

5. PLAN FINANSOWY LPR

5.1. Plan finansowy LPR

Plan finansowy Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmuje zadania przewidziane do realizacji w latach 2017-2022. Został opracowany na podstawie kosztów poszczególnych projektów, zgłoszonych i zakwalifikowanych do Programu.

Określając poziom wsparcia oraz rodzaj kosztów kwalifikowanych kierowano się zapisami Szczegółowego Opisu Osł PRIORITYOWYCH Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz Wytycznymi Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach RPO WP 2014-2020.

Plan finansowy, źródła finansowania i poziom zapotrzebowania na środki UE przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Zadania rewitalizacyjne społeczne.

LP	Tytuł projektu	Okres realizacji [plan]	Szacunkowe nakłady [PLN/]	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA		
				Fundusz	Środki wnioskodawcy	Środki unijne
ZS/1/2019	Mój dziadek był garncarzem	2019-2022	400000	MKIDN	TAK	-
ZS/2/2017	Dziedzictwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Głogowskiej i Pogwizdowie	2017-2017	25 000	MKIDN	TAK	NIE
ZS/3/2017	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna	2017-2022	800 000	EFSS	Tak	RPO WP 2014-2020
ZS/4/2017	Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją	2017-2022	300 000	EHS	Tak	RPO WP 2014-2020

	społeczna			DZ.8.7
ZS/5/2017	Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF - Gmina Czarna	2017-2022	850 000	EFSS TAK DZ.8.8
ZS/6/2017	Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	2017-2022	300 000	EFSS TAK RPO WP 2014-2020 DZ.8.9

Tabela 30. Zadania inwestycyjne

LP	Tytuł projektu	Okres realizacji [plan]	Szacunkowe nakłady [PLN]	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA		
				Fundusz	Budżet Gminy	Środki unijne
Z/IN/1/2020	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej	2017 - 2020	9 000 000	ERRR	TAK	RPO WP 2014-2020
SUMA			9 000 000			
MAKSYMALNY POZIOM DOFINANSOWANIA [PLN]			95%	8 550 000		
WKŁAD WŁASNY [2017-2022]			5%	450 000		

5.1.1. Źródła finansowania

Prowadzenie oraz realizacja zadań ujętych w LPR wymaga doboru odpowiednich źródeł finansowania, które będą odpowiadać zaplanowanym rezultatom i samym celom inwestycji.

Najważniejszym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych w okresie programowania 2014-2020 są środki europejskie, wydatkowane przede wszystkim w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Równocześnie komplementarnymi względem nich źródłami finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych są fundusze europejskie w ramach krajowych programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko), jak również

środki jednostek samorządu terytorialnego oraz inne źródła finansowania (np. środki prywatne).

Poniżej zamieszczono szczegółowy opis potencjalnych źródeł finansowania projektów przewidzianych do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Czarna do roku 2022.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (RPO)

Podstawowym źródłem finansowania projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych) przewidzianych do realizacji w LPR będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Za pośrednictwem tego programu kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne wspierane będą przede wszystkim w ramach działania 6.5. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ze środków EFRR) i finansowanych z EFS działań:

- OŚ PRIORYTETOWA VII. REGIONALNY RYNEK PRACY
DZIAŁANIE 7.7 -WSPARCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
- OŚ PRIORYTETOWA VIII. INTEGRACJA SPOŁECZNA
DZIAŁANIE 8.8 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH
- OŚ PRIORYTETOWA VIII. INTEGRACJA SPOŁECZNA
DZIAŁANIE 8.9 POPRAWA DOSTĘPU DO USŁUG WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZE]

Głównym celem tych działań jest ograniczenie problemów społecznych na terenach zdegradowanych. W ich ramach wspierane będą projekty ukierunkowane na ograniczenie istotnych problemów społecznych zidentyfikowanych w Lokalnych (Gminnych) Programach Rewitalizacji.

W szczególności o dofinansowanie mogą ubiegać się przedsięwzięcia, których zakres rzeczowy obejmuje:

- przebudowę, rozbudowę, nadbudowę lub remont w celu przywrócenia bądź nadania nowych funkcji (społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych) budynkom użyteczności publicznej i zdegradowanym (tj. poprzemysłowym, powojkowym, popegeerowskim, pokolejowym) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, funkcjonalnie związanego z tymi budynkami, a także nadanie nowych funkcji obszarom przestrzeni publicznej;
- roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków oraz położonych w strefie ochrony konserwatorskiej, wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z tymi budynkami.

W ramach działania 6.5 o dofinansowanie, w szczególności mogą ubiegać się przedsięwzięcia, których zakres rzeczowy obejmuje:

- przebudowę, rozbudowę, nadbudowę lub remont w celu przywrócenia bądź nadania nowych funkcji (społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych) budynkom użyteczności publicznej i zdegradowanym (tj. poprzemysłowym, powojkowym, popegeerowskim, pokolejowym) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, funkcjonalnie związanego z tymi budynkami; a także nadanie nowych funkcji obszarom przestrzeni publicznej;
- roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków oraz położonych w strefie ochrony konserwatorskiej, wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z tymi budynkami.

5.1.2. Analiza ryzyka wraz ze środkami zaradczymi

Przeprowadzona analiza dla obszarów zdegradowanych stanowi w pewnym sensie analizę ryzyka w kontekście przyjętego w Lokalnym Programie Rewitalizacji (na poziomie celów rewitalizacji) zakresu niezbędnych interwencji samorządu Gminy-Czarna.

Wskazano tam czynniki, które występują (lub mogą potencjalnie wystąpić) niezależnie od aktywności samorządu lokalnego, lecz stanowią jednocześnie konkretne uwarunkowania, w obrębie których samorząd będzie realizował swoje założenia rewitalizacji.

Jako że Program realizowany będzie na przestrzeni wielu lat i w tym czasie zmianie ulegą będą lokalne i zewnętrzne uwarunkowania, przewidziano ścieżki postępowania na wypadek wystąpienia potencjalnych trudności dla realizacji LPR.

Na poziomie indywidualnych projektów do najpoważniejszego ryzyka należy:

- nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych produktów – do barier, które składają się na to ryzyko można zaliczyć np. niezrealizowanie robót w przewidzianym zakresie ze względu na problemy techniczne, prawne czy społeczne. Z tego powodu prowadzony będzie monitoring wskaźników osiągniętych w wyniku realizacji projektów. W razie konieczności ich aktualizacji Rada Gminy w Czarnie będzie władna do podejmowania uchwał w sprawie zmian w Programie, tak aby LPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Każdorazowo wybierany będzie taki wykonawca, który swoim doświadczeniem i potencjałem technicznym gwarantować będzie terminową i zgodną z zakresem rzeczowym implementację zaplanowanych działań;
- nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych rezultatów – w razie zidentyfikowania takiego problemu we wdrażaniu LPR dla pojedynczego projektu, po jego merytorycznym uzasadnieniu, Rada Gminy będzie mogła podjąć stosowną uchwałę

w sprawie zmian w Programie dla konkretnego projektu. Zasadniczo jednak UM dotoczy wszelkich starań, aby wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte w zakładanym wymiarze (odpowiednia promocja działań itd.);

nieuzyskanie środków finansowych na realizację projektów – dla każdego projektu wskazano jego potencjalne źródła finansowania, co minimalizuje ryzyko nieuzyskania dofinansowania zewnętrzznego. Głównym założeniem dla realizacji danego projektu jest uzyskanie współfinansowania (m.in. ze środków UE, budżetu Państwa). Brak dofinansowania może wpłynąć na przesunięcie w czasie kolejnych etapów projektu do momentu zapewnienia wystarczających środków w budżecie lub też Gmina zapewni dodatkowe, brakujące środki finansowe. Zostaną podjęte wszelkie środki, aby dokumentacja aplikacyjna została przygotowana rzetelnie, a w trakcie realizacji projektu nie wystąpiły nieprawidłowości, które mogłyby skutkować cofnięciem całości lub części przyznanych środków. Każdorazowo zostanie przeprowadzona staranna ocena wystąpienia pomocy publicznej w projekcie;

w przypadku niepowodzenia w realizacji pojedynczych projektów, w tym takich, które stanowią fundament dla kolejnych działań, UG powoła odpowiedni zespół zadaniowy, złożony z Pracowników merytorycznych właściwych wydziałów UG i jednostek organizacyjnych, a w miarę potrzeb również ekspertów zewnętrznych. Zespół ten wspólnie znajdzie najbardziej optymalne rozwiązanie problemu, np. wydrożenie alternatywnego projektu, zaspokajającego daną potrzebę społeczności lokalnej;

Na poziomie **realizacji LPR** jako całości można wyróżnić następujące potencjalne sytuacje Problemowe:

zmiiana polityczna we władzach gmin – mogłaby ona skutkować odmienną wizją rewitalizacji. Wybrane do realizacji projekty nie zostały jednak wytypowane w oparciu o symulacje polityczne, a o niezależne badania ekspertów zewnętrznych i opinie mieszkańców. LPR może podlegać aktualizacji, polegającej na opracowaniu i wpisaniu nowych projektów do katalogu zadań, jednakże czynnik polityczny nie będą miał wpływ na wybór projektów. Będzie on każdorazowo opiniowany przez Radę Gminy po szczegółowym przeanalizowaniu ich zasadności przez specjalistów z Urzędu Gminy;

nie osiągnięcie porozumienia z interesariuszami LPR na etapie wdrażania Programu – brak akceptacji ze strony zainteresowanych podmiotów mógłby przekreślić zasadność Programu, jednakże dla jego akceptacji społecznej odbyły się otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i hadania ankietowe, a w Programie uwzględniono zgłoszone postulaty i propozycje wysuniętych przez nich konkretnych zadań. Zagwarantowano również możliwość zgłaszania uwag już w trakcie realizacji Programu, które będą przedyskutowane wraz z osobami je zgłaszającymi w celu uzyskania porozumienia;

ryzyko opóźnień w związku z procedurami administracyjnymi – harmonogram realizacji poszczególnych zadań i projektów w ramach LPR przewiduje możliwe wystąpienie opóźnień, dlatego wskazane w nim terminy zostały określone z marginesem czasu potrzebnym do przeprowadzenia odpowiednich procedur urzędowych.

6. INSTRUMENTY WDRAŻANIA PROGRAMU, MONITORINGU I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

6.1. Organizacja procesu wdrażania i monitoringu

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań na kilka lat dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system wdrażania.

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji. Podmiotem zarządzającym dokumentem Gminy Czarna będzie Wójt oraz Zespół ds. wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 powołany Zarządzeniem Wójta Czarna nr 25/2017 z dnia 8 maja 2017 r.

W/w Zespół stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta.

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 będzie realizowany w oparciu o schemat wdrażania pomocy Unii Europejskiej. Konkretnie projekty będą implementowane zgodnie z zasadami wydatkowania środków, według źródeł ich pochodzenia, co w niektórych sytuacjach może oznaczać konieczność sprostania wielu wymogom formalnym przez podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania (dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystywania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych).

Główną rolę w przygotowaniu odpowiednich wniosków aplikacyjnych na realizację projektów odegrają podmioty będące bezpośrednio ich beneficjentami. W przypadku przedsięwzięć, w których bezpośrednim beneficjentem będzie Gmina, przygotowanie wniosków oraz odpowiedzialność za pełen nadzór nad realizacją zadań leżać będzie w gestii pracowników Urzędu Gminy w Czarna.

Zgodnie z przyjętą praktyką w przypadku projektów własnych, realizowanych przez UG i podległe mu jednostki, pracownicy merytoryczni Urzędu odpowiedzialni będą za:

- przygotowanie dokumentacji technicznej (nadzór nad pracami projektantów i innych zewnętrznych ekspertów), studiów wykonalności zgodnych z wytycznymi oraz wszystkich innych załączników niezbędnych do realizacji projektu,
- nadzór techniczny i merytoryczny nad inżynierami projektów,
- przygotowanie wniosków według obowiązujących wytycznych oraz złożenie ich w odpowiednim terminie w instytucji finansującej,
- współpracę z jednostkami podległymi realizującymi projekty finansowane z budżetu Gminy (pomoc tym jednostkom w przygotowaniu dokumentacji),
- współpracę z samorządem powiatowym i wojewódzkim,
- współpracę z instytucjami finansującymi w zakresie wdrażania projektów,
- przygotowanie odpowiedniej dokumentacji niezbędnej w razie przeprowadzenia kontroli realizacji projektów przez instytucje uprawnione (m.in.: Urzędy Kontroli Skarbowej, uprawnione organy Komisji Europejskiej),
- nadzór nad właściwym wdrażaniem programu rewitalizacji (monitoring),
- przygotowanie i wykonanie przetargów,
- zgodną z wymogami funduszy UE archiwizację dokumentacji,
- opracowywanie zgodne z zapisami umów o finansowanie projektów okresowych, rocznych i końcowych raportów monitoringowych z realizacji projektów,
- zapewnienie odpowiedniej promocji projektów, zgodnej z wytycznymi.

Pracownicy odpowiedzialni za finanse będą dodatkowo odpowiedzialni za opracowywanie harmonogramów płatności, obsługę kont i właściwe opisywanie faktur, przygotowywanie/zatwierdzanie wniosków o płatność (refundację poniesionych wydatków) z różnych źródeł, dokonywanie płatności na rzecz wykonawców robót i innych jednostek zaangażowanych w realizację projektów.

Urząd Gminy będzie mógł również w zakresie opracowywania niezbędnej dokumentacji aplikacyjnej i technicznej korzystać z usług ekspertów zewnętrznych.

Dla sprawnego zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi, wymagającymi współpracy i wiedzy fachowej, Wójt będzie mógł powoływać Zespoły Zadaniowe. W ich skład będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych komórek odpowiedzialnych za czasokresowe funkcje zarządzania projektem. Złożoność problemów wymagających kompleksowych i całościowych rozwiązań to podstawowe przyczyny wzrostu znaczenia oraz coraz częstszego wykorzystywania zespołów zadaniowych w administracji.

Celem powołania Zespołów jest właściwe przygotowanie projektu od strony technicznej i sprawne nim zarządzanie począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dotacji, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanego wsparcia.

6.1.1. Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Powołany Zarządzeniem Wójta zespół ds. wdrażania Programu Rewitalizacji składa się z 5 osób:

1. P. Małgorzata Wisz - Przewodniczący - Dyrektor GOKiR
2. P. Zośia Kowal - Z-ca Przewodniczącego - Pracownik CUW
3. P. Grazyna Wilczak - Członek Zespołu - pracownik GOKiR
4. P. Katarzyna Gargala - Członek Zespołu - pracownik GOKiR
5. P. Zośia Kot - Członek Zespołu - Prezes Stowarzyszenia Inicjatywy Zaleskiej IODEKA

Zespół został powołany w celu wsparcia merytorycznego prac nad przygotowaniem Programu Rewitalizacji, jego monitoringu w trakcie wdrażania oraz ewaluacji.

Zespół ds. wdrażania LPR -u do udziału w swych pracach nad projektem dokumentu każdorazowo zaprosi przedstawicieli kluczowych dla rozwoju gminy partnerów: z sektora społecznego, gospodarczego i publicznego oraz ekspertów i specjalistów w danej dziedzinie.

6.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym LPR wynosi 6 lat (lata 2017 – 2022). Przewiduje się podział tego okresu na trzy podokresy dwuletnie pełnej funkcjonalności LPR, poprzedzone okresem uruchamiania Programu.

Tabela 31. Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2017-2022

Etap realizacji LPR	rok	działania
Przygotowanie LPR	2017/2017	1. Diagnoza i wyznaczenie obszaru rewitalizacji; 2. Opracowanie i przyjęcie LPR.
Okres uruchamiania LPR	2017	3. Powołanie struktury zarządzania LPR 4. Opracowanie szczegółowego harmonogramu na rok 2017.
	2017	1. Realizacja harmonogramu działań na rok 2017. 2. Uruchamianie, zgodnie z planem, kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i testowanie systemu zarządzania i monitorowania. 3. Uruchomienie systemu monitorowania i oceny

¹⁸ nr 25/2017 z dnia 8 maja 2017 r.

realizacji.

4. Opracowanie harmonogramu 2018 – 2020.

I etap 2018-2020 1. Ewaluacja realizacji LPR w roku 2021, wnioski i poprawki.

2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018 - 2021 ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (korygowanie harmonogramów w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergetyczne były uruchamiane w sposób skoordynowany).

3. Opracowanie harmonogramu na lata 2021 – 2022 (2020 roku).

II etap 2021-2022 1. Ewaluacja realizacji LPR 2020-2021, wnioski i poprawki.

2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2021 – 2022.

3. 2022 – opracowanie GPR na kolejny okres (min. 6-letni).

6.3. Zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym i społecznym

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonych zdegradowanych obszarach nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym i publicznym.

W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022* odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. **MERYTORYCZNYM** – poprzez wspólne podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów, realizowane przede wszystkim na poziomie *Zespołu ds. Wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022*.

2. **ORGANIZACYJNYM** – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.

3. **FINANSOWYM** – opierającym się na współdziałaniu finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo oprócz wspólnego celu, jakim jest wypracowanie zdegradowanych obszarów z sytuacji kryzysowej, ma określone podstawowe zasady, stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami gminy.

Współpraca pomiędzy Partnerami *Lokalnego Programu Rewitalizacji* ma na celu:

- ⇒ wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilku wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- ⇒ optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców;
- ⇒ wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

6.4. Monitoring i oczekiwane wskaźniki osiągnięć.

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

Za wdrożenie założeń Programu odpowiedzialny będzie Wójt zaś do pomocy we właściwym wdrożeniu projektów będzie dysponował aparatem wykonawczym, w postaci merytorycznych pracowników Gminy Czarna, jednostek organizacyjnych Gminy i jednostek zależnych, zgodnie z ich zakresem odpowiedzialności oraz powołanym Zespołem ds. Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022, którego głównym zadaniem jest bieżący monitoring realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022*.

Bieżący monitoring, polega na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu, mającej na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami Programu.

Jednym z celów monitoringu jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania pomocy – na poziomie pojedynczego projektu i całego Programu. Zgodnie z zasadami, w zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielony na rzeczowy i finansowy.

6.4.1. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie realizacji zadań na obszarach rewitalizacyjnych

Monitoring rzeczowy dostarcza danych obrazujących postęp we wdrażaniu zadań przewidzianych do realizacji w *Lokalnym Programie Rewitalizacji* oraz umożliwiających ocenę ich wykonania w odniesieniu do ustalonych celów. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- wskaźniki produktu, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych;
- wskaźniki rezultatu, odpowiadające bezpośrednio i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia Programu, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;

Wskaźniki, z wyjątkiem oddziaływań, formułowane są już w trakcie opracowywania wniosków o finansowanie poszczególnych projektów. Studia wykonalności projektów stanowią zatem podstawę do monitorowania efektów rzeczowych przez odpowiednie podmioty.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami wdrażania programów finansowanych ze środków UE poziom wymaganej kwantyfikacji celów zależy od rodzaju interwencji. W przypadku tych celów, które nie mogą być skwantyfikowane ex-ante, wskaźniki będą musiały być dopracowane już we wczesnej fazie wdrażania.

Ze względu na stan przygotowania zadań, które wymagają doprecyzowania, wskaźniki określone niżej mają wartość szacunkową i mogą ulec wahaniom. Część wskaźników (szczególnie rezultat) zostanie osiągnięta w długim okresie czasu dlatego też zostaną one określone szczegółowo przy opracowaniu poszczególnych projektów. Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane między innymi pod kątem osiągniętych n/w wskaźników. Zgodnie z wymogami EFRR, każdy projekt musi mieć zgodnie z zasadą trwałości określone wskaźniki monitorowania, czyli wskaźniki produktu i rezultatu.

Wskaźniki produktu – projekty inwestycyjne								
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	2017	2018	2019	2020	2021	2022 – wskaźnik docelowy
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Monitoring własny	szt.				1		1
Liczba obiektów przebudowanych i zmodernizowanych dla	Monitoring własny	szt.				1		1

potrzeb społecznych

WSKAŹNIKI PRODUKTU W ODNIESIENIU DO ZAPLANOWANYCH ZDAŃ DO REALIZACJI							
Z/N/1/2020	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Cancerologicznego w Medyni dogoskiej					X	

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki produktu – projekty nieinwestycyjne								
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	2017	2018	2019	2020	2021	2022 – wskaźnik docelowy
Liczba zorganizowanych wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych	Monitoring własny	szt.	1		1	1	1	4
WSKAŹNIKI PRODUKTU W ODNIESIENIU DO ZAPLANOWANYCH ZDAŃ DO REALIZACJI								
ZS/1/2017	Mój zaradek był garncarzem	X						
ZS/2/2017	Dziadactwo niematerialne ośrodka garncarskiego w Medyni Glogowskiej i Pogorzowie		X		X	X	X	

Wskaźniki rezultatu – projekty inwestycyjne								
WSKAŹNIK REZULTATU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	2017	2018	2019	2020	2021	2022 – wskaźnik docelowy
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	Monitoring własny	Szt.					1	1

WSKAŹNIKI REZULTATU W ODNIESIENIU DO ZAPLANOWANYCH ZDAŃ DO REALIZACJI

Z/IV/1/2020	Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Osiedla Garnarskiego w Miejsni Głogowskiej									X
-------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Wskaźniki rezultatu - projekty nieinwestycyjne

WSKAŹNIK REZULTATU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY					STAN NA ROK 2022 - wskaźnik docelowy	
		2017	2018	2019	2020	2021		
Liczba osób objętych wsparciem	Monitoring własny	Osoba	15	15	20	20	20	70
WSKAŹNIKI REZULTATU W ODNIESIENIU DO ZAPLANOWANYCH ZDAŃ DO REALIZACJI								
ZS/3/2017	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna		15					15
ZS/4/2017	Reintegracja osób zagrożonych marginalizacją społeczną		15					15
ZS/5/2017	Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie ROF - Gmina Czarna		5	5	5	5	5	20
ZS/6/2017	Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej		5	5	5	5	5	20

Źródło: opracowanie własne

6.4.2. Oczekiwane wskaźniki realizacji w zakresie oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna 2017-2022.

Główne oddziaływania (w całym okresie realizacji Programu)

Założenia LPR	Wskaźnik bazowa - 2014 rok	Źródło danych/częstość pomiaru	Wskaźnik docelowa - 2022 rok
Cel strategiczny 1: Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg	Urząd Gminy Czarna Raz na 3 lata i na koniec programu	Wzrost co najmniej 0,25 Wzrost co najmniej 0,3%

Kierunki działań: Prowadzenie działań w zakresie promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia.

Cel strategiczny 2: Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań: Prowadzenie działań dotyczących walki z patologiami społecznymi oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji (współpraca z PUP, staże, szkolenia, doradztwo).

Realizacja programów aktywizujących garnarzy z terenu Miejsni Głogowskiej i Pogwizdowa.

Cel strategiczny 1: Rewitalizacja społeczna w powiązaniu z rewitalizacją przestrzeni publicznych

Kierunki działań: Prowadzenie działań w zakresie promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu.

faktycznego miejsca zamieszkania przy ewaluacji

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania

GOPS w Czarniej Raz na 3 lata i na koniec programu przy ewaluacji Spadek co najmniej 0,2%

Liczba nowych zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania

Raz na 3 lata i na koniec programu przy ewaluacji Wzrost co najmniej 5%

Cel strategiczny 2 Stworzenie warunków dla wzmocnienia potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

Budowanie partnerstwa na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem i organizacjami pozarządowymi.

Realizacja programów aktywizujących gminarzy z terenu Medyni Głogowskiej i Pogwizdowa.	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Urząd Gminy Czarna Raz na 3 lata i na koniec programu przy ewaluacji	Wzrost co najmniej o 1%
	0		

Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej dla przeciwdziałania bezrobocia.

Źródło: opracowanie własne

6.4.3. Ewaluacja

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna na lata 2017-2022* w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań.

Ocena wszystkich projektów i zadań rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o opracowanie ewaluacji ex-post, czyli na zakończenie obowiązywania dokumentu, i będzie brała pod uwagę następujących 5 kryteriów ewaluacyjnych:

1. **SKUTECZNOŚĆ** (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. **EFEKTYWNOŚĆ** (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. **UŻYTECZNOŚĆ** (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. **TRAFNOŚĆ** (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia cele programu odpowiadają potrzebom i prioryetom wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego.
5. **TRWAŁOŚĆ** (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

6.4.4. Aktualizacja

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągający w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co wymusza konieczność założenia okresowej aktualizacji LPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takich okoliczności.

Aktualizacja, o ile zaistnieją ku niej odpowiednie przesłanki, dokonywana będzie co najmniej raz w roku wraz z przedłożeniem Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu.

Procedura okresowej aktualizacji LPR obejmuje następujące kroki:

- zainteresowane podmioty, działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach Programu lub zainteresowane podjęciem takiej działalności; w zakresie przy czymś innym się do realizacji celów rewitalizacji, zgłaszają swoje propozycje w formie pisemnej do Urzędu Gminy w Czarnie,
- Wójt po konsultacjach z właściwymi wydziałami UG, oraz po zapoznaniu się z opinią Zespołu ds. wdrażania Programu Rewitalizacji dokonuje weryfikacji zgłoszonych propozycji i wydaje opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego działania bądź innej proponowanej zmiany do Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- odpowiedni Wydział raz do roku przygotowuje dla Wójta propozycje zmian lub aktualizacji Programu,
- jeżeli planowane zmiany wymagają: włączenia do LPR nowych projektów, modyfikacji założeń celów bądź też wyznaczonego kierunku działań warunkujących powodzenie rewitalizacji – Wójt podejmuje decyzję o przystąpieniu do aktualizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna na lata 2017-2022*.

6.4.4.1. Aktualizacja – wzór wniosku zadanie inwestycyjne

Wzór wniosku do LPR - zadanie inwestycyjne.

WNIOSEK O UMIESZCZENIE PROJEKTU W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI DLA GMINY CZARNA	
Data wpływu wniosku	
Miejsce składania	
A. DANE DOTYCZĄCE PROJEKTU	
1. Tytuł projektu	

1.1. Lokalizacja projektu PROSZĘ WSKAZAĆ OBSZAR REWITALIZACJI NA KTÓRYM ZAPLANOWANO REALIZACJĘ ZADANIA		OBSZAR REWITALIZACJI:	ADRES:
1.2. Przewidywany termin rozpoczęcia i zakończenia prac	Termin rozpoczęcia	Termin zakończenia	
1.3. Stopień zaawansowania prac (analiza, zezwolenia, dok. techniczna)			
2. Opis projektu (max. 4000 znaków) - cel projektu, realizacja działań			
Cel projektu:			
Stan aktualny:			
Stan projektowany:			
Najważniejsze zadania rzeczowo-techniczne do wykonania :			
3. Typ projektu:			
A. przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont budynków użyteczności publicznej	B. przebudowę, remont obszaru przestrzeni publicznej	C. roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków, budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej	
D. budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury drogowej	E. budowa, przebudowa, podstawowej infrastruktury komunalnej	F. przebudowa części mieszkalnych budynków	
G. przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego	H. realizacja zakupu sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaka będzie pełniona przez budynek/ przestrzeń publiczną		
G. INNE:			

4. Wskaźniki osiągnięte w wyniku realizacji projektu

• Powierzchnia odnowionych budynków [m ²]:	• Liczba utworzonych miejsc pracy [szt.]:
--	---

• Powierzchnia zagospodarowanego obszaru [ha]:	• Liczba zależonych firm [szt.]:	
B. FINANSOWANIE PROJEKTU		
5. Budżet projektu (w zł):		
Minimalna wartość wydatków kwalifikowanych projektu : 500 000 PLN		
6. Maksymalny % poziom dofinansowania: 95%		
6. Udział środków własnych:		
Kapitał własny	Kredyt	Inny (jaki)
C. DANE DOTYCZĄCE WNIOSKODAWCY		
7. Nazwa wnioskodawcy		
7.1. Adres wnioskodawcy: (kod, miejscowość, ulica, nr lokalu)	7.2. Dane telefoniczne, fax, adres e-mail	
7.3. Dane osoby upoważnionej do kontaktu (imię, nazwisko, telefon, e-mail)		
8. Typ beneficjenta		
<ul style="list-style-type: none"> • jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia • jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną • jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną • Państwo Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne • partnerzy społeczni i gospodarzcy • jednostki naukowe • szkoły wyższe • instytucje kultury • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych • spółdzielnie / wspólnoty mieszkaniowe, TBS • przedsiębiorstwa komunalne / Skarbu Państwa • porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera 		

6.4.4.2. Aktualizacja – wzór wniosku zadanie społeczne

Wzór wniosku do IPR – zadanie społeczne.

**WNIOSEK O UMIESZCZENIE ZADANIA SPOŁECZNEGO
W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI GMINY CZARNA**

Data wpływu wniosku			
Miejsce składania			
A. DANE DOTYCZĄCE WNIOSKODAWCY			
1. Nazwa wnioskodawcy			
1.1. Adres wnioskodawcy: (kod, miejscowość, ul, nr lokalu)		1.2. Dane telefoniczne, fax, adres e-mail	
1.3. Dane osoby upoważnionej do kontaktu			
2. Typ beneficjenta		<ul style="list-style-type: none"> • jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia 	
<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną • jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną • Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne • partnerzy społeczni i gospodarczy • jednostki naukowe • szkoły wyższe • instytucje kultury • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych • spółdzielnie / wspólnoty mieszkaniowe, TBS • przedsiębiorstwa komunalne / Skarbu Państwa • porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera 			
2.1. Czy projekt będzie realizowany we współpracy z partnerem/ami? (jeśli tak, proszę ich wskazać)			
B. DANE DOTYCZĄCE PROJEKTU			
3. Tytuł projektu			
3.1. Lokalizacja projektu (adres)		DOKŁADNY ADRES	
PROSZE WSKAZAĆ OBSZAR REWITALIZACJI NA KTÓRYM ZAPLANOWANO REALIZACJĘ ZADANIA			
3.2. Przewidywany termin realizacji		Termin rozpoczęcia	Termin zakończenia

4. Opis projektu:			
5. Typ projektu (odniesienie do przyjętych celów działań rewitalizacyjnych):			
działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia		działania dotyczące podniesienia bezpieczeństwa	
działania dotyczące walki z patologiami społecznymi		działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	
działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,		inne -jakie?:	
C. FINANSOWANIE PROJEKTU			
6. Szacunkowa wartość całego projektu w zł			
7. Podział źródeł finansowania /prognoza/		Kapitał własny	Dotacja (jakie źródło)
			Inny (jaki)

6.5. Partycypacja społeczna

Zgodnie z intencją Ustawodawcy w proces tworzenia polityki lokalnego rozwoju niezbędne jest włączenie interesariuszy. Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji. Program rewitalizacji jest wypracowywany pod nadzorem samorządu gminnego przez szerokie grupy społeczne.

Istotnym elementem jest partycypacja społeczna i poddawanie dyskusji założenia Planu w oparciu o diagnozę lokalnych problemów:

- ☞ społecznych,
- ☞ gospodarczych,
- ☞ przestrzenno-funkcyjnych,
- ☞ technicznych
- ☞ środowiskowych.

Prace nad przygotowaniem Planu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze

społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Metodą włączenia szerokich grup w tworzenie podstaw rozwoju lokalnego jest partycypacja społeczna obejmująca:

- ☞ przygotowanie,
- ☞ prowadzenie,
- ☞ ocenę rewitalizacji.

Prace projektowe **przebiegały przy maksymalnym włączeniu grup interesów**. Działania skierowane zostały na następujące obszary:

- ☞ poznanie i zarządzanie oczekiwaniami interesariuszy w zakresie rozwoju lokalnego gminy,
 - ☞ poinformowanie interesariuszy o metodyce tworzenia planów rewitalizacji,
 - ☞ aktywizacja grup interesu celem wytworzenia efektów synergii,
 - ☞ wyposażenie interesariuszy w narzędzia i wiedzę w zakresie celów i przebiegu procesów rewitalizacji,
 - ☞ inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
 - ☞ zapewnienie aktywnego udziału i poczucia współautorstwa programu rewitalizacji,
 - ☞ wzmacnianie postaw proaktywnych oraz międzyrodzinkowych inicjatyw na rzecz wspólnego dobra,
 - ☞ inicjowanie warunków do powstawania oddolnych projektów, które rozwinię społeczeństwa aspekty rewitalizacji,
 - ☞ wprowadzenie grup interesu w ocenę procesu rewitalizacji.
- W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną biernie i czynne formy konsultacji społecznych. Formy biernie, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. krótkie informacje na stronach internetowych Gminy.
- Podczas całego procesu tworzenia planu użytkowane były następujące kanały komunikacji z otoczeniem. Kanały komunikacji z grupami interesu:
- ☞ Informacje na podstronie dot. rewitalizacji na stronie www gminy,
 - ☞ Ogłoszenia w prasie gminnej,
 - ☞ Bezpośrednie rozmowy osobami, które wyraziły chęć uczestnictwa w grupie roboczej,
 - ☞ Zaproszenia bezpośrednie.

6.5.1. Spotkania z interesariuszami- prace projektowe

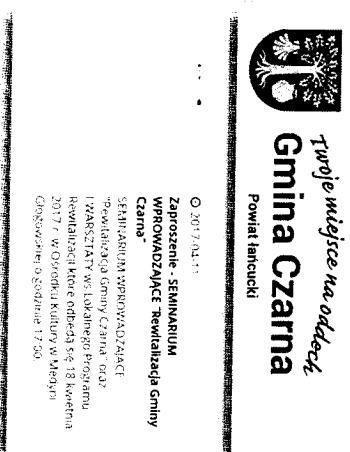
W ramach procesu tworzenia programu przeprowadzone zostały następujące formy uczestniczenia procesu powstawania LPR-u.

1. SEMINARIUM WPROWADZAJĄCE

W ramach prac nad Programem Rewitalizacji w dniu 18 kwietnia 2017r. w Sali widowiskowej w **Ośrodku Kultury w Medyni Głogowskiej** odbyło się Seminarium wprowadzające do zagadnienia procesu rewitalizacji oraz Warsztaty – Konsultacje społeczne obszarów zdegradowanych.

Aby dotrzeć do możliwie szerokiej grupy odbiorców przeprowadzono akcję informacyjną za pomocą mediów standardowych i elektronicznych.

Ogłoszenia i informacje kierowane były oficjalnie w formie ogłoszeń dostępnych publicznie oraz bezpośrednio do grup interesów – zwłaszcza sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji kościelnych z terenu gminy, przedsiębiorstw, instytucji kultury, aktywistów społecznych.

Podczas spotkania omówiono zagadnienia związane z rewitalizacją zgodnie z poniższym planem:

PROGRAM SEMINARIUM WPROWADZAJĄCEGO:

1. Wprowadzenie do rewitalizacji;
2. Podstawy prawne, omówienie projektu ustawy rewitalizacyjnej;
3. Obszary rewitalizacji, jak wybrać obszar rewitalizacji w gminie?
4. Czy jest Lokalny Plan Rewitalizacji (LPR)? Co powinien zawierać LPR?
5. Program rewitalizacji od A do Z

6. Źródła finansowania działań rewitalizacyjnych

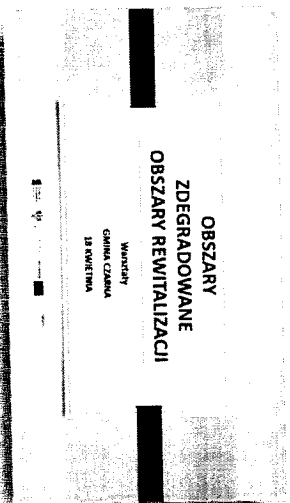
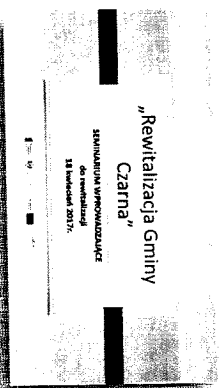
W spotkaniu wzięło udział 38 osób.

2. WARSZTATY - KONSULTACJE SPOŁECZNE

W dniu 18 kwietnia odbyły się 1 Warsztaty - Konsultacje społeczne obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. W spotkaniu wzięło udział 36 osób.

PROGRAM I WARSZTATÓW:

1. Prezentacja obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej -wyniki diagnozy Gminy Czarna
2. Prezentacja granic obszaru zdegradowanego
3. Kierunki i cele rozwojowe- wyznaczenie obszaru do rewitalizacji
4. Analiza SWOT wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych Gminy Czarna

3. NABÓR PROPOZYCJI PROJEKTÓW

Kolejnym etapem prowadzenia prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji* było przygotowanie dokumentu obrazującego podejmowane inicjatywy inwestycyjne jak i społeczne w celu prowadzenia procesu przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych w Gminie Czarna na obszarach wyznaczonych do rewitalizacji. Propozycje projektów do realizacji na wyznaczonych obszarach do rewitalizacji przyjmowane były w okresie od 25.04.2017 r. do 5.05.2017 r.:

Propozycje projektów rewitalizacyjnych mogli składać:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
- instytucje kultury,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- partnerzy społeczni i gospodarcy (w tym organizacje pozarządowe),
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółdzielnie/wspólnoty mieszkaniowe,
- podmioty gospodarcze,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu Ustawy o działalności leczniczej (typ beneficjenta działanie 3.2. Modernizacja energetyczna budynków).

Twoje miejsce na oddać
Gmina Czarna

Powiat łanucki

Rewitalizacja

0 20 7204 25
Propozycje projektów - zgłaszanie wniosków

Zamowili Mieszkańcy:

Kolejnym etapem prac inwestycyjnych do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna jest przygotowanie dokumentu obrazującego podejmowane inicjatywy inwestycyjne jak też społeczne w celu prowadzenia procesu przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych w obszarach wyznaczonych do rewitalizacji.

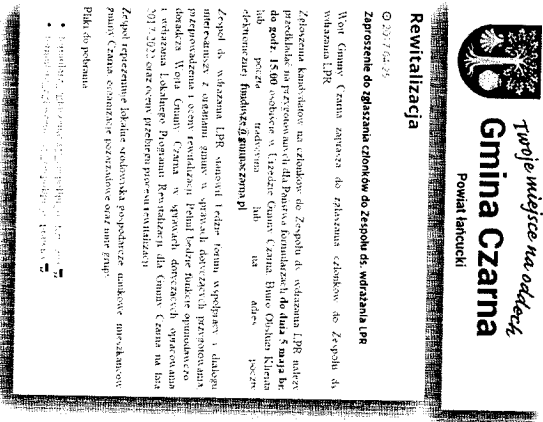
Zainteresowani proszą do zgłaszania propozycji projektów rewitalizacyjnych. Proszę zwrócić szczególną uwagę, iż wnioski społeczne i inwestycyjne powinny być ze sobą spójne i służyć wprowadzeniu ze stanu kryzysowego obszarów wyznaczonych do rewitalizacji, każdy wniosek inwestycyjny musi znajdować uzasadnienie w powiązaniu z nim wniosku społecznego.

Do zaakceptowania projektu przez Zespół ds. wdrażania LPB II oraz do przeprowadzenia konsultacji z autorami wybranych projektów, zostają oni proszeni do LPB II, w celu zwiększenia ich szansy na pozyskanie dofinansowania w ramach Programu Rewitalizacji UE na lata 2014-2020.

Dla projektów rewitalizacyjnych zapraszamy do kontaktu: **Zespół ds. wdrażania LPB II** oraz do przeprowadzenia konsultacji z autorami wybranych projektów, zostają oni proszeni do LPB II, w celu zwiększenia ich szansy na pozyskanie dofinansowania w ramach Programu Rewitalizacji UE na lata 2014-2020.

4. Nabór na członków Zespołu ds. Wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

W dniach od 25 kwietnia do 5 maja 2017r. trwał nabór na członków Zespołu ds. wdrażania LPR. W wyniku naboru utworzono Zarządzeniem Wójta z dnia 8 maja powołano Zespół składający się z 5 osób.

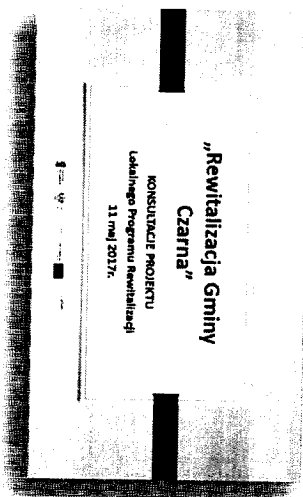
5. KONSULTACJE SPOŁECZNE - II WARSZTATY

W ramach prac nad Programem Rewitalizacji w dniu **11 maja 2017r.** w Urzędzie Gminy w Czarniej odbyły się **II Warsztaty konsultacje społeczne** projektu „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna na lata 2017-2022”.

PROGRAM II WARSZTATÓW:

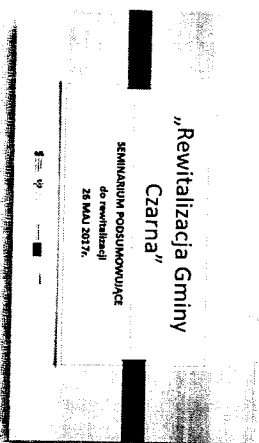
1. Prezentacja założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna
- a. *Prezentacja obszarów wyznaczonych do rewitalizacji*
- b. *Wyniki badań ankietowych*
2. Wizja, cele strategiczne dla obszarów wyznaczonych do rewitalizacji
3. Zadania inwestycyjne i społeczne w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Czarna
4. Zarządzanie Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Czarna
- a. *Zespół ds. wdrażania LPR-u – rola i zadania*

W spotkaniu wzięło udział 41 osoby.

5. SEMINARIUM PODSUMOWUJĄCE PROCES REWITALIZACJI W GMINIE CZARNA

W ramach prac nad Programem Rewitalizacji w dniu 26 maja 2017r. W sali posiedzeń Urzędu Gminy w Czarniej odbyło się Seminarium podsumowujące proces tworzenia Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna

Ogłoszenia i informacje kierowane były oficjalnie w formie ogłoszeń dostępnych publicznie oraz bezpośrednio do grup interesów – zwłaszcza sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji kościelnych z terenu gminy, przedsiębiorstw, instytucji kultury, aktywistów społecznych.

Pracownicy Urzędu Gminy odpowiedzialni za nadzór nad pracami rewitalizacyjnymi w trybie ciągłym prowadzili korespondencję i przyjmowali pism od mieszkańców odnośnie programu. Podczas spotkania omówiono zagadnienia związane z rewitalizacją zgodnie z poniższym planem:

1. Prezentacja założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna

- a) *Wizja, cele strategiczne dla obszarów wyznaczonych do rewitalizacji*
 - b) *Zadania inwestycyjne i społeczne w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Czarna*
 - c) *Efekty Rewitalizacji*
2. **Plan finansowy LPR dla Gminy Czarna**
3. **Harmonogram wdrażania.**

W spotkaniu wzięło udział 31 osoby.

6. KONFERENCJA PODSUMOWUJĄCA prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji

Ze względu na konieczność uszczegółowienia założeń merytorycznych i finansowych zaplanowanych zadań do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych na obszarze Gminy Czarna w dniu 20 czerwca 2017r. w sali narad Urzędu Gminy Czarna o godzinie 14.00 odbyła się Konferencja podsumowująca prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji. Podczas konferencji omówiono proces tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna, zaprezentowano główne przesłanki konieczności prowadzenia rewitalizacji w Gminie oraz pokazano główne zadania rewitalizacyjne i oczekiwane efekty. Szczegółowy program konferencji zawierał:

1. Prezentacja zadań inwestycyjnych i społecznych wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna, w tym w szczególności:
 - *Założenia i merytoryczne uzasadniania zgłoszonych zadań,*
 - *Powiązanie z celami rewitalizacji,*
 - *Komplementarność zadań inwestycyjnych i zadań społecznych,*
2. Plan finansowy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Czarna
3. Harmonogram wdrażania LPR-u.

W spotkaniu wzięło udział 44 osoby.

7. KONSULTACJE SPOŁECZNE ws. zgłoszonych zadań rewitalizacyjnych.

Ze względu na konieczność weryfikacji zgłoszonych zadań do Programu Rewitalizacji, ze względu na ich możliwości realizacyjne w oparciu o programy RPO WP 2014-2020 przeprowadzono konsultacje społeczne **od 7 sierpnia do 21 sierpnia 2017 r. do godz. 12.00.**

W wyniku konsultacji społecznych:

1. Doprecyzowano tytuł głównego projektu inwestycyjnego na „**Kompleksowa Rewitalizacja na terenie ROF - Rewitalizacja Ośrodka Garnarskiego w Medyni Głogowskiej**”;
2. Poszerzono zakres realizacyjny projektu inwestycyjnego i zaktualizowano kwotę

3. Doprecyzowano opisy zadań społecznych oraz ich komplementarność z projektem inwestycyjnym;

4. Poszerzono opis zadania społecznego, doprecyzowano tytuł *Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF - Gmina Czarna* oraz na podstawie zgłoszonej uwagi rozszerzono wnioskodawcę i jednocześnie realizatora projektu;

5. Uzupelniono przy opisie zadań społecznych nazwę realizatora projektu oraz doprecyzowano tytuły i kwoty.

W ramach konsultacji społecznych w **dnju 21 sierpnia o godz.14.00.** na ich zakończenie odbyło się spotkanie w Urzędzie Gminy Czarna z Zespołem ds. wdrażania Programu Rewitalizacji podczas którego omówiono wszystkie zgłaszane i wprowadzone zmiany. Zespół zaakceptował nowe zapisy w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022.*

7. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022 jest dokumentem kierunkowym, opracowanym w celu ożywienia zdiagnozowanych jako zdegradowane obszarów objętych rewitalizacją na terenie Gminy. Strefa rewitalizacji leży w granicach obszaru miasta Czarna.

Działania przewidziane do podejmowania, a zapisane w Lokalnym Programie Rewitalizacji mają na względzie specyfikę miejscowości, a w tym przypadku także występowanie na obszarze Gminy Czarna miejsc atrakcyjnych przyrodniczo i krajoobrazowo.

W celu identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko będących wynikiem realizacji Programu Rewitalizacji oraz oceny ich natężenia, a także określenia, czy w programie w należytym sposób został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego rozpatrywano wpływ realizacji Programu Rewitalizacji na poszczególne komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny,
- ludzi,
- wodę,
- powietrze i środowisko akustyczne,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz i zabytki,
- klimat, zasoby naturalne.

W przypadku powierzeni ziemi, klimatu i zasobów naturalnych, stwierdzono neutralny wpływ realizacji *Programu Rewitalizacji*, natomiast na wszystkie pozostałe komponenty środowiska realizacja projektów będzie miała wpływ pozytywny. W przypadku realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych niekorzystne oddziaływanie może nastąpić jedynie w fazie ich wykonywania i może być związane bezpośrednio z uciążliwościami powstającymi w trakcie prowadzonego procesu budowlanego. Wówczas oddziaływania mają charakter odwracalny, chwilowy oraz występują w relatywnie krótkim czasie (krótkoterminowo).

Program poddano opiniowaniu przez Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, który odstep od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – opinia z dnia 16.05.2017r. znak SNZ.9020.1.134.2017.EP.

Opinię swoją uzasadnił tym, iż określone priorytety i cele ekologiczne oraz działania wpisują się w cele ochrony środowiska, określone na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym

Realizacja zadań zaproponowanych w niniejszym dokumencie jest zgodna z priorytetami środowiskowymi określonymi w dokumencie strategicznym, jakim jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020 oraz wpływa na zrównoważony rozwój województwa. Spójna jest z priorytetem 4 Środowisko i energia. Zadania zawarte w *Lokalnym Programie Rewitalizacji* wpisują się w cele priorytetu ³⁹.

Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka oraz

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.

Realizacja wyszczególnionych w Programie zadań wpływa na poprawę bezpieczeństwa ekologicznego i jakości środowiska, a także przyczyni się do zachowania różnorodności biologicznej i dziedzictwa kulturowego oraz wpynie na ograniczenie zużycia zasobów środowiskowych, a zaniechanie realizacji działań określonych w programie prowadzić będzie do pogorszenia stanu środowiska i pogorszenia jakości życia mieszkańców gminy.

Program poddano także opiniowaniu przez RDOS w Rzeszowie, który w dniu 18 maj 2017r. znak W005.410.1.150.2017.PW.2 odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czarna na lata 2017-2022*.

W perspektywie długoterminowej działania, które będą realizowane, korzystnie wpłyną nie tylko na znacząca poprawę warunków korzystania ze środowiska naturalnego, ale też na komfort życia mieszkańców Gminy Czarna.

³⁹ Podkarpackie 2020, s.72, s.75

Można stwierdzić, iż *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017 – 2022* pozwala na osiągnięcie w pełnym zakresie celów środowiskowych, szczególnie w wyniku realizowanych projektów infrastrukturalnych, których istotnym elementem są zadania związane z ochroną środowiska.

Spis fotografii, rysunków i tabel

Rysunek 1. Gmina Czarna na województwa podkarpackiego i powiatu tatarskiego	10
Rysunek 2. Struktura mieszkańców Gminy Czarna wg grup wieku	13
Rysunek 3. Wykaznik obciążenia demograficznego	13
Rysunek 4. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności	14
Rysunek 5. Zasięg korzystania z pomocy społecznej	17
Rysunek 6. Korzystający z pomocy społecznej (działal dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku)	18
Rysunek 7. Współczynnik skolaryzacji brutto szkoły podstawowe	21
Rysunek 8. Współczynnik skolaryzacji brutto gimnazjum	22
Rysunek 9. Struktura podstawowych branż gospodarki Gminy Czarna(2014r.)	25
Rysunek 10. Liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności	25
Rysunek 11. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych na jednego mieszkańca	26
Rysunek 12. Kasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego w jednolitych częściach wód powierzchniowych województwa podkarpackiego	28
Rysunek 13. Gmina Czarna	41
Rysunek 14. Emisja dwutlenku azotu w transporcie w województwie podkarpackim w 2014 r.	62
Rysunek 15. Wyznaczony obszar do rewitalizacji w miejscowości Medynia Głogowska i Pogwizdów	67
Tabela 1. Powierzchnia i ludność sołectw Gminy Czarna	10
Tabela 2. Struktura wiekowa wg ekonomicznych kategorii wieku - Gmina Czarna (2012-2015)	12
Tabela 3. Bezrobocie zarejestrowani wg. pki w Gminie Czarna w latach 2012-2015	15
Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych w gminie Czarna, stan na 31.12.2014 r.	15
Tabela 5. Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku	16

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022

Tabela 6.Liczba uczniów w szkole Gmina Czarna 2015/2017.....	20
Tabela 7.Podmioty gospodarcze w Gminie Czarna wg klas wielkości.....	23
Tabela 8.Podmioty gospodarcze w Gminie Czarna w latach 2012-2015.....	24
Tabela 9.Zbiornice zastawienie występowania azbestu z podziałem na budynki.....	30
Tabela 10. Zbiornice zastawienie budynki mieszkalne w Gminie Czarna.....	39
Tabela 11. Wyposażenie mieszkań w instalacje (wodociąg, kanienka, centralne ogrzewanie).....	39
Tabela 12. Jednostki urbanistyczne poddane diagnozie w Gminie Czarna.....	41
Tabela 13. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk społecznych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych.....	43
Tabela 14. Wykaz wybranych kryteriów oceny i wskaźników zjawisk gospodarczych, technicznych przestrzenno-funkcjonalnych środowiskowych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych.....	45
Tabela 15.Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – demografia.....	47
Tabela 16.Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – rynek pracy, pomoc społeczną, edukacja.....	48
Tabela 17. Zestawienie zbiorcze wskaźników z zakresu SFERA SPOŁECZNA – bezpieczeństwo publiczne, integracja społeczna.....	50
Tabela 18. Podmioty gospodarcze – wskaźnik: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014 r. 52	52
Tabela 19.Podmioty gospodarcze – wskaźnik: liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014 r.....	53
Tabela 20. Sfera techniczna – wskaźnik: liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych, stan na 31.12.2011 r.....	54
Tabela 21.Sfera techniczna – wskaźnik: liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, w miejscowościach ogółem, stan na 31.12.2015 r.....	56
Tabela 22.Sfera techniczna – wskaźnik: liczba zabrytek na terenie miejscowości(wpisanych do rejestru zabrytek).....	57
Tabela 23.Uwrotunkowania przestrzenno funkcjonalne – wskaźniki: odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej, odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, stan na 31.12.2014 r.....	58
Tabela 24.Sfera przestrzenno funkcjonalna – wskaźnik: dostępność do infrastruktury kultury w przeliczeniu na 100 osób.....	59
Tabela 25.Sfera środowiskowa – wskaźniki: odsetek budynków z azbestem.....	61

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Czarna na lata 2017-2022

Tabela 26.Wartości wskaźnika degradacji dla zjawisk społecznych.....	63
Tabela 27.Wskaźniki dla obszaru zdegradowanego.....	64
Tabela 28.Komplementarność problemowa zadań.....	103
Tabela 29. Zadania rewitalizacyjne społeczne.....	117
Tabela 30.Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2017-2022.....	124